

ΣΚΟΥΡΟΥ ΜΑΡΙΑ

**Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ
ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΠΡΟΛΗΨΗΣ**

Διπλωματική Εργασία για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

Πειραιάς, 2006

ΣΚΟΥΡΟΥ ΜΑΡΙΑ

**Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ
ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΠΡΟΛΗΨΗΣ**

Επόπτης:
Καθηγητής: Ευάγγελος Μωραΐτης

Μέλη:

Μελέτη για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης.

Πειραιάς, 2006

SKOUROU MARIA

**THE PRIMARY PREVENTION AGAINST DRUGS IN GREECE: THE
CASE OF PREVENTION CENTERS**

SUPERVISOR: Professor EVANGELOS MORAITIS

PIRAEUS, 2006

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η περίοδος των δύο τελευταίων ετών ήταν για την ζωή μου τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο η πιο γόνιμη και η πιο δημιουργική. Ως επιστέγασμα αυτής της έντονης προσωπικής προσπάθειας και της συνεχούς μελέτης έρχεται η συγγραφή αυτής της διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας.

Το κομμάτι των ευχαριστιών είναι ίσως για μένα το πιο δύσκολο κομμάτι της εργασίας. Ακριβώς επειδή νιώθω την ανάγκη να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε πολλούς ανθρώπους που έστω και με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο βοήθησαν ακόμη και μέχρι την τελευταία στιγμή -την πιο δύσκολη- στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Αρχικά ήθελα να ευχαριστήσω τον κο Ευάγγελο Μωραΐτη ,επόπτη της εργασίας μου, για την τιμή που μου έκανε να συνεργαστεί μαζί μου και να με συμπεριλάβει στους ανθρώπους που ήλπιζε από μένα κάποια πράγματα. Είναι πραγματική πρόκληση και συνάμα ευθύνη να μοιράζεσαι σκέψεις και προβληματισμούς με έναν άνθρωπο που έχει διαμορφώσει το Εθνικό Σύστημα Υγείας στην Ελλάδα.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στην Διοίκηση του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), στο οικονομικό τμήμα του οποίου ασχολούμαι, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και μου παραχώρησε στοιχεία, μελέτες ,συγγράμματα χωρίς την βοήθεια των οποίων η εκπόνηση αυτής της εργασίας δεν θα ήταν εφικτή. Σημαντική ήταν επίσης και η οικονομική στήριξη που μου παρείχε, η ύπαρξη της οποίας συνέβαλε καταλυτικά στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Επιπλέον ευχαριστίες οφείλω στο Τμήμα Εφαρμογών Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ με όλα τα πολύτιμα στελέχη του και της προϊστάμενης του κας Βάνιας Φυσσούν για την συνεχή βοήθεια και επιμόρφωση που μου παρείχαν σε όλο αυτό το διάστημα της συγγραφής της εργασίας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω από βάθους καρδιάς την ψυχολόγο, συνάδελφο Μαρία Μαραγκοπούλου για τις πολύτιμες κατευθύνσεις που μου έδωσε καθώς και την συνάδερφο και φίλη κα Καρέλλα Γεωργία, γραμματέα του τμήματος εφαρμογών πρόληψης, η οποία σταθερά και αδιαμαρτύρητα με βοήθησε ουσιαστικά στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Ιδιαίτερα θέλω να αναφερθώ στις συμφοιτήτριες – και πραγματικές φίλες πια - του Π.Μ.Σ. «Διοίκηση της Υγείας» Καραγιαννάκη Ερασμία και Σαμαρά Κατερίνα που ήταν άγρυπνοι συνοδοιπόροι της προσπάθειάς μου στην συγγραφή αυτής της εργασίας αλλά κυρίως ήταν συνεχώς δίπλα μου πρακτικά και συναισθηματικά σε όλη την διάρκεια της φοίτησής μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Ένα μεγάλο επίσης ευχαριστώ και στον συνάδερφο Λαμπιδώνη Σπύρο που με τις πολύ εύστοχες παρατηρήσεις του βοήθησε καταλυτικά στην διαμόρφωση της εργασίας .

Θεωρώ ότι ένα ευχαριστώ όσο μεγάλο και αν είναι δεν μπορεί να εκφράσει την ευγνωμοσύνη που νιώθω για τους γονείς μου, οι οποίοι υπήρξαν και εξακολουθούν ν' αποτελούν απaráμιλλο καθοδηγητή και συμπαραστάτη στη ζωή μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύντροφο στην καρδιά και στην ζωή μου, για την ανυπολόγιστη βοήθεια του στην ολοκλήρωση των σπουδών μου και την συνεχή εμπύχωση μου στην διάρκεια και των δύο αυτών ετών.

Σκούρου Μαρία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που βρίσκονται στην επικαιρότητα την τελευταία τουλάχιστον δεκαετία στην χώρα μας ,καθώς και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης , είναι η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Το πρόβλημα της χρήσης ναρκωτικών συνδέεται με ένα πλήθος αιτιολογικών παραγόντων – κοινωνικών, οικονομικών, βιολογικών, ψυχολογικών, οικογενειακών.

Η διαπλοκή και ο βαθμός συμμετοχής αυτών των παραγόντων διαφέρει από άτομο σε άτομο, ανάλογα με το στάδιο χρήση-έναρξη, συνέχιση της χρήσης και εξάρτηση. Για όλους αυτούς τους λόγους η πρόληψη είναι ιδιαίτερα σημαντική αλλά συνάμα και δύσκολη.

Την σπουδαιότητα αυτή, της πρόληψης έρχεται να τονίσει η εργασία αυτή. Καμιά ασθένεια ή διαταραχή δεν έχει καταπολεμηθεί μόνο με τα φάρμακα ή την κοινωνική εργασία. Μόνο μέσα από την πρόληψη, τα μέτρα που υιοθετούνται από τις Αρχές ή τους δημόσιους φορείς και τη επιρροή της συμπεριφοράς και της στάσης του κοινού, μπορεί να υπάρξει ουσιαστική βελτίωση στην υγεία και ευημερία του πληθυσμού.

Καταλυτικό ρόλο σε αυτήν την διαδικασία παίζουν τα Κέντρα Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ. Για παράδειγμα στον μαθητικό πληθυσμό – που είναι και η κύρια ομάδα στόχου-των Κέντρων Πρόληψης η πορεία της χρήσης ναρκωτικών μέσα στο χρόνο (1984-2004)δείχνει καταρχήν ανοδική τάση, με μια σημαντική αύξηση μεταξύ 1984-1998 και ακολούθως μια τάση μείωσης μεταξύ του 1998 και του 2004. Ενώ το 1998 το 19.8% των αγοριών ηλικίας 14-17 και το 11,1% των κοριτσιών είχαν κάνει έστω και μια φορά στη ζωή τους χρήση κάποιας παράνομης ουσίας, το 2003 το αντίστοιχο ποσοστό μειώθηκε σε 13,3% στα αγόρια και σε 6,9% στα κορίτσια .

Εάν ληφθεί υπόψη πως το πρώτο Κέντρο Πρόληψης ιδρύθηκε το 1996 και πως μεταξύ 1997-2000 ξεκίνησαν την λειτουργία τους πολλά Κέντρα Πρόληψης, φαίνεται πως το έργο της πρόληψης παρουσιάζει κάποιες πρώτες ενδείξεις επιδράσεων και αλλαγών στην ευρύτερη εικόνα του προβλήματος ναρκωτικών.

Η μείωση που παρατηρείται συμπίπτει με μια περίοδο πολύ γόνιμη από πλευράς δημιουργίας υπηρεσιών πρόληψης και αυτό κάνει ακόμη πιο επιτακτική την συνέχιση και την περαιτέρω ενίσχυση του έργου των υπηρεσιών πρόληψης.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

THE PRIMARY PREVENTION AGAINST DRUGS IN GREECE:

THE CASE OF PREVENTION CENTERS.

Skourou Maria

Graduate Thesis Submitted for the Degree “Master in Health Management”

University of Piraeus – TEI of Piraeus, Greece.

Supervisor: Professor Evangelos Moraitis

ABSTRACT

One of the most important issues that speculate modern Greece and other European countries the last decade is the use of drugs. This problem is associated with a variety of causative factors such as social, economic, biological, psychological and familial.

The participation degree of these factors differs from individual to individual as far as the stage of the initiation, continuation of the use and dependence is concerned. That is the reason why prevention is an extremely important issue but also a hard one.

In that importance, the importance of the prevention, this paper is emphasizing. Neither illness nor disorder has ever been fought only with medicines or with the social work. Only through prevention, the measures taken from the authorities or the public institutions and the holistic behaviour of the society, can actually, a significant improvement in health and prosperity of the population, take place.

The Prevention Centres of OKANA have their own special role in this process. For example, in the school population – which is the main target group of Prevention Centers - the use of drugs through time (1984-2004) has increased. The greatest accrual took place between 1984 and 1998 and then, between 1988 and 2004 a small reduction has occurred. In 1988 the 19,8% of the boys, aged between 14 and 17, and the 11,1% of the girls has taken drugs, even once in their life. In 2003 the

corresponding percentage was decreased in 13,3% through boys and in 6% through girls (EKTEPN, 2005).

If it is taken into consideration that the first Prevention Centre was founded in 1996 and that between 1997 and 2000 many Prevention Centres began their operation, it appears that the work of prevention presents first clues of effects and changes in the wider picture of the drug problem.

The observed reduction coincides with a very fertile period considering the creation of prevention services and this makes the continuation and the further aid of work of prevention services even more imperative.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	σελ. 4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	σελ. 6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ –ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	σελ. 13
ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ.....	σελ. 14
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ. 16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Εισαγωγικές Έννοιες -Παρατηρήσεις

1.1 Η έννοια της πρόληψης.....	σελ. 17
1.2 Ο ρόλος και η σημασία της πρόληψης.....	σελ. 18
1.3 Οι στόχοι της πρόληψης.....	σελ. 20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η πρωτογενής πρόληψη κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών

2.1 Ορισμός - έννοια της πρωτογενούς πρόληψης.....	σελ. 21
2.2 Στάδια της πρωτογενούς πρόληψης.....	σελ. 21
2.2.1 Ενημέρωση.....	σελ. 22
2.2.2 Ευαισθητοποίηση.....	σελ. 22
2.2.3 Εκπαίδευση.....	σελ. 23
2.3 Ο ρόλος και η σημασία της πρωτογενούς πρόληψης.....	σελ. 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Τα κέντρα πρόληψης

3.1	Ιστορική αναδρομή έναρξης της πρόληψης στον ελλαδικό χώρο και η φιλοσοφία της Πρόληψης.....	σελ. 25
3.1.1	Στόχοι κέντρων πρόληψης και τρόποι χρηματοδότησης τους.....	σελ. 28
3.1.2	Αριθμός στελεχών και ρυθμός ίδρυσης νέων κέντρων πρόληψης.....	σελ. 30
3.2	Ο ρόλος του Ο.ΚΑ.ΝΑ.....	σελ. 32
3.3	Ομάδες στόχοι των κέντρων πρόληψης.....	σελ. 35
3.3.1	Μαθητές - Έφηβοι	σελ. 37
3.3.2	Οικογενειακό Περιβάλλον-Γονείς	σελ. 38
3.3.3	Σχολική Κοινότητα	σελ. 43
3.4	Τοπική Κοινότητα	σελ. 45
3.4.1	Αστυνομικοί.....	σελ. 48
3.4.2	Ένοπλες Δυνάμεις-Στρατιωτικοί	σελ. 49
3.4.3	Εκπαιδευτικοί	σελ. 50
3.5	Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εργαλεία.....	σελ. 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Προτάσεις για την ορθολογικότερη εφαρμογή πρωτογενούς πρόληψης από τα κέντρα πρόληψης

4.1	Οικονομικοί πόροι και χρηματοδότηση των κέντρων πρόληψης.....	σελ. 55
4.2	Συμπράξεις -Συνεργασίες μεταξύ κέντρων πρόληψης και επίσημων κρατικών φορέων	σελ. 58
4.2.1	Κέντρα πρόληψης και Ο. ΚΑ. ΝΑ. σε επιστημονικό επίπεδο.....	σελ. 58
4.2.2	Κέντρα πρόληψης και Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων	σελ. 62
4.2.3	Κέντρα πρόληψης και Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	σελ. 67
4.2.4	Κέντρα πρόληψης και Υπουργείο Αθλητισμού.....	σελ. 68
4.3	Προβολή κατάλληλων προτύπων, ενημερωτική διαφώτιση και ανάπτυξη οργανωμένης διαφημιστικής εκστρατείας από τα Μ. Μ. Ε.....	σελ. 69
4.3.1	Δικτύωση, επέκταση και ανάπτυξη των κέντρων πρόληψη.....	σελ. 70
4.4	Εθελοντές και Πρόληψη.....	σελ. 71

ΕΠΙΛΟΓΟΣ –	σελ. 73
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ.....	σελ. 74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	σελ. 77
ΠΗΓΕΣ & ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ. 96

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

I. ΠΙΝΑΚΕΣ

Κεφάλαιο 3^ο

1. Ίδρυση Κέντρων Πρόληψης ανά έτος.....	σελ. 31
2. Φορείς και τύποι εκπαίδευσης των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης για το Έτος 2005.....	σελ. 33
3. Εκπαιδευτικές δράσεις του Κέντρου Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας (ΕΠΙΨΥ, ΟΚΑΝΑ), αριθμός εκπαιδευτικών ωρών και αριθμός στελεχών πρόληψης που συμμετείχαν κατά τη διάρκεια του 2004.....	σελ. 34
4. Αριθμός καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης σε παιδιά προεφηβικής ηλικίας και εφήβους κατά τη διάρκεια του 2005.....	σελ. 38
5. Αριθμός καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης σε γονείς κατά τη διάρκεια του 2005.....	σελ. 42
6. Αναλυτικά στοιχεία καθολικών παρεμβάσεων των φορέων πρόληψης σε ομάδες της κοινότητας κατά το έτος 2005.....	σελ. 47
7. Αναλυτικά στοιχεία καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης της χρήσης παράνομων ουσιών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2004-2005.....	σελ. 52

II. ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

1. Αριθμός παρεμβάσεων πρόληψης κατά τα έτη 2000-2003 ανα τύπο πλαισίου.....	σελ. 36
2. Αριθμός παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης (2004-2005).....	σελ. 36
3. Αριθμός παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης (2004).....	σελ. 37
4. Καταβολές ΟΚΑΝΑ στα Κέντρα πρόληψης (2000-2005).....	σελ. 56
5. Κάλυψη ετήσιας τακτικής χρηματοδότησης του ΟΚΑΝΑ για τα Κέντρα Πρόληψης(2000-2005).....	σελ. 57
6. Σύνολο καταβολών ΟΚΑΝΑ στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο (ΕΠΙΨΥ).(2000-2005).....	σελ. 60
7. Σύνολο καταβολών ΟΚΑΝΑ στο Ερευνητικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Παρακολούθησης Ναρκωτικών (ΕΚΤΕΠΝ).(2000-2005).....	σελ. 61
8. Αριθμός σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετέχουν σε Προγράμματα Αγωγής Υγείας με θέμα την πρόληψη παράνομων ουσιών κατά τα σχολικά έτη 2000-2001 έως και 2004-2005.....	σελ. 66

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΥΥΚΑ	Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΕΚΠΙΝΤ	Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
ΕΚΤΕΠΠΝ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Παρακολούθησης Ναρκωτικών
ΕΠΙΨΥ	Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής
ΚΕΘΕΑ	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
ΟΚΑΝΑ	Οργανισμός Κατά Των Ναρκωτικών
ΥΠΕΘΑ	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
ΥΠΕΠΘ	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α	Υπουργείο Εσωτερικών Δημοσίας Διοίκησης και Αποκέντρωσης .
ΚΝΣ	Κεντρικό Νευρικό Σύστημα
ΨΝΘ	Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης
Π.Ο.Υ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
EMCDDA	European Monitoring Center for Drug Prevention
NIDA	National Institute on Drug Abuse(H.Π.Α)

*Για να διαμορφώσουμε μία Ελεύθερη και Δημοκρατική Κοινωνία
θα πρέπει να δημιουργήσουμε Υπεύθυνους Πολίτες Συνεργάτες
και όχι Καταπιεσμένα Ανταγωνιστικά και Εξαρτημένα Άτομα.*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το φαινόμενο της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, αν και έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Από την αρχή της ιστορίας του ο άνθρωπος ένιωθε την ανάγκη να επέμβει στον ψυχικό του κόσμο, να τροποποιήσει την διάθεση του, αλλά και να απαλλαγεί από την δυσφορία που βίωνε στην καθημερινότητα του. Προς την κατεύθυνση αυτήν χρησιμοποίησε «ουσίες» που του έδιναν την αίσθηση εκπλήρωσης της παραπάνω προσδοκίας.

Η ανακάλυψη συνθετικών ουσιών, η ανάπτυξη του νόμιμου και παράνομου εμπορίου καθώς και η πολυπλοκότητα των προβλημάτων της καθημερινής ζωής συνέτειναν στην εξάπλωση του φαινομένου της χρήσης και κατάχρησης εξαρτησιογόνων ουσιών.

Το πρόβλημα αυτό έχει αποκτήσει μεγάλες διαστάσεις και οι διαθέσιμοι μηχανισμοί ελέγχου και αρωγής (νομικά και θεραπευτικά μέτρα) δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση του. Σε όλα αυτά έρχονται να προστεθούν και αποτελέσματα των πλέον πρόσφατων ερευνών που μιλούν για ακόμη πιο χαμηλό μέσο όρο ηλικίας της χρήσης μόλις στην αρχή της εφηβείας.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ενδεικτικά τα αποτελέσματα από πρόσφατη έρευνα της Στροφής, όπου το ποσοστό των εφήβων που προσεγγίζουν τη Θεραπευτική Κοινότητα “Στροφή”, ηλικίας 16-18 ετών, ανέρχεται στο 57,3% ενώ ένα ποσοστό 1,4% των παιδιών που απευθύνεται στο πρόγραμμα είναι κάτω των 15 ετών¹.

Η χρήση ουσιών είναι ένα πολύπλοκο και πολύ-παραγοντικό φαινόμενο με πολλές συνιστώσες. Ο Olievenstein² αναφέρει ότι η εγκατάσταση της τοξικομανίας αποτελεί το προϊόν της συνάντησης μιας ουσίας με μια συγκεκριμένη ελλειμματική προσωπικότητα σε μια δεδομένη κοινωνικό-πολιτιστική στιγμή. Για το λόγο αυτό έχουν αναπτυχθεί και συνεχίζουν να αναπτύσσονται και να τελειοποιούνται σε όλες σχεδόν τις χώρες μέθοδοι και προγράμματα για πρωτογενή πρόληψη.

¹ «Χαρακτηριστικά των εφήβων χρηστών ψυχοτρόπων ουσιών που προσέγγισαν την Στροφή το 2001», Αίθουσα συνεδρίων Ε. Σ. Η. Ε. Α, Αθήνα 24 Σεπτεμβρίου 2002.

² Olievenstein, (2004), Το μη λεχθέν των συναισθημάτων, (Μετάφραση), Παραδέλλη Μαρία, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1ο

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ -ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.1. Η έννοια της πρόληψης

Το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μιας κοινωνίας καθορίζει τι είναι εφικτό και τι όχι, όσον αφορά στον τρόπο εξέλιξης της χρήσης, κατάχρησης και εθισμού στις ουσίες. Η πρόληψη της χρήσης οινοπνευματωδών και ναρκωτικών ουσιών αποτελεί ένα εξέχον παράδειγμα του πόσο επιρρεπείς είναι ορισμένοι τομείς της πρακτικής της Πρόληψης στις απόψεις και συλλογικές αξίες που προωθούνται από διάφορες κοινωνικές ομάδες – στη συγκεκριμένη περίπτωση, απόψεις για την χρήση ουσιών. Αυτή η ευθυγράμμιση με κοινωνικές συγκρούσεις και νόρμες αναπόφευκτα αναδεικνύει εγγενή και θεσμικά εμπόδια στην ελεύθερη ροή της πρόληψης, αλλά έχει και τα πλεονεκτήματα της αφού διασφαλίζει την εστίαση της προσοχής του κοινού στο έργο της πρόληψης.

Μιλώντας για πρόληψη εννοούμε το σύνολο των μέτρων που μπορούμε να πάρουμε προκειμένου να εμποδιστεί η εμφάνιση μιας διαταραχής, μιας παθολογίας ή μιας κοινωνικής δυσλειτουργίας .

Η πρόληψη είναι μια σύνθετη κοινωνική, παιδαγωγική διαδικασία η οποία είναι αποδεκτή από την ίδια την κοινωνία. Συμμετέχουν ευρύτερες κοινωνικές δυνάμεις. Αρχίζει όσο πιο έγκαιρα γίνεται (αρκετό χρόνο πριν το πρόβλημα) και στοχεύει στην αλλαγή συνηθειών, στάσεων, συμπεριφορών και τρόπου ζωής με στόχο να μειωθούν ή να εξαλειφθούν καταστάσεις και αιτίες που προκαλούν δυσκολίες και οδηγούν στην ανάπτυξη δυσάρεστων καταστάσεων και επώδυνων εμπειριών στα μέλη της κοινωνίας.

Παραδοσιακά η πρόληψη χωρίζεται σε :

Πρωτογενή που στοχεύει στην αναχαίτιση των ανθρώπων που τείνουν να χρησιμοποιήσουν εξαρτησιογόνες ουσίες, στην στήριξη της προσωπικότητας και την

ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης τους. Απευθύνεται σε άτομα υγιά, στις ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού.

Δευτερογενή η πρόληψη δηλαδή ανίχνευση μιας ήδη αναπτυσσόμενης, αλλά όχι κλινικά ορατής, ασθένειας ή προβλήματος υγείας, με τέτοιο τρόπο ώστε μέσω της πρόληψης παρέμβασης η πρόγνωση να καθίσταται πιο ευνοϊκή. Στοχεύει στη μείωση των ρισοκίνδυνων συμπεριφορών και των συμπτωμάτων μέσα από έγκαιρη παρέμβαση. Αυτό το επίπεδο πρόληψης οδηγεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε μια αύξηση του αιτήματος για βοήθεια από γιατρούς και φορείς.

Τριτογενή η πρόληψη δηλαδή της υποτροπής μιας ασθένειας. Η προσπάθεια δηλαδή περιορισμού των επιπτώσεων των συμπτωμάτων, στην περίπτωση της κλινικά εμφανούς ασθένειας ή του προβλήματος συμπεριφοράς στα πρώτα στάδια. Σαν στόχο έχει να μειώσει τα συμπτώματα της ασθένειας στο άτομο –χρήστη. Αυτό το επίπεδο πρόληψης συνδέεται συνήθως στενά με την θεραπεία. Ο τομέας της πρωτογενούς πρόληψης αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην χώρα μας, αφού αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα του στην συνολική πορεία του απεξαρτημένου ατόμου και στην αποφυγή υποτροπών.

1.2 Ο ρόλος και η σημασία της πρόληψης

Όπως επισημαίνει χαρακτηριστικά η Μαρία Χουρδάκη ³ ...«η πρόληψη είναι μια πολύ εκτεταμένη έννοια, είναι φιλοσοφία, στοιχείο νεοουμανιστικής, ανθρωποκεντρικής στάσης, λαχτάρα για την ζωή, γνήσια αγάπη για τον άνθρωπο, ιδιαίτερα για τον νέο, είναι η προστασία, η θωράκιση της πορείας ολόκληρης της ανθρωπότητας προς ειρηνική διαβίωση και δημιουργική καταξίωση»... Η φιλοσοφία της πρόληψης είναι σημαντικό, με συγκεκριμένα προγράμματα, να διαχέεται στο οικογενειακό, στο σχολικό στο εργασιακό και στο τοπικό περιβάλλον. Η πρόληψη δε μπορεί παρά να ξεκινάει από την οικογένεια, εκεί που ο χαρακτήρας του ατόμου διαμορφώνεται ουσιαστικά .

³ Χουρδάκη Μαρία , (2000), Ναρκωτικά-πρόληψη :πρωτογενής τομέας :οικογένεια – παιδεία – Τοπική Αυτοδιοίκηση, Leader Books, Αθήνα

Η εκπαίδευση των γονέων σε στάσεις και συμπεριφορές που ευνοούν την πρόληψη, είναι απαραίτητη για την μελλοντική θωράκιση του ατόμου απέναντι σε κινδύνους όπως η ουσιοεξάρτηση. Είναι απαραίτητο να γίνει κατανοητό ότι δεν αρκεί πλέον να στηριζόμαστε στην πρόληψη μέσω της καταστολής γιατί όσο πετυχημένη και αν είναι αυτή, πάντα θα υπάρχει ο χώρος και η ζήτηση για την χρήση ουσιών.

Η πρόληψη μέσα στην καθημερινότητα της οικογένειας μπορεί και πρέπει να είναι στόχος μας.

Μετά την οικογένεια, το σχολείο είναι αυτό που αναλαμβάνει το ρόλο της υλοποίησης προγραμμάτων πρόληψης που αφορούν πια το σύνολο των μαθητών και έτσι μπορούμε να έχουμε μια ομοιομορφία στα μέσα που χρησιμοποιούνται ώστε να επιτευχθεί ο τελικός στόχος. Η εκπαίδευση των δασκάλων αλλά και των καθηγητών σε προγράμματα πρόληψης είναι αναγκαία. Είναι ιδιαίτερα σοβαρό το θέμα της εκπαίδευσης των νέων στην αγωγή υγείας και προσοχή του εαυτού τους.

Πρέπει να γίνει από όλους κατανοητό ότι η πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, νόμιμων και παράνομων, δεν περνάει από διαφορετικούς δρόμους από ότι η πρόληψη ανάπτυξης επικίνδυνων για την υγεία συμπεριφορών. Η πρόληψη αφορά σε στάσεις και ικανότητες που αναπτύσσει ένα νεαρό άτομο σε μια εποχή όπου οι ανάγκες του είναι πολλές και η πίεση που του εξασκείται, από πολύ μικρή ακόμα ηλικία, για να ανταποκριθεί σε αυτές είναι εξαιρετικά υψηλή. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο απαιτείται μια ευρύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με ότι αφορά στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων των νέων που σίγουρα θα τους φανούν χρήσιμες για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες και το άγχος που αυτές συνεπάγονται.

Για να επιτευχθεί αυτή η ευαισθητοποίηση όλων και η φιλοσοφία της πρόληψης να διαπερνάει όλες τις δομές κοινωνικοποίησης από την οικογένεια έως τον εργασιακό χώρο, από το σχολείο έως τους χώρους διασκέδασης, είναι αναγκαία η εμπλοκή όλων των φορέων.

1.3 Οι στόχοι της πρόληψης

Κύριος στόχος της πρόληψης είναι η σταδιακή διαμόρφωση συγκροτημένης θετικής, υπεύθυνης προσωπικότητας του νέου ανθρώπου ,που θα έχει την δύναμη, ο ίδιος να πει το όχι στο σταυροδρόμι των ναρκωτικών, ένα όχι θαρρετό προς κάθε απειλή της ζωής .

Με αυτόν τον τρόπο προσεγγίζουμε το κύριο στόχο της πρόληψης που δεν είναι άλλος από την Αγωγή Υγείας, δηλαδή μια εκπαιδευτική μαθησιακή διαδικασία, η οποία αποσκοπεί στην απόκτηση και στην βελτίωση της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας. Η εκπαίδευση και η πληροφόρηση παίζουν ένα ζωτικό ρόλο σε αυτήν την διαδικασία.

Ο σκοπός μπορεί να είναι η άμεση προαγωγή μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς (όπως η παύση, η ριζική άρνηση του καπνίσματος) ή η ενίσχυση της προσωπικότητας. Εδώ πρέπει να συνυπολογιστεί ο βαθμός στον οποίο το άτομο είναι ικανό να ελέγξει τις παρορμήσεις του και πρόθυμο να δεχτεί τις συνέπειες τις συμπεριφοράς του εφόσον αυτή επηρεάζει και άλλους ανθρώπους.

Είναι επίσης δυνατόν να διδαχτούν οι νέοι άνθρωποι πως μπορούν να διατηρούν την ακεραιότητα τους σε διαφορετικά πλαίσια. Αυτή η έμφαση στη στάση ως προς την ζωή και τις κοινωνικές δεξιότητες μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην απόφαση ενός ατόμου να απαρνηθεί την ανεύθυνη συμπεριφορά του στο μέλλον, π.χ. όσον αναφορά στη χρήση παράνομων ουσιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η δόμηση του ατομικού χαρακτήρα είναι ο **ενδιάμεσος** στόχος του έργου της πρόληψης και η μη χρησιμοποίηση ναρκωτικών το **αποσκοπούμενο – επιδιωκόμενο** αποτέλεσμα.

Καθίσταται αμέσως σαφές ότι το έργο της πρόληψης είναι και πρέπει να είναι, το αποτέλεσμα συνδυασμένης δράσης διαφορετικών ανθρώπων: η διαμόρφωση του χαρακτήρα των νεαρών ατόμων δεν είναι η αρμοδιότητα των υπηρεσιών φροντίδας υγείας ούτε των ειδικών στο πεδίο των οινοπνευματωδών και των ναρκωτικών αλλά των γονιών και των δασκάλων. Οι τελευταίοι μπορεί να παίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς χωρίς καν να το συνειδητοποιήσουν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2^ο

Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

2.1 Ορισμός – Έννοια Πρωτογενούς Πρόληψης

Η εκπαίδευση των νέων και των γονέων τους σχετικά με τον χαρακτήρα και τους κινδύνους της κατάχρησης ναρκωτικών αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την αντιμετώπιση του προβλήματος.⁴

Με τον όρο **πρωτογενή πρόληψη** εννοείται η παρέμβαση πριν την εκδήλωση ενός προβλήματος υγείας στο δίκτυο των αιτιολογικών παραγόντων που το πλαισιώνουν. Αυτό σημαίνει διάσπαση του δικτύου αιτιωδών σχέσεων που περιβάλλουν ένα πρόβλημα υγείας με την αφαίρεση ενός ή περισσότερων κρίκων αλυσίδας. Η πρωτογενής πρόληψη ασχολείται εν μέρει με την άσκηση επιρροής στη συμπεριφορά και τις απόψεις της ομάδας – στόχου. Αυτό προϋποθέτει την κινητοποίηση των ανθρώπων ή την «παρακίνηση» τους να αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους προς την επιθυμητή κατεύθυνση.

Η πρωτογενής πρόληψη αποτελεί στην ουσία παιδαγωγική δραστηριότητα, διέπεται επομένως από το κυρίαρχο παιδαγωγικό αξίωμα που ορίζει τα αποτελέσματα της οποιαδήποτε εκπαιδευτικής διαδικασίας να γίνονται ορατά σε μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωσης της.

2.2 Στάδια Πρωτογενούς Πρόληψης

Η πρωτογενής πρόληψη (primary prevention) έχει σαν στόχο να εμποδίσει την εμπλοκή νέων ατόμων σε δραστηριότητες συσχετίσιμες με κάποια εξαρτησιογόνο

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000-2004), Βρυξέλλες, 26.05.1999.

δραστηριότητα ή ουσία. Έχει σαν βασική της υποχρέωση, οι ενέργειες της να επιδρούν στον κοινωνικό ιστό με στόχο την διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών συνεργατών ,απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία ελευθέρων και ευτυχισμένων κοινωνιών. Η πρωτογενής πρόληψη έχει καθήκον να εμποδίζει την δημιουργία εξαρτημένων, ανταγωνιστικών ατόμων, που τόσο αναγκαία είναι στην κάθε μορφής εξουσία. Ένα ειλικρινές και επιτυχημένο μοντέλο πρόληψης επομένως κινδυνεύει να δεχθεί την αντίδραση της εξουσίας.

Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η πρωτογενής πρόληψη περνάει από κάποια στάδια, τα ακόλουθα:

2.2.1 Ενημέρωση

Δράσεις που αποσκοπούν στην κατάρριψη μύθων και στερεοτύπων σχετικά με την διάδοση της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, τα αίτια της εξάρτησης από τα ναρκωτικά, τις επιδράσεις και τις συνέπειες της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες), τη διαθεσιμότητα των ουσιών και τη σχετικά με την δυνατότητα θεσμών (π.χ. σχολείο, οικογένεια, Τοπική Αυτοδιοίκηση κλπ.) να προστατέψουν τα παιδιά τους. Η ενημέρωση του πληθυσμού σε θέματα που αφορούν την εξάρτηση και την φιλοσοφία της πρόληψης (προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κάθε ομάδα στόχου).

2.2.2 Κινητοποίηση - Ευαισθητοποίηση

Δράσεις που αποσκοπούν αφενός στην ευαισθητοποίηση των ομάδων στόχων (ή των ατόμων που κατέχουν θέσεις «κλειδιά» στην συγκεκριμένη ομάδα) ως προς την αναγκαιότητα να συμπεριληφθεί η πρόληψη ως μια αποτελεσματική προσέγγιση και μεθοδολογία για την αντιμετώπιση της τοξικοεξάρτησης και αφετέρου στην

κινητοποίηση τους για την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης στη συγκεκριμένη ομάδα.

2.2.3 Εκπαίδευση

Πρόκειται για βιωματικά εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικους και παιδιά που αποσκοπούν στην απόκτηση δεξιοτήτων που ενισχύουν τους παράγοντες προστασίας που εντοπίζονται σε κάθε ηλικία και ομάδα χωριστά και σχετίζονται άμεσα με την ανάπτυξη της τοξικοεξάρτησης.

Σεμινάρια και επιμορφωτικοί κύκλοι που αποσκοπούν στην κινητοποίηση επαγγελματιών υγείας και παιδείας, εκπροσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, συλλόγων κλπ. Και στη εκπαίδευση τους για την εφαρμογή μεθόδων και στρατηγικών για την πρόληψη των εξαρτήσεων (π.χ. προγράμματα πρόληψης των εξαρτήσεων από εκπαιδευτικούς ,στρατηγικές που μπορούν να εφαρμοστούν σε δήμους και κοινότητες κ.α.).

2.3 Ο ρόλος και η σημασία της πρωτογενούς πρόληψης

Κύριος στόχος της πρωτογενούς πρόληψης είναι να αυξήσει την αντίληψη του ατόμου για την επικινδυνότητα της χρήσης και να δώσει έμφαση στις δυνατότητες και ικανότητες του ατόμου να χειρίζεται δύσκολες καταστάσεις. Επίσης ,στοχεύει να βελτιώσει τους ατομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες αλλά και να καλλιεργήσει προσωπικές δεξιότητες, ώστε τα άτομα να κάνουν υγιέστερες επιλογές.

Συνέπεια της επιτυχίας των προγραμμάτων πρόληψης είναι το γεγονός ότι το άτομο αποκτά σταθερές αξίες αναφοράς, κίνητρο ζωής και βιώνει τον εαυτό του ως μια μονάδα που δρα, σκέφτεται και επιλέγει αυτόνομα και υπεύθυνα.

Σύμφωνα και με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης ⁵ οι στόχοι της πρωτογενούς πρόληψης συνδέονται:

- ✓ Με την επαρκή πληροφόρηση όλου του πληθυσμού σχετικά με τους κινδύνους που πηγάζουν από την κατανάλωση εξαρτησιογόνων ουσιών νόμιμων ή και παράνομων. Πρέπει να τονιστεί ότι οι κίνδυνοι που αφορούν στην υγεία και στην ανάπτυξη εξαρτητικών συμπεριφορών δεν προέρχονται μόνο από την χρήση παράνομων ουσιών αλλά και νόμιμων ουσιών.
- ✓ Την εκπαίδευση των νηπιαγωγών και δασκάλων αλλά και των καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε προγράμματα πρόληψης που αφορούν στην αγωγή υγείας αλλά και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων που βοηθούν στην αποφυγή ανάπτυξης εξαρτητικής συμπεριφοράς .
- ✓ Τον έλεγχο ώστε να αποφευχθεί η προβολή αρνητικών προτύπων που επιδρούν ιδιαίτερα στην περίοδο της εφηβείας (διαφήμιση – τρόπος διασκέδασης).
- ✓ Την πιστοποίηση της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών και εξασφάλιση της ομοιογένειας και της ποιότητας στο υλικό εκπαίδευσης.
- ✓ Την ανάδειξη σε παράγοντες πρόληψης της εξάρτησης, συγκεκριμένων δράσεων εκπαίδευσης των εργαζομένων σε κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς.
- ✓ Την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης για ειδικές ομάδες του πληθυσμού όπως είναι οι μετανάστες, οι παλιννοστούντες, οι μειονοτικές ομάδες, οι δυσλειτουργικές οικογένειες. Γνωστά είναι τα προβλήματα προσαρμογής των ομάδων αυτών, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, που καθιστούν πρόσφορο το έδαφος για την εμπλοκή τους στην παρανομία και την εγκληματικότητα.
- ✓ Την δικτύωση των φορέων (τοπική αυτοδιοίκηση, συναρμόδια υπουργεία, ειδικοί φορείς) με στόχο την καλύτερη εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης.

⁵ Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2001), Πρόταση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της Εξάρτησης από ουσίες 2002-2006, Αθήνα .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3^ο

ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

3.1. Ιστορική Αναδρομή Έναρξης της Πρόληψης στον Ελλαδικό Χώρο και φιλοσοφία Κέντρων Πρόληψης

Στην Ελλάδα, το φαινόμενο της κατάχρησης, ως κοινωνικό πρόβλημα, άρχισε να εκδηλώνεται κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Μέχρι αυτήν την περίοδο αφορούσε περισσότερο μια περιθωριακή μερίδα του πληθυσμού και ήταν περιορισμένο στις μεγάλες πόλεις. Η αντιμετώπιση του την εποχή εκείνη, αφορούσε περισσότερο τις διοικητικές αρχές παρά την επιστημονική κοινότητα. Οι επιδημιολογικές έρευνες ήταν μηδαμινές, ενώ μεγάλη σημασία δινόταν στην καταστολή των περιθωριακών ατόμων, μέσω αστυνομικών μέτρων, σε μια προσπάθεια αποφυγής «μόλυνσης» του υγιούς πληθυσμού.

Οι προσπάθειες πρόληψης ήταν ανοργάνωτες και περιστασιακές και περιορίζονταν σε μαζικές εκστρατείες πληροφόρησης του πληθυσμού για τις βλαβερές συνέπειες της χρήσης ουσιών. Η ενημέρωση περιοριζόταν – στηριζόταν σε μηνύματα υπερβολικά, συχνά αστήρικτα επιστημονικά, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις επέφεραν αντίθετα ακριβώς από τα αναμενόμενα αποτελέσματα στους τελικούς αποδέκτες τους.

Οι πρώτες οργανωμένες προσπάθειες πρόληψης στην χώρα μας ξεκίνησαν στις αρχές τις δεκαετίες του 1980, ως απάντηση του προβλήματος της χρήσης ναρκωτικών από τους νέους. Οι περισσότερες πρωτοβουλίες αυτού του τύπου αναπτυσσόταν από φορείς και συλλόγους και αποσκοπούσαν στην ενημέρωση δίνοντας έμφαση στους κινδύνους από την χρήση των ναρκωτικών. Δεν υπήρχε κανένας συντονισμός ή αξιολόγηση όλων αυτών των πρωτοβουλιών.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1980, με αφορμή τη συμμετοχή της χώρας μας σε πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης, εφαρμόστηκαν από την Ψυχιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών τα πρώτα πιλοτικά προγράμματα πρόληψης στο

χώρο του σχολείου και στην περιβάλλουσα κοινότητα ,σε δύο δήμους της πρωτεύουσας.

Τα προγράμματα αυτά διαπνεόταν από μια φιλοσοφία ευρύτερης προσέγγισης της πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών μέσα από την αγωγή υγείας. Στόχος των προγραμμάτων ήταν η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των νέων, η μείωση του συναισθήματος της μοναξιάς ,η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας, η ανάπτυξη αντιστάσεων σε αρνητικές επιρροές καθώς και της ικανότητας λήψης υπεύθυνων αποφάσεων για τον τρόπο ζωής. Επρόκειτο δηλαδή για μία τελείως διαφορετική προσέγγιση της πρόληψης. Η νέα προσέγγιση δεν εστιαζόταν στην ίδια την χρήση και στους κινδύνους από αυτή, ούτε απέβλεπε σε άμεσα αποτελέσματα. Αντίθετα, επικεντρωνόταν κυρίως στις αιτίες του προβλήματος ,επιδιώκοντας την προαγωγή της γενικότερης ψυχοκοινωνικής υγείας των νέων, μέσω μιας αμιγούς εκπαιδευτικής διαδικασίας βασισμένης σε σύγχρονες μεθόδους ενεργητικής μάθησης.⁶

Όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί ο Μοστριού (1992)⁷ *...η αξιολόγηση των πιλοτικών αυτών προγραμμάτων ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντική για την επέκτασή τους στο πλαίσιο ενός οργανωμένου σχεδίου, για πολλά χρόνια παρατηρήθηκε αδράνεια από την πλευρά της πολιτείας... Η πρώτη συστηματική προσπάθεια προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης μιας κατάλληλης υποδομής στη χώρα, που θα συντόνιζε το έργο της πρόληψης πραγματοποιήθηκε από τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών το 1995.*

Ο ΟΚΑΝΑ αναγνωρίζοντας ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη χωρίς την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή – ιδιαίτερα των τοπικών κοινωνιών-, ξεκίνησε το 1995 ένα πρόγραμμα ανάπτυξης σε όλη την χώρα **Κέντρων Πρόληψης** σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση αναθέτοντας στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ) την εκπαίδευση επαγγελματιών που θα τα στελεχώνουν. Οι δραστηριότητες των Κέντρων Πρόληψης είναι ευρείες. Ξεκινούν από απλή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση – για θέματα που αφορούν την πρόληψη, τις εξαρτησιογόνες ουσίες και την αγωγή υγείας – προχωρούν στην δημιουργία ομάδων γονέων, εφήβων, εθελοντών κ.α.,

⁶ ΟΚΑΝΑ, Σχέδιο Δράσης ΟΚΑΝΑ 2000-2003, Γενικές Αρχές και Κατευθύνσεις, Αθήνα 2000

⁷ Κοκκέβη, Α., Μοστριού, Α., Σαβουλίδου – Λεντάκη, Ε., (1992), Διακρατικό πρόγραμμα – πιλότος «Εκπαίδευση για την προαγωγή της υγείας με στόχο την πρόληψη χρήσης ουσιών στο 1^ο Γυμνάσιο Υμηττού και την κοινότητα 1986 - 1989»

πραγματοποιούν βραχείες και μακροχρόνιες προληπτικές παρεμβάσεις στο γενικό πληθυσμό αλλά και σε ομάδες υψηλού κινδύνου. Είναι επίσης πιθανό τα Κέντρα Πρόληψης να συμμετέχουν σε έρευνες σχετικά με θέματα ουσιοεξάρτησης και αγωγής υγείας.

Τα Κέντρα Πρόληψης ασκούν καθολικές και επικεντρωμένες παρεμβάσεις πρόληψης.

Οι καθολικές παρεμβάσεις πρόληψης απευθύνονται σε ομάδες - στόχους (π.χ μαθητές, γονείς, νέους-ες, στρατευμένους, ομάδες της κοινότητας κ.α.) που θεωρούνται παράγοντες κινδύνου για μελλοντική χρήση ουσιών.⁸ Στην καθολική πρόληψη γενικός στόχος είναι η έγκαιρη θωράκιση των νέων και η αποτροπή αυτών από την έναρξη της χρήσης.

Οι επικεντρωμένες παρεμβάσεις πρόληψης απευθύνονται σε ομάδες - στόχους, οι οποίες θεωρούνται ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, δηλαδή τα μέλη τους διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αναπτύξουν προβλήματα εξάρτησης. Παραδείγματα τέτοιων ομάδων θεωρούνται οι νέοι που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο, παιδιά που οι γονείς τους έχουν προβλήματα χρήσης ουσιών, νέοι με παραβατική συμπεριφορά, μετανάστες, πρόσφυγες, άνεργοι κλπ.⁹

Στην Ελλάδα η πρόληψη εξαρτησιογόνων ουσιών εστιάζεται περισσότερο σε καθολικές παρεμβάσεις, ωστόσο τα τελευταία χρόνια και σύμφωνα με την νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική παρατηρείται μια στροφή της πολιτικής προς την προσέγγιση νέων οικογενειών, ομάδων υψηλού κινδύνου, προς τις επικεντρωμένες δηλαδή παρεμβάσεις.

Τα Κέντρα Πρόληψης του OKANA και της τοπικής Αυτοδιοίκησης ανταποκρίνονται ακόμη και σε αιτήματα χρηστών και των οικογενειών τους, αλλά και ατόμων με διάφορα ψυχοκοινωνικά προβλήματα, παρέχοντας υπηρεσίες όπως συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη και παραπέμποντας σε αντίστοιχες δομές

⁸ ΕΚΠΙΝΤ, Ετήσια Έκθεση 2004 – Κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Νορβηγία, Λουξεμβούργο 2004

⁹ ΕΚΠΙΝΤ, Ετήσια Έκθεση 2004 – Κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Νορβηγία, Λουξεμβούργο 2004

(συνδυασμός πρωτογενούς – δευτερογενούς πρόληψης). Αποτελούν μια σύγχρονη πρόταση στην κατεύθυνση της πρόληψης της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών.

Τα Κέντρα Πρόληψης συγχρηματοδοτούνται από τον ΟΚΑΝΑ, την τοπική αυτοδιοίκηση και τους τοπικούς φορείς. Λειτουργούν σε νομαρχιακό επίπεδο, εκτός από την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη που λειτουργούν σε επίπεδο δημοτικό ή διαδημοτικό και αποτελούν το δίκτυο των υπηρεσιών πρωτογενούς πρόληψης της χρήσης ουσιών στην χώρα μας. Ακολουθούν ένα πρόγραμμα βασισμένο στην φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας, το οποίο σχεδιάζεται σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχει καθορίσει ο ΟΚΑΝΑ.

3.1.1 Στόχοι Κέντρων Πρόληψης και Τρόποι Χρηματοδότησης τους

Τα Κέντρα Πρόληψης φροντίζουν για την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης σε σχολεία, στους χώρους εργασίας, στο στρατό και σε άλλες ομάδες πληθυσμού και επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών των τοπικών κοινωνιών με σκοπό την ενεργοποίησή τους στον αγώνα της πρόληψης. Τα προγράμματα που εφαρμόζουν τα Κέντρα Πρόληψης βασίζονται στις αρχές της δημόσιας υγείας και μάλιστα της προαγωγής της υγείας¹⁰. Βασίζονται δηλαδή σε μια πιο μακροχρόνια αλλά με σταθερότερα αποτελέσματα διαδικασία εκπαιδευτικού τύπου, η οποία αποβλέπει στην ανάπτυξη υπεύθυνων συμπεριφορών και επιλογών για έναν τρόπο ζωής, που όχι μόνο αποτρέπει την αυτοκαταστροφική συμπεριφορά (χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών), αλλά προάγει γενικότερα την σωματική και την ψυχοκοινωνική υγεία. Βάση αποτελούν οι αρχές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ).

Αποτελούν έναν άρρηκτο συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους φορείς της τοπικής κοινωνίας που θα μπορούσαν να εμπλακούν στο θέμα της πρόληψης των ουσιοεξαρτήσεων.

¹⁰ Υγεία δεν είναι απλώς η απουσία νόσου ή αναπηρίας αλλά η βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική ευημερία του ατόμου.- Σύνταγμα Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. (ΠΟΥ)

Κύριος στόχος είναι ή πρέπει να είναι η ανάδειξη τους σε κυρίαρχη δομή στις τοπικές κοινότητες στον τομέα της πρωτογενούς πρόληψης. Επίσης βασικοί τους στόχοι είναι η μελέτη των αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων της τοπικής κοινότητας, η προσαρμογή των παρεμβάσεων στις ιδιαιτερότητες αυτές και η εμπλοκή των τοπικών αρχών και φορέων στην πρόληψη.

Ειδικότεροι στόχοι των προγραμμάτων που αναπτύσσουν τα Κέντρα Πρόληψης είναι:

- ✓ Η ενδυνάμωση, υποστήριξη και εκπαίδευση των νέων προκειμένου να υιοθετήσουν μια θετική στάση ζωής και να αναπτύξουν δεξιότητες και συμπεριφορές που να τους βοηθούν να αντισταθούν στην χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών.
- ✓ Η συμβουλευτική και υποστήριξη της οικογένειας, με σκοπό την ενίσχυση του γονικού ρόλου και την βελτίωση της επικοινωνίας .
- ✓ Η ευαισθητοποίηση των καθηγητών και των δασκάλων σε θέματα πρόληψης, η ενίσχυση του παιδαγωγικού τους ρόλου και η ενδυνάμωση των σχέσεων εκπαιδευτικών – μαθητών.
- ✓ Η ενημέρωση και η παραπομπή στα θεραπευτικά προγράμματα.
- ✓ Η σε συνεχή βάση πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας.

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας(νυν Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) τα Κέντρα Πρόληψης λειτουργούν ως αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συγχρηματοδοτούνται από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ, το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. και από τους τοπικούς φορείς. Παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες, έχουν την υποχρέωση υποβολής στις αρμόδιες υπηρεσίες του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών εξαμηνιαίων επιστημονικών και οικονομικών απολογισμών προκειμένου να διασφαλίζεται η συνεχής και απρόσκοπτη λειτουργία τους. Την ευθύνη της συστηματικής επιστημονικής εποπτείας και της αξιολόγησης των προγραμμάτων και των δράσεων της πρωτογενούς πρόληψης που εφαρμόζονται στα Κέντρα Πρόληψης την έχει το Τμήμα Εφαρμογών Πρόληψης. Για τον έλεγχο των

δαπανών των Κέντρων Πρόληψης και την παρακολούθηση της οικονομικής τους κατάστασης φροντίζει η αρμόδια υπηρεσία του οικονομικού ελέγχου του ΟΚΑΝΑ.

3.1.2 Αριθμός στελεχών και ρυθμός ίδρυσης νέων Κέντρων Πρόληψης

Τα στελέχη που απασχολούνται στα Κέντρα Πρόληψης αριθμούν περίπου τα 400. Στην πλειοψηφία τους πρόκειται για επαγγελματίες κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών (Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Κοινωνιολόγοι, Κοινωνικοί Ανθρωπολόγοι, Ψυχίατροι) πολλοί από τους οποίους είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων, με πολυετή εμπειρία στο πεδίο των εξαρτήσεων και πολύ αξιολογες ικανότητες.

Τα επιστημονικά στελέχη των Κέντρων Πρόληψης αναπτύσσουν προγράμματα βασισμένα στην φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας. Είναι σε θέση να συζητούν και να δίνουν πληροφορίες προκειμένου να παρέχουν συμβουλευτική σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς σε επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης. Την ευθύνη της συστηματικής επιστημονικής εποπτείας και της αξιολόγησης των προγραμμάτων και των δράσεων πρωτοβάθμιας πρόληψης που εφαρμόζονται στα Κέντρα Πρόληψης έχει το Τμήμα Εφαρμογών Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ.¹¹

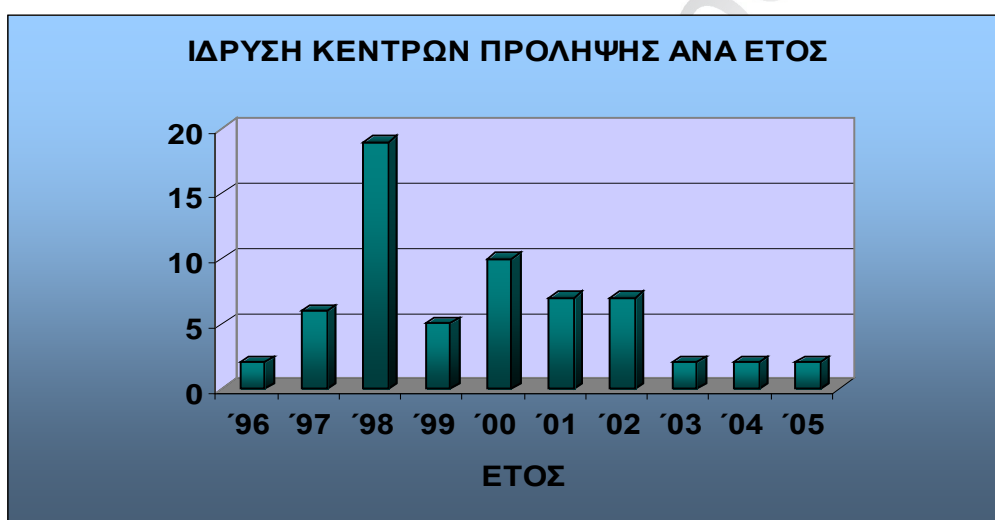
Κατά την τετραετία 1996-1999 ιδρύθηκαν από τον ΟΚΑΝΑ, σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, 39 Κέντρα Πρόληψης σε 28 νομούς της χώρας, με ισόποση χρηματοδότηση(50%-50%). Ο ρυθμός ίδρυσης νέων Κέντρων Πρόληψης επιβραδύνθηκε κατά την διάρκεια της τριετίας (2000-2002), προκειμένου να διασφαλιστεί η απαραίτητη υποδομή, η οποία θα αποτελούσε εγγύηση τόσο για την ομαλή λειτουργία τους, όσο και για την αξιοποίηση της επένδυσης που είχε κάνει η Πολιτεία σε αυτά. Από το 2002 μέχρι τις αρχές του 2003 τα Κέντρα Πρόληψης αυξήθηκαν από 54 σε 63 καλύπτοντας έτσι 46 από τους 51 νομούς της χώρας, επρόκειτο δηλαδή για μια κάλυψη 88,4% των νομών ολόκληρης της Ελλάδας.¹²

¹¹ ΟΚΑΝΑ (α): Σχέδιο Δράσης ΟΚΑΝΑ 2002-2003, Αθήνα 2004

¹² Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2003), «Ετήσια Έκθεση του Ε.Κ.Τ.Π.Ν για την κατάσταση των ναρκωτικών στην Ελλάδα – 2002», Ε.Κ.Τ.Π.Ν., Αθήνα

Κατά την διάρκεια του 2005 έως και τις αρχές του 2006 συνεχίστηκε η ενίσχυση των υφιστάμενων Κέντρων Πρόληψης από τον ΟΚΑΝΑ. Ο ΟΚΑΝΑ σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση προέβη στην ίδρυση 6 (έξι) νέων επιπλέον Κέντρων Πρόληψης. Σήμερα λειτουργούν 69 Κέντρα Πρόληψης σε όλη την επικράτεια καλύπτοντας έτσι το 94,12 % των νομών ολόκληρης της ελληνικής επικράτειας, με προοπτική σύμφωνα με το σχεδιασμό του ΟΚΑΝΑ, την σταδιακή αύξηση τους και την διαμόρφωση τους στο σύνολο των 83 που ήταν και ο αρχικός στόχος του Εθνικού Σχεδίου Δράσης του Υπουργείου Υγείας¹³.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Ίδρυση Κέντρων Πρόληψης ανά έτος

Τα 69 Κέντρα Πρόληψης που λειτουργούν έως σήμερα καλύπτουν 48 από τους 51 νομούς της χώρας.

¹³ Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης :Πρόταση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της Εξάρτησης από ουσίες 2002-2006, Αθήνα 2001.

3.2 Ο Ρόλος του OKANA

Ο ρόλος του OKANA στην διατήρηση και εξέλιξη του Θεσμού των Κέντρων Πρόληψης είναι σημαντικός και ξεχωριστός. Αναλυτικότερα θα λέγαμε ότι ο OKANA δρα για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των μελών της τοπικής κοινωνίας για την ίδρυση Κέντρων Πρόληψης. Φέρει την Επιστημονική και Διοικητική Ευθύνη για την λειτουργία τους καθώς επίσης θέτει και τις προδιαγραφές στελέχωσης, τριετών προγραμμάτων και του τρόπου λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης. Φροντίζει να διατηρεί στενή επαφή με τα Διοικητικά Συμβούλια των Κέντρων Πρόληψης έτσι ώστε να ενημερώνεται άμεσα για τα προβλήματα τους όπως επίσης εποπτεύει και τις Επιστημονικές Ομάδες τους προκειμένου να επιτυγχάνεται ο ουσιαστικός ρόλος της πρόληψης.

Ιδιαίτερη όμως έμφαση δίνεται από τον OKANA στην εκπαίδευση των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης. Για την εκπαίδευση των στελεχών πρόληψης και για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για υποβοήθηση του έργου τους ο OKANA σε συνεργασία με το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας (ΕΠΨΥ) ίδρυσε το 1995 το Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Υγείας για την κατάρτιση των στελεχών πρόληψης, καθώς και για την παραγωγή υλικού για παρεμβάσεις πρόληψης. Το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ) πραγματοποίησε 34 εκπαιδεύσεις με 466 συμμετοχές από στελέχη. Παράλληλα το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) πραγματοποίησε 6 εκπαιδεύσεις με 149 συμμετοχές από στελέχη προερχόμενα από 51 Κέντρα Πρόληψης¹⁴. Σκοπός αυτών των εκπαιδεύσεων είναι να δοθούν τα εφόδια στους επαγγελματίες που άμεσα ή έμμεσα έρχονται σε επαφή με το πρόβλημα, ώστε να συντονίσουν τις προσπάθειες τους στο πλαίσιο μιας κοινής φιλοσοφίας και μεθοδολογίας προσέγγισης της πρόληψης. Επιπλέον, ο OKANA συνεργάζεται με άλλους φορείς όπως το ΚΕΘΕΑ και το Ελληνικό Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής και Περίθαλψης. Οι τύποι εκπαίδευσης που παρέχουν αυτοί οι φορείς, παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

¹⁴ OKANA: Η πορεία μας 2005, Αθήνα 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Φορείς και τύποι εκπαίδευσης των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης για το Έτος 2005

Φορείς*	Τύποι εκπαίδευσης
Ελληνικό Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής και Περίθαλψης	<p>Εκπαίδευση και υποστήριξη στελεχών πρόληψης για την εφαρμογή παρεμβάσεων σε:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ένοπλες Δυνάμεις ▪ Ειδικούς και μετακινούμενους πληθυσμούς ▪ Επαγγελματίες υγείας
Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας (ΕΠΨΥ/ΟΚΑΝΑ)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Βασική εκπαίδευση στελεχών πρόληψης 2005: 18^{ος} τρίμηνος εκπαιδευτικός κύκλος (340 ώρες) στον οποίο συμμετείχαν 17 στελέχη ▪ Συνεχιζόμενη εκπαίδευση στελεχών πρόληψης με τη μορφή εκπαιδευτικών και εποπτικών συναντήσεων και σεμιναρίων 2005: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Εποπτικές συναντήσεις «Αντιμετώπιση αιτημάτων βοήθειας» συνολικής διάρκειας 100 ωρών με τη συμμετοχή 29 στελεχών ➢ Τρία σεμινάρια με στόχο τη θεωρητική επεξεργασία θεμάτων που αφορούν τη σχέση μεταξύ εφηβείας και χρήσης ουσιών από τη σκοπιά διαφόρων θεωρητικών κατευθύνσεων «Εξαρτήσεις και Εφηβεία» Ψυχαναλυτική προσέγγιση: πραγματοποιήθηκε ο Β' κύκλος του σεμιναρίου διάρκειας 15 ωρών με τη συμμετοχή 22 στελεχών Γνωσιοσυμπεριφοριστική προσέγγιση: πραγματοποιήθηκε ο Α' κύκλος του σεμιναρίου διάρκειας 20 ωρών με τη συμμετοχή 21 στελεχών Συστημική προσέγγιση: πραγματοποιήθηκε ο Β' κύκλος του σεμιναρίου διάρκειας 30 ωρών με τη συμμετοχή 20 στελεχών ➢ Εποπτικό σεμινάριο «Προληπτικές παρεμβάσεις σε γονείς», το οποίο έχει τη μορφή τριών διήμερων εκπαιδευτικών συναντήσεων. Το 2005 πραγματοποιήθηκαν δύο εκπαιδευτικοί κύκλοι συνολικής διάρκειας 60 ωρών με τη συμμετοχή 22 ατόμων ➢ Θεωρητικό και εποπτικό διήμερο σεμινάριο «Συμβουλευτική γονέων», το οποίο απευθύνεται σε στελέχη που έχουν συμμετάσχει στην εκπαίδευση «Αντιμετώπιση αιτημάτων βοήθειας». Το 2005 πραγματοποιήθηκε ένα σεμινάριο με τη συμμετοχή 13 στελεχών ➢ Διήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο «Ευαισθητοποίηση Θεσμών και φορέων της κοινότητας» διάρκειας 10 ωρών με τη συμμετοχή 13 στελεχών ▪ Εκπαίδευση στη χρήση των εκπαιδευτικών υλικών που έχει εκδώσει το Κέντρο Εκπαίδευσης 2005: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Εκπαίδευση στο υλικό «Ημερολόγιο πλοίου Αρμενιστής 1900» διάρκειας 6 ημερών (30 ώρες) με τη συμμετοχή 17 στελεχών ➢ Εκπαίδευση στο υλικό «Επικοινωνία στην οικογένεια» διάρκειας 5 ημερών με τη συμμετοχή 9 στελεχών ▪ Εκπαιδευτικές/εποπτικές συνεργασίες με τη μορφή συναντήσεων ή τηλεφωνικών επαφών ή διαδικτυακής διασύνδεσης: περιλαμβάνουν την επιστημονική υποστήριξη στελεχών πρόληψης στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση προληπτικών παρεμβάσεων στην ευρύτερη κοινότητα, την αντιμετώπιση ατομικών αιτημάτων βοήθειας, καθώς και την πρώτη εφαρμογή των εκπαιδευτικών υλικών που έχει εκδώσει το Κέντρο Εκπαίδευσης 2005: Η παρεχόμενη εποπτική επιστημονική υποστήριξη στελεχών πρόληψης ανήλθε στις 320 ώρες ▪ Δημιουργία εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού για την πρόληψη ▪ Διοργάνωση επιστημονικών ημερίδων, διημερίδων και εκδηλώσεων όσον αφορά θέματα πρόληψης και ψυχικής υγείας ▪ Συνεργασία με φορείς πρόληψης του εξωτερικού
Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εκπαίδευση και εποπτεία στην εφαρμογή των εκπαιδευτικών υλικών που έχει εκδώσει το ΚΕΘΕΑ 2005: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Παρέμβαση στη σχολική κοινότητα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Δεξιότητες για παιδιά του δημοτικού – Ο κήπος με τις 11 γάτες», διάρκειας 5 ημερών (30 ωρών), με τη συμμετοχή 20 στελεχών πρόληψης από 18 Κέντρα Πρόληψης ΟΚΑΝΑ/Τοπικής Αυτοδιοίκησης ➢ Εκπαίδευση με βάση το υλικό «Εκπαίδευση νέων με παραβατική συμπεριφορά για την αντιμετώπιση της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών: Εκπαιδύοντας τον Ίκαρο» (διάρκειας 5 ημερών) με τη συμμετοχή 45 στελεχών πρόληψης σε Κέντρα Πρόληψης ΟΚΑΝΑ/Τοπικής Αυτοδιοίκησης ➢ Βραχυρόνιο εκπαιδευτικό εργαστήριο με βάση το υλικό «Ο κήπος με τις 11 γάτες» με τη συμμετοχή 27 στελεχών πρόληψης από 24 Κέντρα Πρόληψης ΟΚΑΝΑ/Τοπικής Αυτοδιοίκησης ▪ Εκπαίδευση στελεχών στην «Αξιολόγηση παρεμβάσεων πρόληψης» διάρκειας 3 ημερών (18 ώρες) 2005: δύο εκπαιδευτικά εργαστήρια με τη συμμετοχή 30 στελεχών πρόληψης
*Οι φορείς παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά.	

ΠΗΓΗ: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιονοπνευματώδων στην Ελλάδα».

Κατά την διάρκεια του 2004 πραγματοποιήθηκαν 10 Εκπαιδευτικά Σεμινάρια όπου συμμετείχαν 236 στελέχη πρόληψης μαζί με στελέχη από 19 Κέντρα Πρόληψης και δαπανήθηκαν πάνω από 1000 περίπου ώρες συνεχούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των στελεχών (Πίνακας 3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Εκπαιδευτικές δράσεις του Κέντρου Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας (ΕΠΙΨΥ, ΟΚΑΝΑ), αριθμός εκπαιδευτικών ωρών και αριθμός στελεχών πρόληψης που συμμετείχαν κατά τη διάρκεια του 2004.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΩΡΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ
17 ^{ος} τρίμηνος εκπαιδευτικός κύκλος	360	12
Εκπαίδευση στο υλικό «Ημερολόγιο Πλοίου Αρμενιστής, 1900»	30	15
Εκπαίδευση στο υλικό «Παιχνίδια παιδιών»	22	14
Εκπαίδευση στο υλικό «Στηρίζομαι στα πόδια μου»	40	12
Δυο σεμινάρια με αντικείμενο τη θεωρητική επεξεργασία θεμάτων που αφορούν τη σχέση μεταξύ της εφηβείας και της χρήσης ουσιών «Εξαρτήσεις και εφηβεία» Συστημική προσέγγιση Ψυχαναλυτική προσέγγιση	24 18	29 38
Εποπτικό σεμινάριο με θέμα «Προληπτικές παρεμβάσεις σε ομάδες γονέων.	50	28
Εκπαιδευτικό σεμινάριο «Αντιμετώπιση αιτημάτων βοήθειας»	175	46
Εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέμα «Βία στην οικογένεια»	20	42
Επιστημονική υποστήριξη στελεχών πρόληψης στην πρώτη εφαρμογή εκπαιδευτικών υλικών και σε ευρύτερα θέματα εποπτείας.	274	19 (Κέντρα Πρόληψης)

ΠΗΓΗ:Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματών στην Ελλάδα».

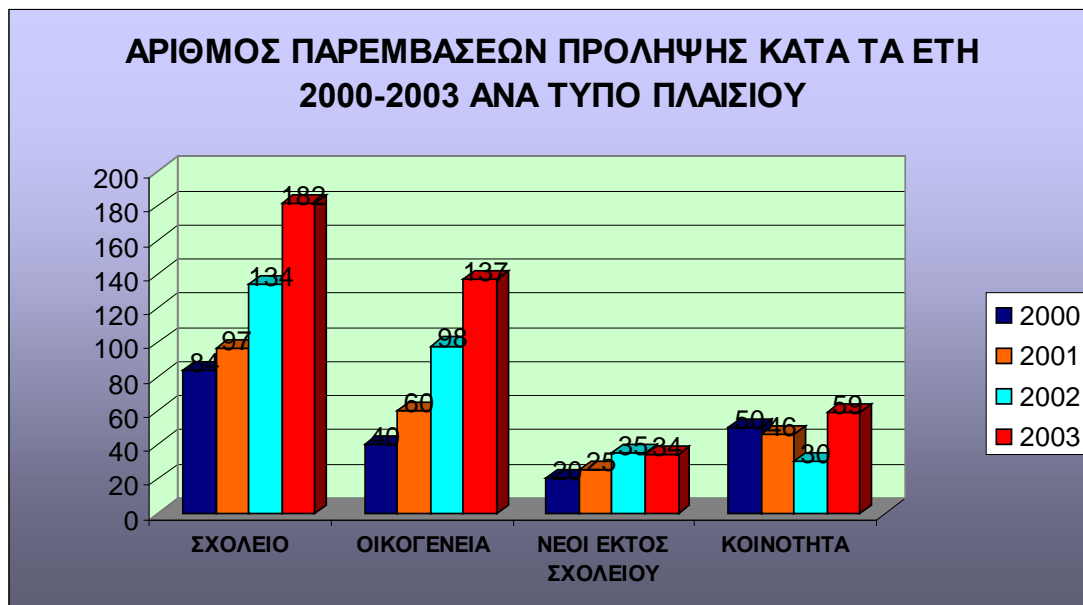
3.3 Ομάδες στόχοι των Κέντρων Πρόληψης

Τα προγράμματα που αναπτύσσουν τα Κέντρα Πρόληψης μπορούν σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης να είναι μακρόχρονα ή βραχύχρονα και να απευθύνονται στις ακόλουθες ομάδες:

1. Σε γονείς.
2. Σε μαθητές και εφήβους γενικότερα στο χώρο του σχολείου αλλά και σε χώρους διασκέδασης.
3. Σε αθλητικούς συλλόγους και ομάδες.
4. Σε επαγγελματίες που έρχονται σε άμεση επαφή με το πρόβλημα όπως είναι οι εκπαιδευτικοί, οι προπονητές, οι φαρμακοποιοί, οι αστυνομικοί, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οι ιερείς κ.λ.π.
5. Σε ειδικές ομάδες όπως οι παλιννοστούντες, οι οικονομικοί μετανάστες, οι τσιγγάνοι, ειδικές μειονοτικές ομάδες όπως οι μουσουλμάνοι της Θράκης.
6. Σε στρατιωτικές μονάδες και παραγωγικές σχολές (όπου υπάρχουν) για την επιμόρφωση στελεχών με στόχο τη συστηματοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης, τον εντοπισμό ευκαιριακών χρηστών και την παροχή κατάλληλης βοήθειας προς αυτούς, την έγκαιρη ανίχνευση συστηματικών χρηστών και την ένταξη τους σε θεραπευτικό πρόγραμμα.
7. Σε άλλες ειδικές ομάδες της τοπικής κοινότητας που τα Κέντρα Πρόληψης θεωρούν ότι εμπλέκονται στο θέμα.

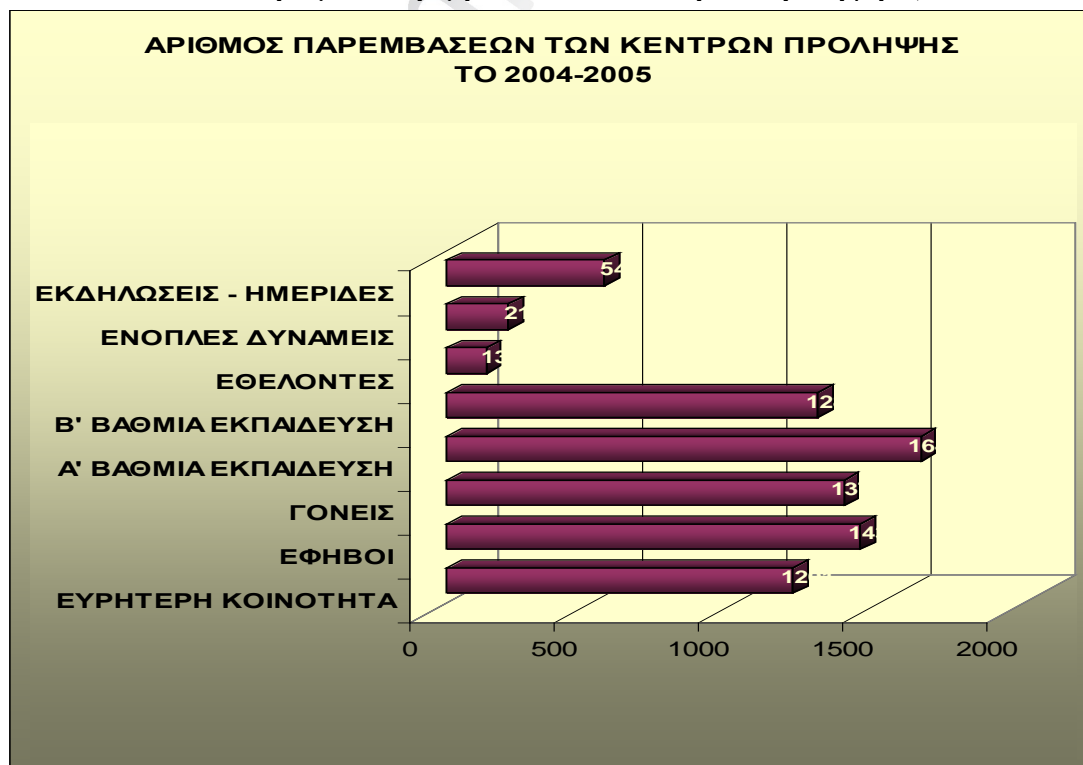
Όπως παρατηρούμε και στα γραφήματα που ακολουθούν (Γράφημα 1, Γράφημα 2, Γράφημα 3) οι δραστηριότητες πρόληψης που ασκούν τα στελέχη των Κέντρων Πρόληψης εστιάζονται στο δίπολο οικογένεια (γονείς - παιδιά) και σχολείο (δάσκαλοι - καθηγητές - μαθητές) αποσκοπώντας με αυτόν τον τρόπο στην διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών συνεργασίας και διαλόγου, της αντικατάστασης της τιμωρίας – ανταμοιβής ως μέτρων αξιολόγησης της συμπεριφοράς ενός παιδιού να επιλέγει, την μετατροπή της στείρας απομνημόνευσης γνώσεων σε διεργασία μόρφωσης και καλλιέργειας, την αναγνώριση από γονείς και εκπαιδευτικούς της χαράς που περιέχει ο ρόλος και το λειτούργημα τους.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: Αριθμός Παρεμβάσεων Πρόληψης κατά τα έτη 2000-2003 ανά τύπο πλαισίου

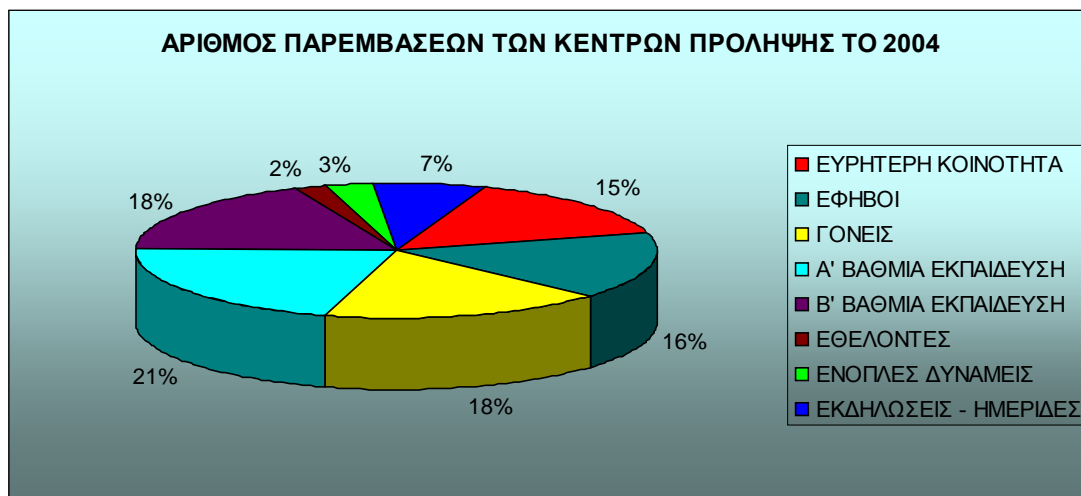
ΠΗΓΗ: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: Αριθμός Παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης (2004 – 2005)

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ 2006

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: Αριθμός Παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης (2004)

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ 2006

3.3.1 Μαθητές – Έφηβοι

Η πιθανή επίδραση των παραγόντων κινδύνου και προστασίας διαφοροποιείται με την ηλικία (National Institute on Drug Abuse 2003)¹⁵.

Σύμφωνα με τον οδηγό πρόληψης του National Institute on Drug Abuse (2003), η ύπαρξη παραγόντων κινδύνου ή προστασίας επηρεάζουν την αναπτυξιακή πορεία ενός παιδιού. Οι συγγραφείς μιλούν για μια επικίνδυνη αναπτυξιακή πορεία, η οποία είναι πιθανό να δρομολογηθεί όταν στην ζωή ενός παιδιού παρουσιάζονται παράγοντες κινδύνου και δεν αντισταθμίζονται έγκαιρα μέσα από παράγοντες προστασίας. Επομένως, τα προγράμματα πρόληψης χρειάζεται να εστιάζουν στην ενίσχυση παραγόντων προστασίας και στην ανατροπή των παραγόντων κινδύνου παράλληλα, ενισχύοντας συνολικότερα την ψυχοκοινωνική υγεία των παιδιών και εφήβων. Να προσανατολίζουν τους εφήβους σε θετικές αξίες και υγιείς στάσεις ζωής, να ενισχύσουν την εικόνα του εαυτού τους, να διευκολύνουν την εξωτερίκευση των συναισθημάτων τους.

Για αυτό τον λόγο τα προγράμματα πρόληψης θα πρέπει κυρίως να απευθύνονται είτε στα ίδια τα παιδιά και στους εφήβους, είτε στους σημαντικούς ενηλίκους που τους

¹⁵ <http://www.nida.nih.gov>

περιβάλλον (γονείς, εκπαιδευτικοί, στρατιωτικοί, εργαζόμενοι στις φυλακές, προπονητές κλπ). Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο επιτυγχάνεται ο απώτερος στόχος της πρόληψης αλλά διευκολύνει την αναγνώριση της παθολογικής συμπεριφοράς και κάνει πιο αποτελεσματική την παρέμβαση του ειδικού στα πρώτα στάδια του προβλήματος (έγκαιρη διάγνωση και κατάλληλη παρέμβαση).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Αριθμός καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης σε παιδιά προεφηβικής ηλικίας και εφήβους κατά το έτος 2005

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΟΝΕΩΝ	ΜΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (ΣΕ ΜΗΝΕΣ)	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 6-12 ΕΤΩΝ	8	655 (24 ΟΜΑΔΕΣ)	3,4	10,9
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΦΗΒΟΥΣ	9	488 (30 ΟΜΑΔΕΣ)	5,3	11,3

ΠΗΓΗ: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

3.3.2 Οικογενειακό Περιβάλλον - Γονείς

Η οικογένεια αποτελεί τεράστια μορφοποιώ δύναμη για την ανάπτυξη του παιδιού, γιατί το άτομο παραμένει υπό την άμεση επίδραση της για μακρό χρονικό διάστημα και μάλιστα στα πρώτα χρόνια της ζωής, όπου ο ψυχισμός του ατόμου είναι εύπλαστος. Θέλοντας να τονίσουμε τον ρόλο της οικογένειας στην πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών αρκεί να αναφέρουμε ότι οι πιθανότητες ανάπτυξης μιας συμπεριφοράς που σχετίζεται με την χρήση ουσιών, αυξάνονται μέσα από διαδικασίες μάθησης και μίμησης των πρακτικών της οικογένειας.

Οι γονείς αποτελούν συνήθως πρότυπα μίμησης από τα παιδιά, σε ηλικίες που αυτά δεν διαθέτουν την διακριτική ικανότητα να ταξινομήσουν τις γονικές συμπεριφορές σε θετικές ή αρνητικές. Αντιθέτως όσο πιο ισχυροί είναι οι συναισθηματικοί δεσμοί με τα πρότυπα αυτά, τόσο πιο έντονη είναι και διάθεση για καθολική και πλήρη

μίμηση των μοντέλων συμπεριφοράς που χαρακτηρίζουν τους γονείς, μεταξύ των οποίων μπορεί να είναι το κάπνισμα, η κατάχρηση ουσιών, η αυτόβουλη λήψη ηρεμιστικών χαπιών ή πολύ χειρότερα η χρήση παράνομων ψυχοδραστικών ουσιών, δηλαδή των ναρκωτικών.

Η οικογένεια είναι η πρωταρχική κοινωνική ομάδα μέσα από την οποία το άτομο αναπτύσσεται και κοινωνικοποιείται και χαρακτηρίζεται από τις αλληλεπιδράσεις και τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των μελών της. Πολλές είναι οι μελέτες που καταδεικνύουν την συσχέτιση της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών με διάφορους οικογενειακούς παράγοντες, όπως η ανατροφή κατά την παιδική ηλικία, οι ρόλοι και η σταθερότητα του ζεύγους, η στάση των γονικών προτύπων απέναντι στις εξαρτησιογόνες ουσίες, η συρρίκνωση της υποστήριξης από το οικογενειακό σύστημα, καθώς από την εκτεταμένη οικογένεια (τριών γενεών) περνάμε στην πυρηνική (δύο γενεών), η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών από τους γονείς, καθώς επίσης και η έλλειψη επικοινωνίας, συναισθηματικών δεσμών και ορίων. Η απουσία αξιών, η σύγχυση των ρόλων, η παράδοξη ή ασταθής συμπεριφορά του πατέρα ή της μητέρας, χαρακτηριστικά που δεν προσφέρουν ένα περιβάλλον ομαλής και δημιουργικής ανάπτυξης για τα παιδιά.

Ιδίως στην χώρα μας που οι οικογενειακοί δεσμοί αν και έχουν σημαντικά διαφοροποιηθεί παραμένουν ακόμα πολύ ισχυροί και ουσιαστικοί καθίσταται ακόμη πιο έκδηλη η ανάγκη για άσκηση πρόληψης κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών από την οικογένεια. Η σχέση ανάμεσα στην συμπεριφορά των γονιών και στην ανάπτυξη του παιδιού είναι μια σχέση αμφίδρομη, δυναμικής αλληλεπίδρασης.

Στα αρχικά στάδια ανάπτυξης του παιδιού οι γονείς αποτελούν για το παιδί τους ιδανικά πρότυπα συμπεριφοράς προς μίμηση. Είναι εκείνοι που ικανοποιούν όλες τις ανάγκες και λύνουν όλα τα προβλήματα του παιδιού. Το παιδί τους θεωρεί παντογνώστες και στηρίζεται αποκλειστικά σε σ' αυτούς. Σε αυτήν την ηλικία τα παιδιά δεν διαθέτουν την διακριτική ικανότητα να ταξινομήσουν τις γονικές συμπεριφορές σε θετικές ή αρνητικές.

Στην εφηβεία αυτή η εικόνα αλλάζει. Ο έφηβος ασκεί κριτική σε όλα, ακόμη και στους γονείς του. Προσπαθεί να ολοκληρώσει την προσωπικότητα του, να βρει τον

εαυτό του να θέσει σκοπούς, να αποκτήσει αξίες και ιδανικά στην ζωή του, έτσι ώστε να προσδιορίσει τον ρόλο του στην κοινωνία. Γονείς και έφηβοι σ' αυτό το στάδιο της ζωής τους παρουσιάζονται αλληιώτικοι και θα πρέπει να γνωριστούν από την αρχή.

Έτσι η ομάδα στόχος είναι οι γονείς. Στόχος εφαρμογής των προληπτικών παρεμβάσεων είναι να βοηθήσει και να στηρίξει τους γονείς στο δύσκολο ρόλο τους και να βελτιώσει τις σχέσεις στην οικογένεια, λαμβάνοντας υπόψη την σπουδαιότητα αυτών στην διαμόρφωση της ταυτότητας του παιδιού και στην ομαλή κοινωνική του ένταξη. Η μείωση δυσφορικών συναισθημάτων που σχετίζονται με το οικογενειακό περιβάλλον και τη σχέση με τους γονείς .

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις ιδιαίτερες ανάγκες της οικογένειας σήμερα, αλλά και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής, οι γονείς χρειάζονται στήριξη και ενίσχυση στον απαιτητικό και δύσκολο ρόλο που καλούνται να παίξουν.

Οι γονείς εξαιτίας της στενής σχέσης με τα παιδιά τους και της συμπεριφοράς τους απέναντι τους είναι αυτοί που διαμορφώνουν την προσωπικότητα του παιδιού, την αυτοεικόνα του και την αυτοεκτίμηση του, τις προσωπικές και κοινωνικές του δεξιότητες. Η σχέση ανάμεσα στο γονιό και στο παιδί επηρεάζει σημαντικά την εικόνα που θα σχηματίσει το παιδί για τον εαυτό του και τους άλλους, την εμπιστοσύνη που θα έχει στο εαυτό του, τον τρόπο αντιμετώπισης ευθυνών. Οι γονείς επίσης με τη στάση τους και τη συμπεριφορά τους, λεκτική και μη λεκτική, λειτουργούν ως πρότυπα για καλλιέργεια αξιών και στάσεων από την πλευρά των παιδιών. Ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς αντιμετωπίζουν δυσκολίες, ο τρόπος με τον οποίο επιλέγουν, ο τρόπος ζωής και οι αξίες που τους χαρακτηρίζουν λειτουργούν ως παράδειγμα για τα παιδιά τους.

Οι γονείς, ως υπεύθυνοι ενήλικες σ' αυτό το σύστημα, καλούνται να παίξουν τον κύριο ρόλο στην διαπαιδαγώγηση των νέων και συχνά έρχονται αντιμέτωποι με πολλών ειδών προβληματισμούς και αγωνίες. Τέτοιου είδους προβληματισμούς και αγωνίες αποτελούν η οριοθέτηση των παιδιών, οι φόβοι και οι προσδοκίες τους για το μέλλον, η ανάγκη τους να ακουστούν οι ίδιοι κλπ.

Όπως επισημαίνει και η κα Μένη Μαλλιώρα ¹⁶, ... «σύμφωνα με έκθεση του Ευρωκοινοβουλίου ήδη από το 1986: οι γονείς πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι αποτελούν συνιστώσα του προβλήματος χρήσης ουσιών. Είμαστε μια κοινωνία που κάνει χρήση και κατάχρηση ναρκωτικών, με εκατομμύρια αλκοολικών, καπνιστών και ακόμα περισσότερων που χρησιμοποιούν, χωρίς σύσταση γιατρού, διεγερτικά ή ηρεμιστικά χάπια. Παρόλα αυτά οι γονείς συζητούν το πρόβλημα με τα παιδιά τους όταν είναι πια πολύ αργά, στηρίζονται σε ανακριβείς πληροφορίες και καθυστερούν σημαντικά να αναζητήσουν βοήθεια από τους ειδικούς, πολλές φορές και για λόγους κοινωνικού στιγματισμού...».

Ως αποτέλεσμα πολλές φορές, έρχεται η σύγκρουση με την οικογένεια, η οποία επιπλέον καλείται να λειτουργήσει σε μια διαρκώς και ταχύτατα μεταβαλλόμενη και ανοικτή κοινωνία.

Στο πλαίσιο της προσέγγισης της οικογένειας, οι φορείς πρόληψης πραγματοποιούν:

- Δράσεις ενημέρωσης /ευαισθητοποίησης (ανοιχτές συζητήσεις) με στόχο την ευαισθητοποίηση γονέων σε θέματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών.
- Παρεμβάσεις εκπαίδευσης σε γονείς (ομάδες γονέων) με στόχο την υποστήριξη στο ρόλο τους και την βελτίωση επικοινωνίας των μελών της οικογένειας.

Οι παρεμβάσεις εκπαίδευσης αφορούν την συμμετοχή των γονέων σε ομάδες βιωματικού συνήθως χαρακτήρα με κυριότερους στόχους την βελτίωση της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια και την υποστήριξη των γονέων στο ρόλο τους. Το 52.6% των παρεμβάσεων εκπαίδευσης σε γονείς που πραγματοποιήθηκαν το 2005 βασίστηκε σε κάποιο εκπαιδευτικό υλικό, ενώ το υπόλοιπο 47,4% των παρεμβάσεων υλοποιήθηκε με την εφαρμογή διάφορων θεωρητικών μοντέλων χωρίς την χρήση συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού.

¹⁶ Μένη Μαλλιώρα, «Ο ρόλος της οικογένειας στην πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών» Ομιλία στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Οικογένεια στην τρίτη χιλιετία», Αθήνα 19-21/09 2002.

Επιπλέον, το 17,3% των παρεμβάσεων εκπαίδευσης (17 απο τις 98 παρεμβάσεις) συμμετείχαν γονείς που είχαν λάβει μέρος και στο παρελθόν σε ανάλογες ομάδες, αφού κατόπιν αιτήματος τους συνεχίστηκε η συμμετοχή σε επαναληπτικό κύκλο εκπαίδευσης .¹⁷

Κατά την διάρκεια του 2005 πραγματοποιήθηκαν 18 παρεμβάσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης σε 1.943 γονείς με μέση διάρκεια παρέμβασης 3,8 μήνες και μέσο όρο συναντήσεων 3,9. Όσον αναφορά τις παρεμβάσεις εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκαν την ίδια χρονική περίοδο 98 με συνολικό αριθμό γονέων που συμμετείχαν της τάξεως των 3.458. (Πίνακας 5). Η έμφαση που δίνεται από τους φορείς πρόληψης στο ρόλο της οικογένειας στην πρόληψη φαίνεται και από τον αριθμό των συμμετεχόντων στις παρεμβάσεις που πραγματοποιούν για την συγκεκριμένη ομάδα στόχο. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από στοιχεία προηγούμενων ετών όπου για παράδειγμα κατά την διάρκεια του 2004 σε παρεμβάσεις ενημέρωσης /ευαισθητοποίησης και σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης συμμετείχαν 1.309 και 2.904 γονείς(232 ομάδες), αντίστοιχα¹⁸ .

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 :Αριθμός καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης σε γονείς κατά τη διάρκεια του 2005

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΟΝΕΩΝ	ΜΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (ΣΕ ΜΗΝΕΣ)	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ / ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	18	1.943 (41 ΟΜΑΔΕΣ)	3,8	3,9
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	98	3.458 (232 ΟΜΑΔΕΣ)	4	11,3

ΠΗΓΗ: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

¹⁷ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

¹⁸ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στην ετήσια έκθεση του 2005 από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας(EMCDDA)¹⁹ η Ελλάδα μαζί με κάποιες άλλες χώρες της Ευρώπης όπως η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Νορβηγία αποτελούν ενδιαφέρουσες εξελίξεις όσον αφορά την επικεντρωμένη πρόληψη με οικογένειες, μέσω της εισαγωγής καινοτόμων εννοιών που υπερβαίνουν τις οικογένειες / τους γονείς με προβλήματα ναρκωτικών και αναγνωρίζουν τον ρόλο των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών παραγόντων στην χρήση ναρκωτικών. Ωστόσο όμως όπως επισημαίνεται και στην πρόσφατη έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία²⁰ παρουσιάζονται δυσκολίες στην υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης που απευθύνονται σε γονείς που συνδέονται τόσο με την μικρή κινητοποίηση και συνεπώς συμμετοχή γονέων στις δράσεις τους, την απουσία του πατέρα στην πλειονότητα των περιπτώσεων, καθώς επίσης και με θέματα οργάνωσης των παρεμβάσεων(π.χ μη ύπαρξη κατάλληλου χώρου για την πραγματοποίηση παρεμβάσεων).

3.3.3 Σχολική Κοινότητα

Το σχολείο αποτελεί ένα χώρο κατάλληλο για παρεμβάσεις πρόληψης, καθώς μας δίνει την δυνατότητα – στις σύγχρονες κοινωνίες – να προσεγγίσουμε το σύνολο των παιδιών. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός, ότι η θετική σύνδεση του παιδιού με το σχολείο αποτελεί προστατευτικό παράγοντα ενάντια στην εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς. Η ψυχολογική συμπεριφορά του παιδιού με το σχολείο αναφέρεται σε αντιλήψεις και στάσεις που το παιδί αποδίδει στο σχολείο. Η αποδοχή του σχολικού περιβάλλοντος και των κανόνων του, αυξάνει τις πιθανότητες εμπλοκής του παιδιού με συμβατικές κοινωνικές δραστηριότητες και μειώνει την πιθανότητα εμπλοκής του σε επικίνδυνες συμπεριφορές όπως κάπνισμα, χρήση ναρκωτικών και

¹⁹ Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΤΠΝ – 2005), «Ετήσια Έκθεση σχετικά με την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη»

²⁰ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

πρώιμη σεξουαλική συμπεριφορά. Το αίσθημα δυστυχίας στο χώρο του σχολείου ελλοχεύει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε αντικοινωνικές συμπεριφορές.

Η συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας (μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς) σε παρεμβάσεις πρόληψης αποτελεί τα τελευταία χρόνια βασική προτεραιότητα της πολιτικής και της φιλοσοφίας της πρόληψης στην Ελλάδα. Η πρόληψη στην σχολική κοινότητα περιλαμβάνει παρεμβάσεις που είτε υλοποιούνται από φορείς από το χώρο των εξαρτήσεων που ασχολούνται με την πρόληψη σε συνεργασία με σχολεία της περιοχής τους.

Οι παρεμβάσεις πρωτογενούς πρόληψης στην σχολική κοινότητα εντάσσονται στις παρεμβάσεις καθολικής πρόληψης, η οποία έχει ως ομάδα-στόχο το γενικό πληθυσμό (συνήθως τους νέους) π.χ. στα σχολεία χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ειδικές ομάδες στόχου. Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας ²¹ τα σχολικά προγράμματα καθολικής πρόληψης βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχημένη παροχή σχολικών πρόληψης είναι γνωστοί: αυστηρή τήρηση θεσπισμένου προγράμματος διδασκαλίας με κατάλληλα εκπαιδευμένους εκπαιδευτικούς, σαφώς καθορισμένο περιεχόμενο και παροχή εγχειριδίων και υλικού.

Η σχέση σχολείου οικογένειας είναι ιδιαίτερα βοηθητική για την προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο, αλλά και για την ομαλή πνευματική και συναισθηματική του ανάπτυξη για την σχολική του επίδοση και την αποφυγή προβλημάτων συμπεριφοράς. Ωστόσο και παρά την αναγνώριση της σπουδαιότητας αυτής της συνεργασίας, η σχέση σχολείου – οικογένειας δεν είναι ικανοποιητική ,στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από πολλές έρευνες. Είναι σημαντικό να αναφερθεί επίσης ότι η γονική εμπλοκή στο σχολείο συνδέεται και με την πρόληψη αντικοινωνικών μορφών συμπεριφοράς, όπως η χρήση ουσιών κ.α.²²

Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επιδιώκεται ο συνδυασμός των παρεμβάσεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των σχολικών προγραμμάτων.

²¹ Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΤΠΝ – 2004), «Ετήσια Έκθεση 2004 – Κατάσταση του Προβλήματος των Ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία», Λουξεμβούργο 2004.

²² Haydyk, Leslie A., and Wonnacott , Thomas (1980), “Effect equations , or effect coefficients”

Η παράλληλη ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και γονέων στο πλαίσιο των σχολικών προγραμμάτων αποτελεί το ζητούμενο, ιδιαίτερα στις μικρές ηλικίες των παιδιών.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η Ελλάδα αποτελεί ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό παράδειγμα της μετατόπισης των πολιτικών πρόληψης από τις παραδοσιακές βασισμένες στην πληροφόρηση και (ατομικές) συμβουλευτικές προσεγγίσεις στην υλοποίηση μιας πραγματικής στρατηγικής για την δημόσια υγεία, η κάλυψη της οποίας μπορεί να μεγιστοποιηθεί μέσω προσεγγίσεων πρόληψης στο πλαίσιο προγραμμάτων. Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας η Ελλάδα ανήκει στο δεύτερο καλύτερο επίπεδο, όπου παρατηρείται μόνον απουσία σημαντικών αξιολογήσεων της πρόληψης στα σχολεία αλλά υπάρχει θέσπιση συστημάτων ποιοτικού ελέγχου και παρακολούθησης.

Ο αριθμός των προγραμμάτων πρόληψης στα σχολεία υπερδιπλασιάστηκε στην Ελλάδα στο διάστημα από το 2000 έως το 2003, τα δε προγράμματα που βασίζονται στην οικογένεια τριπλασιάστηκαν στο ίδιο διάστημα.²³

3.4 Τοπική Κοινότητα

Πέρα από την οικογένεια και το σχολείο, σε πολιτειακό επίπεδο, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει θετικά στον τομέα πρόληψης, εφόσον αναφέρεται σε ένα πιο περιορισμένο αριθμητικά πληθυσμιακά σύνολο, αποτελεί μικρότερο κοινωνικό και γεωγραφικό χώρο και έχει άμεση επαφή με τους νέους, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και γενικά τους δημότες και κατοίκους της περιοχής. Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να βοηθήσει στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης ως προς την αξία και την ανάγκη της πρωτογενούς πρόληψης, να κινητοποιήσει δηλαδή την έννοια της «κοινότητας» (community).

Η τοπική κοινότητα (αστυνομικοί, στρατιωτικοί, εκπαιδευτικοί, αθλητικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι κ.α.) παίζει ενεργό ρόλο στην απεμπλοκή ατόμων από την

²³ Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΤΠΝ – 2005), «Ετήσια Έκθεση σχετικά με την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη».

χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Η ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και κινητοποίηση όλων εκείνων που έρχονται σε επαφή με τις ομάδες υψηλού κινδύνου ²⁴ (έφηβοι, σπουδαστές – φοιτητές, οικονομικοί πρόσφυγες – παλιννοστούντες, στρατευμένοι κλπ.), α) διευκολύνει σημαντικά τον εντοπισμό κάποιων ατόμων που «ολισθαίνουν» προς τα ναρκωτικά και θα κάνουν αποτελεσματικότερη την παρέμβαση του ειδικού στην αρχή του προβλήματος(δευτερογενής πρόληψη/secondary prevention).

Για αυτό και θα λέγαμε ότι το σημαντικότερο σε αυτήν την φάση της εξέλιξης της κοινωνίας μας, είναι η έμμεση προσέγγιση των ομάδων υψηλού κινδύνου μέσω των ατόμων ή ομάδων που έρχονται καθημερινά σε επαφή με αυτές σε μία συνεχή και μόνιμη βάση. Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση αυτών των ομάδων και φορέων με τρόπο που να είναι συμβατός με τους επιδιωκόμενους σκοπούς της πρόληψης επιδιώκεται μέσα από την διοργάνωση ανοικτών συναντήσεων, ημερίδων και ομιλιών και μέσω της δημιουργίας και διανομής ενημερωτικών φυλλαδίων τόσο του ΟΚΑΝΑ όσο βέβαια και των Κέντρων Πρόληψης και άλλων φορέων που ασχολούνται με την πρόληψη.

²⁴ Πληθυσμιακές ομάδες που θεωρητικά τουλάχιστον βρίσκονται πιο κοντά στο κίνδυνο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 : Αναλυτικά στοιχεία καθολικών παρεμβάσεων των φορέων πρόληψης σε ομάδες της κοινότητας κατά το έτος 2005

ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2004
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ	Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση εθελοντών στην πρόληψη και υποστήριξη , καθώς και στην διοργάνωση δράσεων από τους ίδιους	18 παρεμβάσεις σε 525 άτομα
ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ	Εκπαιδευτικά σεμινάρια για στρατευμένους και συνεργασία με αξιωματικούς και ειδικούς του Υγειονομικού Σώματος με στόχο την ανάπτυξη παρεμβάσεων πρόληψης στις Ένοπλες Δυνάμεις καθώς και τη δημιουργία υποστηρικτικού πλαισίου για τους νέους που υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.	2 παρεμβάσεις σε 1.255 στρατευμένους 6 παρεμβάσεις σε 294 μονίμους αξιωματικούς και 2 παρεμβάσεις σε 124 ειδικούς των υγειονομικών υπηρεσιών
ΣΩΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	Ενημέρωση / ευαισθητοποίηση στελεχών των Σωμάτων Ασφαλείας (συμπεριλαμβανομένων και των στελεχών της δίωξης ναρκωτικών) καθώς και των εκπαιδευομένων στις σχολές εκπαίδευσής τους.	6 παρεμβάσεις σε 4 παρεμβάσεις σε 747 στελέχη Σωμάτων Ασφαλείας
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	Ενημέρωση για το έργο της πρόληψης και ανάπτυξη συνεργασίας με επαγγελματίες υγείας από διάφορες δομές , καθώς και πρακτική άσκηση σε φοιτητές ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών.	11 παρεμβάσεις σε 511 επαγγελματίες υγείας και φοιτητές
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΠΟΥ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΝΕΟΥΣ(για παράδειγμα ιερείς , ομαδάρχες κατασκηνώσεων , καθηγητές ,γυμναστές αθλητικών συλλόγων κ.α)	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση στη φιλοσοφία και τις αρχές της πρόληψης .	7 παρεμβάσεις σε 146 άτομα

ΠΗΓΗ:Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματωδών στη Ελλάδα».

3.4.1 Αστυνομικοί

Οι αστυνομικοί κινούνται μέσα στην κοινότητα με θεσπισμένο ρόλο να απαντούν στα ερωτήματα κατοίκων για ασφάλεια και προστασία αλλά και για καταστολή, ερχόμενοι σε επαφή με ομάδες υψηλού κινδύνου. Είναι πλέον ξεκάθαρη η ανάγκη για συστηματική εκπαίδευση και η επιθυμία συνεχούς συνεργασίας με τα αστυνομικά τμήματα της περιοχής. Είναι σημαντική επίσης η ευαισθητοποίηση τους σε θέματα εξαρτήσεων, πρόληψης και θεραπείας και η υποστήριξη των αστυνομικών μέσα από την ενδυνάμωση της ικανότητας διαχείρισης περιστατικών με ομάδες υψηλού κινδύνου και του επείγοντος που έρχεται από μια οικογένεια που υποφέρει κ.α.

Πέρα από το γεγονός ότι οι αστυνομικοί είναι άνθρωποι που ζουν και εργάζονται στην κοινότητα, η ενασχόληση τους με επικίνδυνες και επείγουσες καταστάσεις και με ομάδες υψηλού κινδύνου καθιστούν επιτακτική την επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση τους σε θέματα ψυχικής υγείας από τα στελέχη πρόληψης. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο και το γεγονός ότι ένας από τους κύριους άξονες του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης ,βάσει του επίσημου Προγράμματος Εθνικής Στρατηγικής του, είναι και η πρωταρχική μέριμνα που δίνει στην πρόληψη των εξαρτησιογόνων ουσιών.

Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της προτεραιότητας που δίνει το Υπουργείο στον εντοπισμό και την καταγραφή των περιοχών όπου υπάρχουν υπόνοιες για διακίνηση ναρκωτικών, η διενέργεια συστηματικών προληπτικών ελέγχων σε χώρους που συχνάζουν οι νέοι (Πάρκα, κέντρα διασκέδασης, αθλητικοί χώροι κ.α) και σε χώρους που υλοποιούνται προγράμματα απεξάρτησης. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί και το γεγονός ότι και το Υπουργείο Δημοσίας Τάξης σε συνεργασία με τον Οργανισμό Κατά Των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), όπως επίσης και με άλλους επίσημους κρατικούς η μη Φορείς σχεδιάζει και υλοποιεί στοχευμένες δράσεις με σκοπό την ανάδειξη του προβλήματος των ναρκωτικών και την ενημέρωση-ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η ευρύτερη κοινότητα θα επωφεληθεί από μια σφαιρικότερη προσέγγιση των αστυνομικών και οι ίδιοι θα ανακουφιστούν σε ένα μεγάλο βαθμό από το άγχος τους.

3.4.2 Ένοπλες Δυνάμεις - Στρατιωτικοί

Ο στρατός είναι ένας θεσμός με ιδιαίτερη και πολύ συγκεκριμένη αποστολή στα πλαίσια της Ελληνικής κοινωνίας. Καθώς η στρατιωτική θητεία είναι μια αρκετά φορτισμένη από ψυχολογική πίεση περίοδο στη ζωή του ατόμου, επειδή από την μία ο νέος φεύγει μακριά για μεγάλο χρονικό διάστημα από το οικογενειακό και φιλικό – υποστηρικτικό περιβάλλον και πρέπει να συμμορφωθεί σε ένα διαφορετικό κοινωνικό σύνολο με στενά καθορισμένα όρια δράσης και επικοινωνίας και από την άλλη το στρατιωτικό περιβάλλον ευνοεί αγχωτικές ή άλλου είδους εκδηλώσεις σε άτομα που έχουν ευάλωτη προσωπικότητα κάποια άτομα μπορεί να αναζητούν εντονότερα τη διαφυγή από τα προβλήματα τους μέσω των ναρκωτικών.

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι συνθήκες που επικρατούν στο στρατό ευνοούν την έναρξη της χρήσης ουσιών, συνθήκες οι οποίες χαρακτηρίζονται από την πίεση και το άγχος που βιώνει ο στρατεύσιμος εξαιτίας της απομάκρυνσης από το σπίτι του, του περιορισμού της αλλαγής του τρόπου ζωής. Αυτό διαπιστώθηκε και από έρευνα του Γενικού Επιτελείου Στρατού το 1998²⁵ που έδειξε ότι ένα σημαντικό ποσοστό χρηστών έκανε για πρώτη φορά χρήση κατά την διάρκεια της θητείας. Οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στο στρατό, τον καθιστούν περιβάλλον υψηλού κινδύνου.

Στόχος των προληπτικών παρεμβάσεων στην στρατιωτική κοινότητα είναι η ενίσχυση όλων των θετικών παραγόντων της στρατιωτικής ζωής (ομαδικότητα, σαφή όρια συμπεριφοράς, διακριτοί ρόλοι για τον καθένα, υφιστάμενο υποστηρικτικό δίκτυο με την παρουσία των ιατρών μονάδων και της ομάδας ψυχοκοινωνικής μέριμνας) και η ταυτόχρονη αποδυνάμωση της σημασίας άλλων παραγόντων (αυξημένο στρες, απρόσωπες σχέσεις, έλλειψη συνεργασίας, έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας) που μπορεί να οδηγήσουν στη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών.

²⁵ <http://www.yea.gr>

3.4.3 Εκπαιδευτικοί

Η εκπαίδευση εκπαιδευτικών στοχεύει στην ανάπτυξη πρακτικών διαχείρισης της ομάδας της τάξης (National Institute on Drug Abuse) και στην ενίσχυση της επικοινωνίας των εκπαιδευτικών με τους μαθητές. Εξάλλου, όπως επιβεβαιώνουν ερευνητικά δεδομένα (Gordon t.2002), εκπαιδεύοντας τους εκπαιδευτικούς σε δεξιότητες επικοινωνίας φάνηκε να υπάρχει μια σημαντική αλλαγή στους μαθητές ως προς τη συμπεριφορά, αλλά και ως προς τη σχολική τους επίδοση.

Οι εκπαιδευτικοί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην σωστή ανάπτυξη των παιδιών. Οι νηπιαγωγοί, οι δάσκαλοι, οι καθηγητές αναπτύσσοντας μια ιδιαίτερη σχέση με τα παιδιά, έχουν την δυνατότητα να συμβάλλουν στην διαμόρφωση υγιών, θετικών προτύπων συμπεριφοράς. Η ενίσχυση του παιδαγωγικού ρόλου των δασκάλων καθίσταται ακόμα περισσότερο αναγκαία στο βαθμό που επιδημιολογικές έρευνες δείχνουν ότι στην ηλικία 10 -14 ετών ξεκινά ο πειραματισμός με ουσίες. Γι' αυτό και τα Προγράμματα Πρόληψης για την μείωση της ζήτησης ουσιών χρειάζεται να εφαρμόζονται σε όλο και μικρότερες ηλικίες, εκεί όπου σχηματίζονται η προσωπικότητα, οι στάσεις, οι αρχές και οι αξίες του παιδιού.

Αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη ευαισθησία της παιδικής ηλικίας προβάλλει εύλογα η ανάγκη ενασχόλησης με τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι οι άνθρωποι που θα κατευθύνουν το παιδί στην ομαλή μετάβαση από τους κόλπους της οικογένειας στις ευρύτερες μορφές της οργανωμένης κοινωνίας. Βασικό σημείο του ρόλου τους είναι η δημιουργία σταθερών, αξιόπιστων και σωστών βάσεων για την διαμόρφωση μιας, όσο τον δυνατόν, πιο ολοκληρωμένης και αυτόνομης προσωπικότητας.

Τα τελευταία χρόνια η πρόληψη εξαρτησιογόνων ουσιών έχει επεκταθεί ακόμη και στα νηπιαγωγεία. Στο πλαίσιο αυτό, οι φορείς πρόληψης πραγματοποιούν εκπαιδευτικά σεμινάρια για νηπιαγωγούς με στόχο την ευαισθητοποίηση τους στις αρχές πρόληψης, σε τρόπους παρέμβασης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς σχετικά με την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Κατά την διάρκεια του 2004, σε εκπαιδευτικά σεμινάρια συμμετείχαν 137 νηπιαγωγοί.

Επιπλέον, πραγματοποιούνται παρεμβάσεις σε παιδιά προσχολικής ηλικίας είτε από εκπαιδευτικούς είτε από στελέχη πρόληψης. Το σχολικό έτος 2003 - 2004, σε παρεμβάσεις πρόληψης συμμετείχαν 120 παιδιά προσχολικής ηλικίας από 6 νηπιαγωγεία.

Από την άλλη πλευρά οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λειτουργώντας ως Ενήλικοι Υποστηρικτές, αποτελούν μια σημαντική ομάδα που μπορεί να υποστηρίξει με τρόπο δημιουργικό τους μαθητές – εφήβους σε αυτή την δύσκολη αναπτυξιακή τους πορεία προς την ενηλικίωση.

Οι αλλαγές που σηματοδοτούν την περίοδο της εφηβείας έχουν την αφετηρία τους σε παράγοντες βιολογικούς και ψυχολογικούς όσο και κοινωνικούς. Στην εφηβεία, το άτομο εγκαταλείπει σταδιακά τον κόσμο της παιδικής ηλικίας και των εικόνων που αυτή παρέχει ως πρώιμες μορφές αυτογνωσίας και εισέρχεται, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο επώδυνα, στον κόσμο της ενήλικης ζωής.

Κατά την διάρκεια του σχολικού έτους 2004 - 2005 σε παρεμβάσεις πρόληψης συμμετείχαν συνολικά 668 εκπαιδευτικοί και 14.334 μαθητές από 638 σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και 744 εκπαιδευτικοί και 14.945 μαθητές από 745 σχολεία της Δευτεροβάθμιας. Ωστόσο, μείωση παρουσιάζουν τόσο ο αριθμός των εκπαιδευτικών όσο και ο αριθμός που συμμετείχαν σε αυτά συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη, αφού το σχολικό έτος 2003-2004 σε Προγράμματα Αγωγής Υγείας με θέμα την Πρόληψη παράνομων ουσιών συμμετείχαν 1.124 εκπαιδευτικοί και 16.860 μαθητές από 562 σχολεία²⁶, ενώ το σχολικό έτος 2004-2005 652 εκπαιδευτικοί και 13.580 μαθητές από 620 σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΙΝΑΚΑΣ 7).

²⁶Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματων στην Ελλάδα».

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 : Αναλυτικά στοιχεία καθολικών παρεμβάσεων πρόληψης της χρήσης παράνομων ουσιών στην Πρωτοβάθμια και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2004-2005

	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ			ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
	Αριθμός σχολικών μονάδων	Αριθμός εκπαιδευτικών	Αριθμός μαθητών	Αριθμός σχολικών μονάδων	Αριθμός εκπαιδευτικών	Αριθμός μαθητών
Παρεμβάσεις στο πλαίσιο Αγωγής Υγείας(Προγράμματα Αγωγής Υγείας)	620	652	13.580	685	714	12.276
Παρεμβάσεις εκτός πλαισίου Αγωγής Υγείας	18	16	754	60	30	2.669
ΣΥΝΟΛΟ	638	668	14.334	745	744	14.945

ΠΗΓΗ:Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα».

Οι φυσιολογικές αναπτυξιακές αλλαγές του νεαρού ατόμου, η ανάληψη της ευθύνης να ανακαλύψει τον εαυτό του και να καθορίσει την δική του πορεία ζωής, η προσπάθεια συγκρότησης «ενήλικης ταυτότητας» και το πολύπλοκο κοινωνικό περιβάλλον της ταχύτητας αλλαγής ρόλων, προτύπων και τρόπων ζωής μπορούν να οδηγήσουν σε συμπεριφορές που συνδέονται με μορφές χρήσης και κατάχρησης εξαρτησιογόνων ουσιών.

Γι' αυτό και οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να μην περιχαράκωνονται μόνο στον διδακτικό τους ρόλο αλλά κυρίως να συμβάλλουν καταλυτικά στην διαμόρφωση θετικών αντιλήψεων και στάσεων ζωής από τους εφήβους.

Πρέπει να ανακαλύπτουν αποτελεσματικούς τρόπους προσέγγισης των εφήβων διακρίνοντας ταυτόχρονα εγκαίρως σημάδια υιοθέτησης επικίνδυνων συμπεριφορών (χρήση αλκοόλ, ουσιών και καπνού και εκδήλωση γενικότερων παραβατικών

συμπεριφορών) ώστε να συνεισφέρουν από την θέση τους στην προαγωγή υγιών μορφών συμπεριφοράς.

3.5 Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εργαλεία

Τα στελέχη των Κέντρων Πρόληψης προκειμένου να προσεγγίσουν τους ομάδες στόχους εφαρμόζουν παρεμβάσεις και χρησιμοποιούν κάποια συγκεκριμένα εκπαιδευτικά υλικά. Για παράδειγμα τα κυριότερα «εκπαιδευτικά υλικά» που χρησιμοποιούνται στην σχολική κοινότητα είναι τα ακόλουθα:

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

- *Ο κήπος με τις 11 γάτες* (Κ Ε Θ Ε Α ,1994)
- *Παιχνίδια παιδιών* (Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την προαγωγή της Υγείας, 2000)
- *Δεξιότητες για παιδιά του δημοτικού* (Κ Ε Θ Ε Α – 2003). Περιέχουν ασκήσεις βιωματικού τύπου στις οποίες καλείται να συμμετάσχει η ομάδα και των οποίων το περιεχόμενο και ο προσανατολισμός διαφέρει, ανάλογα με τις ανάγκες τις εκάστοτε ομάδας.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

- *Στηρίζομαι στα πόδια μου* (Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας – 1996). Περιέχουν ασκήσεις βιωματικού τύπου στις οποίες καλείται να συμμετάσχει η ομάδα και των οποίων το περιεχόμενο και ο προσανατολισμός διαφέρει , ανάλογα με τις ανάγκες τις εκάστοτε ομάδας.
- *Συζητήσεις εφήβων: Ψυχική Υγεία – διαπροσωπικές σχέσεις – επικοινωνία* (ΕΠΠΨΥ, Κασαπίδου και Μαραγκίδη, 2000)
- *Αγωγή Υγείας: Ψυχική υγεία, διαπροσωπικές σχέσεις 11-14 ετών* (ΚΕΘΕΑ – 2000)

- Ντοσιέ Αγωγής Υγείας: ΤΕΕ Α' τάξη 1^{ου} κύκλου (ΕΠΙΨΥ, Κασαπίδου και Σφήκα, 2005)

Γονείς

- *Επικοινωνία στην Οικογένεια (Κέντρο Εκπαίδευσης για την Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας, Κουμπή και συν., 1995)*²⁷
- *Δεξιότητες για παιδιά του δημοτικού (ΚΕΘΕΑ – 2003)*
- *Ο Θυμός των παιδιών: Παραμύθια για την κατανόηση της παιδικής συμπεριφοράς (Marcoli, 2001)*

Παιδιά εκτός σχολικού πλαισίου προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας

- *Ημερολόγιο πλοίου - Αρμενιστής 1900 (Κέντρο Εκπαίδευσης για την πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών και την Προαγωγή της Υγείας, Κουμπή και συν., 2005)*
- *Υλικό για παρεμβάσεις εκτός σχολικού πλαισίου για εφήβους*
- *Προσαρμογή εκπαιδευτικών υλικών τα οποία είναι ήδη δημιουργημένα ή εφαρμογή διαφόρων θεωρητικών μοντέλων.*

Παρέμβαση σε νέους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (μαθητές με προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο ή και χαμηλή σχολική απόδοση, νέους εκτός σχολικού πλαισίου με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, καθώς και νέους από πολιτισμικά διαφοροποιημένες ομάδες)

- *Εκπαίδευση νέων με παραβατική συμπεριφορά για την αντιμετώπιση της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών: Εκπαιδεύοντας τον Ίκαρο (TACADE-ΚΕΘΕΑ, 2000)*

²⁷ Το 80.2% των παρεμβάσεων που βασίστηκαν σε κάποιο εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιούν το Επικοινωνία στην Οικογένεια (ΕΚΤΕΠΝ – 2006).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4^ο

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΟΤΕΡΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

4.1 Οικονομικοί Πόροι και Χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης

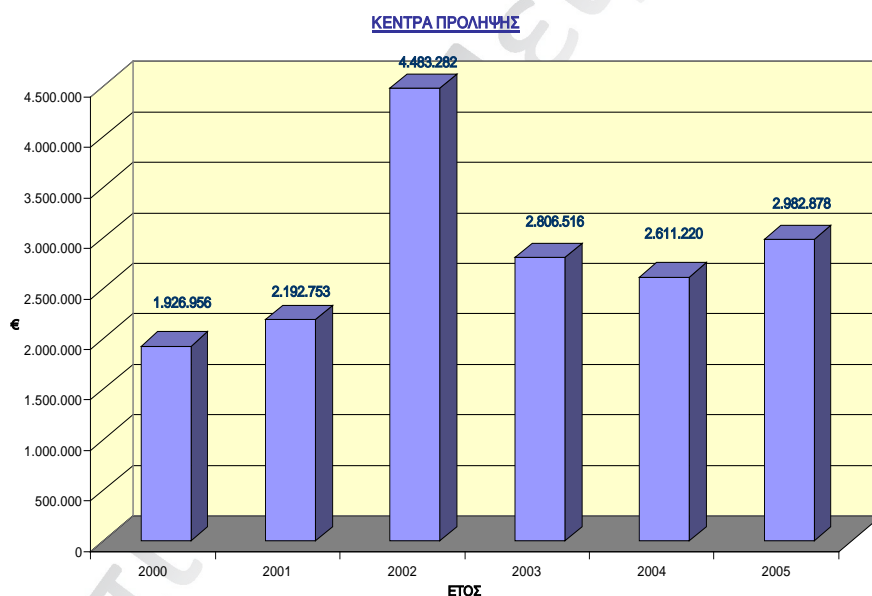
Ο τομέας της πρόληψης χρήσης παράνομων ή και νόμιμων εξαρτησιογόνων ουσιών θα πρέπει να αποτελέσει έναν κύριο πυλώνα ανάπτυξης αποτελεσματικών δράσεων στα πλαίσια της γενικότερης πολιτικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Με αφορμή αυτό θα πρέπει να υπάρχει ένα ξεκάθαρο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης το οποίο μέσα από διαρκή, σταθερή και έγκυρη χρηματοδότηση να διασφαλίζει την βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των Κέντρων.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται, από φορείς κυρίως της τοπικής αυτοδιοίκησης, φαινόμενα μη έγκαιρης και έγκυρης χρηματοδότησης, με συνέπεια την μη ομαλή λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης. Από τα επίσημα απολογιστικά στοιχεία της αρμόδιας οικονομικής υπηρεσίας του ΟΚΑΝΑ προκύπτει ότι ο Οργανισμός είναι ίσως ο μοναδικός- τις περισσότερες φορές- φορέας από αυτούς που συμμετέχουν στην σύσταση των Κέντρων Πρόληψης που συμμετέχουν ενεργά εκπληρώνοντας στο ακέραιο τις οικονομικές του υποχρεώσεις.

Ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών προϋπολογίζει και τελικά δίνει ένα μεγάλο κονδύλι του συνολικού του προϋπολογισμού στα Κέντρα. Οι δαπάνες για την πρόληψη όπως προκύπτει και από τα επίσημα απολογιστικά στοιχεία του ΟΚΑΝΑ παρουσιάζουν μια αύξηση, η οποία είναι ενδεικτική για την προοδευτική αύξηση του ενδιαφέροντος της Ελλάδας σε θέματα πρόληψης, η οποία σχετίζεται με την προώθηση των πολιτικών πρόληψης της ουσιοεξάρτησης από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

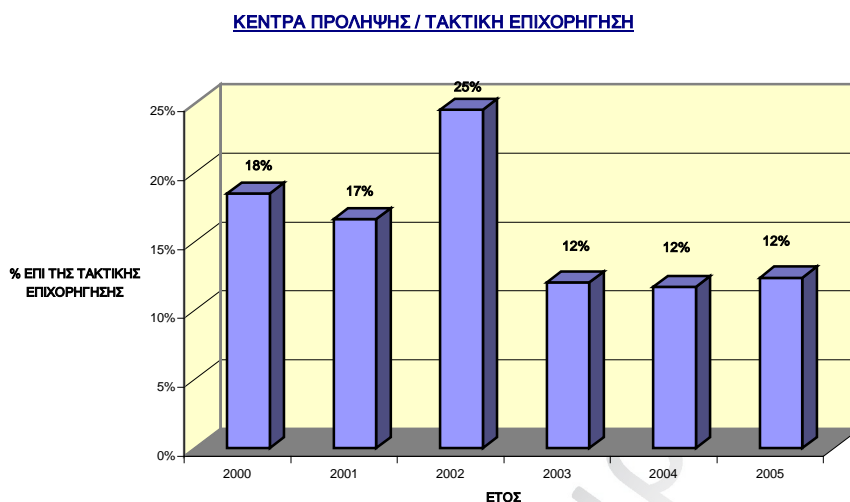
Αναλυτικά θα λέγαμε ότι όπως φαίνεται και στο Γράφημα 3 τα Κέντρα Πρόληψης απορροφούν ένα μεγάλο κονδύλι της τακτικής επιχορήγησης του ΟΚΑΝΑ από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ιδίως το 2002 – χρονιά ίδρυσης πολλών Κέντρων Πρόληψης-τα Κέντρα Πρόληψης κάλυψαν το 1/4 της συνολικής χρηματοδότησης του ΟΚΑΝΑ από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ακόμη και στις περιόδους των τελευταίων ετών που χαρακτηρίζονται από έντονη οικονομική κρίση και περικοπή κονδυλίων από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ο ΟΚΑΝΑ όπως φαίνεται και από το Γράφημα 4 κατέβαλε για το 2005 2.982,88 € .

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: Καταβολές ΟΚΑΝΑ στα Κέντρα Πρόληψης

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ 2006

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: Κάλυψη ετήσιας τακτικής χρηματοδότησης του ΟΚΑΝΑ για τα Κέντρα Πρόληψης

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ 2006

Για την οικονομική βιωσιμότητα και εξέλιξη των Κέντρων Πρόληψης προτείνεται η αλλαγή της φιλοσοφίας στην χρηματοδότηση των Κέντρων. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής η αύξηση της αναλογίας εκ μέρους του ΟΚΑΝΑ. Λαμβανομένου υπόψη ότι ο Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών είναι ο κεντρικός διυπουργικός φορέας στο χώρο της μείωσης της ζήτησης των ναρκωτικών σε εθνική κλίμακα, καθώς και για την εφαρμογή της πολιτικής για την μείωση της ζήτησης σε όλα τα επίπεδα της πρόληψης θα πρέπει να υπάρξει ενίσχυση της χρηματοδότησης του από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η δυνατότητα συνεχούς χρηματοδότησης του ΟΚΑΝΑ στα Κέντρα Πρόληψης θα διασφαλίσει την λειτουργία τους και θα συμβάλλει καταλυτικά στην ενεργοποίηση του ρόλου τους στις τοπικές κοινωνίες.

Οικονομικά εύρωστα και αν μη τι άλλο βιώσιμα Κέντρα Πρόληψης, θα διασφαλίζουν το προσωπικό τους δίνοντας τους την δυνατότητα να αφιερωθούν στο σπουδαίο έργο της πρόληψης και όχι στην αναζήτηση άλλων μορφών απασχόλησης η οποία οδηγεί σε συνεχή αιμορραγία εξειδικευμένων στελεχών σε άλλες δουλειές για την εκπαίδευση των οποίων έχουν δαπανηθεί αρκετές χιλιάδες Ευρώ.

4.2 Συμπράξεις - Συνεργασίες μεταξύ Κέντρων Πρόληψης και Επίσημων Κρατικών Φορέων.

Προκειμένου να μην παρατηρούνται παράλληλες δράσεις, διπλά μηνύματα και αποσπασματικές ενέργειες στα σημερινά δεδομένα με αποτέλεσμα τον αποσυντονισμό του έργου των Κέντρων Πρόληψης προτείνεται διυπουργικός συντονισμός των εμπλεκόμενων Υπουργείων (Υγείας Παιδείας, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης, καθώς και συνεργασία με την διακομματική επιτροπή της Βουλής σε θέματα ναρκωτικών για να διευκολύνεται το έργο των Κέντρων Πρόληψης. Θα πρέπει κάθε κρατική χρηματοδότηση να είναι αναλογική των υποβληθέντων προϋπολογισμών των κέντρων.

Στην προσπάθεια σταδιακής αύξησης των Κέντρων Πρόληψης σε 83 που ήταν και αρχικός σχεδιασμός έτσι ώστε να καλύψουν τις ανάγκες όλης της επικράτειας και προκειμένου να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι που θα διασφαλίσουν την βιωσιμότητα τους η χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης κρίνεται απαραίτητη. Η γεωγραφική επέκταση των δράσεων πρωτογενούς πρόληψης απαιτεί την κάλυψη του συνόλου των νομών της χώρας και την παράλληλη ανάπτυξη και νέων δομών σε νομούς όπου υπάρχει ανάγκη για περισσότερα από ένα Κέντρα. Για αυτό και προτείνεται η οριζόντια χρηματοδότηση της δράσης των Κέντρων Πρόληψης από Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ) του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης .

Δεδομένου ότι ο Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών είναι ο μόνος από τους εμπλεκόμενους φορείς που συμμετέχει με απόλυτη τυπικότητα στις εισφορές του κάνει επιτακτική την ανάγκη για ευαισθητοποίηση και των άλλων μελών προκειμένου να συνεισφέρουν τις απαιτούμενες οικονομικές συμμετοχές τους.

4.2.1 Κέντρα Πρόληψης και ΟΚΑΝΑ σε επιστημονικό επίπεδο.

Δεδομένου ότι η πρόληψη είναι μια επιστήμη που συνεχώς εξελίσσεται χρειάζεται να δοθεί μεγάλη έμφαση από τον ΟΚΑΝΑ στην διαρκή εκπαίδευση των στελεχών των

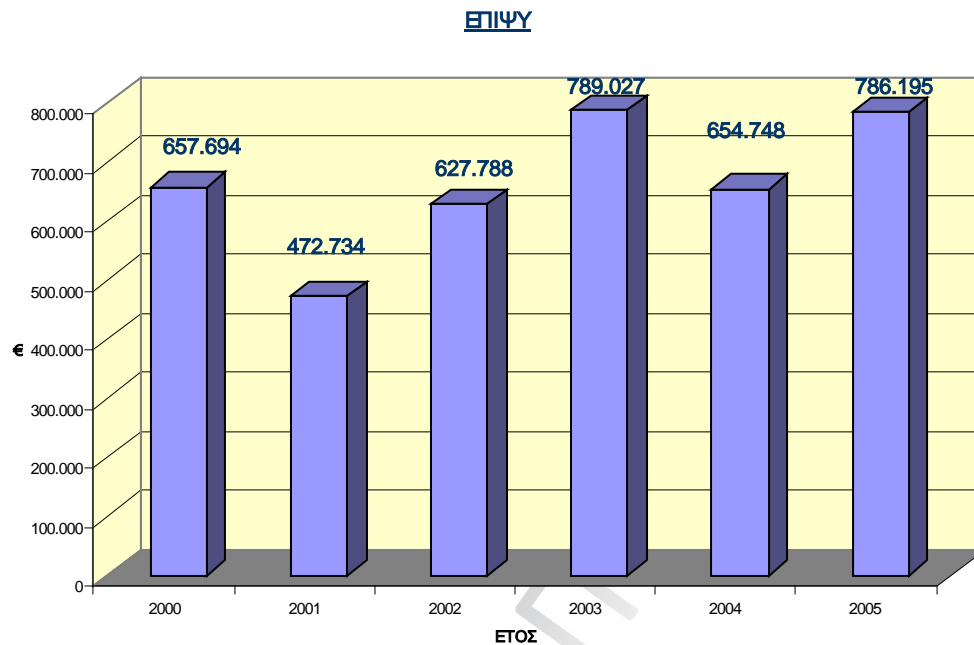
Κέντρων Πρόληψης, με αποκεντρωμένα προγράμματα σε όλη την ελληνική επικράτεια κυρίως στην Βόρεια Ελλάδα και στην Πελοπόννησο .

Ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών από την έναρξη λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης αποτελεί συνοδοιπόρο στις προσπάθειες τους για συνεχή επιμόρφωση. Και σε επιστημονικό λοιπόν επίπεδο ο ρόλος του ΟΚΑΝΑ θα πρέπει να είναι σημαντικός.

Ο ΟΚΑΝΑ επενδύει μεγάλο κόστος χρημάτων στην εκπαίδευση των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης. Αναλυτικότερα θα λέγαμε ότι στο διάστημα 2004-2005 το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ) πραγματοποίησε 34 εκπαιδεύσεις με 466 συμμετοχές από στελέχη, ένα συμπόσιο (συμμετείχαν περίπου 200 στελέχη και ένα συνέδριο. Παράλληλα, υλοποιήθηκαν ο 17ος και 18ος Τρίμηνος Εκπαιδευτικός Κύκλος, στους οποίους συμμετείχαν 30 στελέχη από 24 Κέντρα Πρόληψης και ένα υπό δημιουργία Κ.Π.

Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν πολλές εποπτικές συναντήσεις και ομάδες εργασίας με στελέχη των Κέντρων Πρόληψης. Το κόστος λειτουργίας για τη διετία 2004 - 2005 ανέρχεται στο ποσό των 1.440.943,00 € (Γράφημα 6).

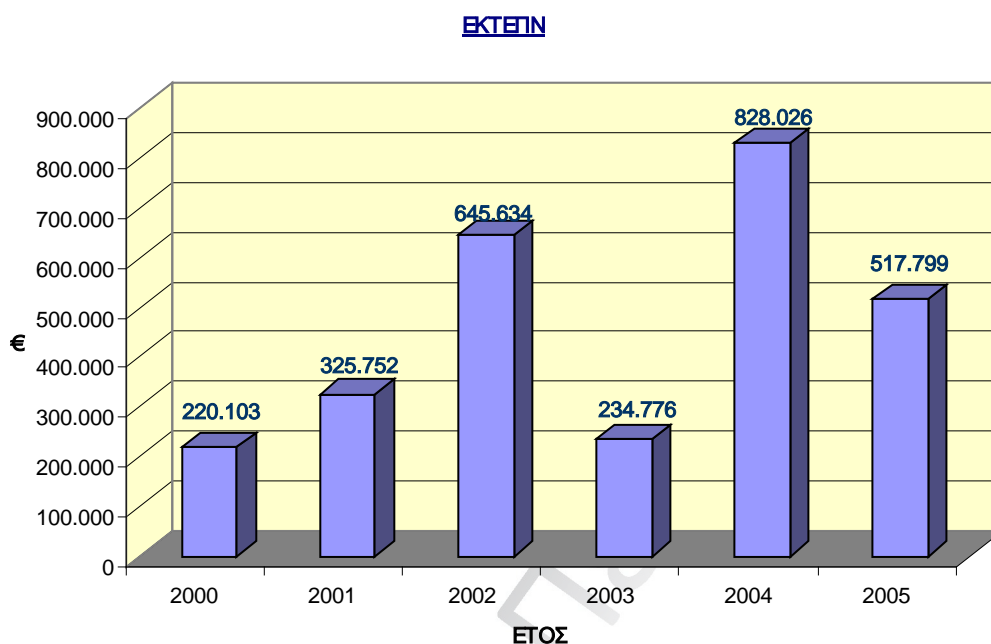
**ΓΡΑΦΗΜΑ 6: Καταβολές ΟΚΑΝΑ στο Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο
(Ε.Π.Ι.Ψ.Υ)(2000-2005)**

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ 2006

Επίσης στο ίδιο χρονικό διάστημα (2004-2005) το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) πραγματοποίησε 6 εκπαιδεύσεις με 149 συμμετοχές από στελέχη προερχόμενα από 51 Κέντρα Πρόληψης και τον ΟΚΑΝΑ. Το κόστος ανέρχεται σε 96.450 Ευρώ. Αυξημένες ήταν επίσης και οι καταβολές του ΟΚΑΝΑ και στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΕΠΝ) (Γράφημα 7).

ΓΡΑΦΗΜΑ 7: Καταβολές ΟΚΑΝΑ στο Ερευνητικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Παρακολούθησης των Ναρκωτικών (ΕΚΤΕΠΝ)

ΠΗΓΗ: ΟΚΑΝΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ 2006

Δεδομένου ότι ειδικά στην πρόληψη παρουσιάζεται έντονα ένα πρόβλημα σχετικά με την εξαγωγή συμπερασμάτων και αξιολόγησης προγραμμάτων ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στο θέμα αυτό και ο ΟΚΑΝΑ που έχει αναλάβει το συντονιστικό ρόλο θα πρέπει να οργανώσει τον τρόπο εποπτείας και αξιολόγησης των προγραμμάτων πρόληψης(follow up).

Για να γίνει δυνατή η επίτευξη του ανωτέρω στόχου θα πρέπει τα προγράμματα πρόληψης να θέτουν ξεκάθαρους και μετρήσιμους στόχους από την στιγμή που σχεδιάζονται και η αξιολόγηση που θα γίνεται να μην εξαντλείται μόνο στο χρονικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος αλλά να επαναλαμβάνεται και σε βάθος χρόνου.

Εξάλλου κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία ευκίνητων και ευέλικτων ομάδων υποστήριξης (στα πλαίσια κυρίως του ΟΚΑΝΑ ή και άλλων φορέων που θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν στο κομμάτι αυτό) που θα μπορούν να καλύψουν

την ανάγκη διασύνδεσης, αλληλοτροφοδότησης και ανατροφοδότησης (feed back) των Κέντρων με τον OKANA αλλά και μεταξύ τους.

Επίσης, θα πρέπει στις έρευνες που γίνονται σχετικά με το πρόβλημα της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, να λαμβάνονται υπόψη τα προγράμματα πρόληψης που διενεργήθηκαν ενδιάμεσα ώστε να είναι δυνατή η εξαγωγή συμπερασμάτων για το βαθμό της επιτυχίας των προγραμμάτων αυτών.²⁸

4.2.2 Κέντρα Πρόληψης και Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Προκειμένου να διευκολυνθούν και να συντονιστούν αποτελεσματικότερα οι παρεμβάσεις στην σχολική κοινότητα τον Δεκέμβριο του 2003, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της εξάρτησης από ουσίες (2000-2006), καθορίστηκε πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του OKANA, για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης στις σχολικές κοινότητες από τα Κέντρα Πρόληψης του OKANA, με το μνημόνιο Συναντίληψης και Συνεργασίας²⁹ το οποίο υπεγράφη μεταξύ του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας (νυν Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών. Στόχος της υπογραφής του μνημονίου ήταν η ύπαρξη εθνικής πολιτικής πρόληψης με οργανωμένο συντονιστικό μηχανισμό.

Με βάση το Μνημόνιο, τα Κέντρα Πρόληψης αναγνωρίστηκαν ως επίσημοι εγκεκριμένοι φορείς παροχής προγραμμάτων πρόληψης της εξάρτησης από ουσίες και προαγωγής της υγείας για τις σχολικές κοινότητες όλων των βαθμίδων.

Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την υπογραφή της συμφωνίας έως και σήμερα τα Κέντρα Πρόληψης έχουν καλή συνεργασία με τα κατά τόπους Γραφεία Αγωγής Υγείας με σκοπό τον σχεδιασμό των προγραμμάτων πρόληψης καθώς και την κατάρτιση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης σε δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια.

²⁸ Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόταση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της Εξάρτησης από ουσίες 2002-2006, Αθήνα 2001.

²⁹ Μνημόνιο συναντίληψης και συνεργασίας μεταξύ Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών για την πρόληψη στα σχολεία, Αθήνα 2003

Συγκεκριμένα, υλοποιούν εκπαιδευτικά σεμινάρια για δασκάλους και καθηγητές σε κάποιο από τα προαναφερθέντα εκπαιδευτικά εργαλεία για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και συναντήσεις εποπτικού χαρακτήρα (ομαδικές και ατομικές) με στόχο την παροχή υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς που προχωρούν στην εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας με θέμα την πρόληψη της εξάρτησης στους μαθητές τους. Οι παρεμβάσεις πρόληψης έχουν την μορφή μακρόχρονων και βραχύχρονων δράσεων.

Ωστόσο στην διάρκεια των τριών ετών παρατηρήθηκε ότι πολλά από αυτά που είχαν συμφωνηθεί στο μνημόνιο συνεργασίας τελικά δεν υλοποιήθηκαν. Παρουσιάζονται συχνά δυσκολίες στην εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης στα σχολεία από τα Κέντρα Πρόληψης που μαρτυρούν ακόμη ελλείμματα στην θεσμοθέτηση και στον συντονισμό για την εφαρμογή των προγραμμάτων στα σχολεία. Οι δυσκολίες αυτές αφορούν τόσο στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών όσο και στην εφαρμογή των προγραμμάτων από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς στους μαθητές.

Συγκεκριμένα έχουν παρατηρηθεί τα εξής:

- Η έλλειψη διαθέσιμου χρόνου από πλευράς των εκπαιδευτικών ώστε να μπορούν να παρακολουθούν τα εκπαιδευτικά σεμινάρια σε θέματα πρόληψης.
- Παρατηρείται συχνά το φαινόμενο ενώ εκπαιδεύονται αρκετοί δάσκαλοι και καθηγητές σε εξειδικευμένα προγράμματα πρόληψης να είναι λιγότεροι εκείνοι οι εκπαιδευτικοί που προχωρούν τελικά στην υλοποίηση των προγραμμάτων στις σχολικές τάξεις.
- Ανεπαρκής χρόνος για την εφαρμογή των προγραμμάτων από τους εκπαιδευτικούς προς τους μαθητές με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η σταθερότητα στον χρόνο υλοποίησης, η τακτικότητα και η συνέπεια των συναντήσεων που απαιτούνται για την αποτελεσματική εφαρμογή ενός προγράμματος πρόληψης.

Επίσης παρατηρούνται δυσκολίες στις διαδικασίες έγκρισης της εφαρμογής προγραμμάτων πρόληψης στις σχολικές κοινότητες. Δεδομένου λοιπόν των δυσκολιών που παρατηρούνται στην εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης στα

σχολεία προτείνεται η εξέλιξη της ήδη υπάρχουσας συνεργασίας μεταξύ του ΟΚΑΝΑ και του Υπουργείου Παιδείας, επί τη βάσει των συγκεκριμένων και από κοινού συμφωνηθέντων θέσεων, όπως αυτές συμφωνούνται στο Μνημόνιο Συνεργασίας.

Θα πρέπει να βελτιωθεί η πρόσβαση στα σχολικά προγράμματα πρόληψης καθώς και της αποτελεσματικότητας τους, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Είναι έκδηλη η ανάγκη ενίσχυσης του πλαισίου μέσα στο οποίο σχεδιάζονται και υλοποιούνται παρεμβάσεις στις σχολικές μονάδες έτσι ώστε να διασφαλιστεί η υλοποίηση συστηματικών, συγκεκριμένων και με συνέχεια στον χρόνο προγραμμάτων που να προσεγγίζουν παράλληλα εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς.

Προτείνεται η διάκριση των ρόλων των δύο φορέων (ΟΚΑΝΑ - ΥΠΕΠΘ). Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει το ΥΠΕΠΘ να εφαρμόσει προγράμματα πρόληψης και στις τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες μέσω του Προγράμματος Αγωγής Υγείας, με χρήση εκσυγχρονισμένου υλικού.

Η εφαρμογή Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας³⁰ του ΥΠΕΠΘ στα σχολεία είχε στόχο να συμβάλλει το σχολείο μέσα από την ενεργητική και βιωματική μάθηση στην αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών/-τριών, με σκοπό την ενίσχυση της υπευθυνότητας, της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης της προσωπικότητας και της ικανότητας του μαθητή για την υιοθέτηση θετικών τρόπων και στάσεων ζωής. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται αποτελεσματικά όταν οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι συμπεριφορές που διδάσκονται στην τάξη υποστηρίζονται και ενισχύονται από το φυσικό κοινωνικό και ψυχολογικό περιβάλλον του ίδιου του σχολείου, ώστε το σχολείο να συμβάλλει πραγματικά στην αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών/-τριών.³¹

Αναλυτικά κατά την διάρκεια του 2005 ενώ στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση παρουσιάστηκε μικρή αύξηση στα προγράμματα Αγωγής Υγείας του ΥΠΕΠΘ, με θέμα την πρόληψη παράνομων ουσιών, στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρατηρήθηκε μείωση (Γράφημα 8). Εξάλλου μειώθηκε ο αριθμός των

³⁰ Αγωγή Υγείας: Εκπαιδευτική / Μαθησιακή διαδικασία, η οποία αποσκοπεί στην απόκτηση σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας.

³¹ <http://www.yperth.gr>

εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε αυτά καθώς επίσης και στις παρεμβάσεις σε νέους εκτός σχολικού πλαισίου, τις οποίες υλοποίησαν οι φορείς πρόληψης³².

Επίσης το ΥΠΕΠΘ θα πρέπει να δώσει έμφαση στην εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης που θα στοχεύουν στην μείωση του φαινομένου της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (drop out) όπως εξάλλου και στην εφαρμογή προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και συμβουλευτικής γονέων σε θέματα πρόληψης και έγκαιρης διάγνωσης της τοξικοεξάρτησης.

³² Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματων στην Ελλάδα».

Γράφημα 8

ΠΗΓΗ: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματων στην Ελλάδα».

Από την άλλη πλευρά ο ΟΚΑΝΑ πρέπει να δώσει περισσότερη έμφαση στην επικεντρωμένη πρόληψη. Δεδομένου ότι στην Ελλάδα οι παρεμβάσεις στους εφήβους που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο είναι ελάχιστες³³, ενώ δεν υπάρχει και σχεδιασμός για πρόληψη της χρήσης στους χώρους διασκέδασης, περιορίζεται μόνο στην διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων σχετικά με την πρόληψη, τις επιπτώσεις στην υγεία από την χρήση ουσιών κ.α., θα πρέπει ο ΟΚΑΝΑ να οργανώσει, να αναπτύξει και να βελτιώσει την επιλεκτική πρόληψη με την αναζήτηση νέων τρόπων προσέγγισης ομάδων στόχου όπως για παράδειγμα είναι οι οικονομικοί πρόσφυγες και οι πολιτικοί μετανάστες, οι επαγγελματικά ασχολούμενοι με την νυχτερινή διασκέδαση, οι φυλακισμένοι, οι νέοι με πειραματική χρήση κ.α.

Αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας εκ μέρους του ΟΚΑΝΑ είναι η ανάπτυξη που παρατηρήθηκε το 2005, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης των Ναρκωτικών, των επικεντρωμένων δράσεων στην Ελλάδα με την αύξηση των παρεμβάσεων σε μαθητές με ψυχοκοινωνικά

³³ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματων στην Ελλάδα».

προβλήματα ή και προβλήματα χαμηλής ακαδημαϊκής απόδοσης και σε νέους πολιτισμικών διαφοροποιημένων ομάδων.³⁴

4.2.3 Κέντρα Πρόληψης και Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Στις 12 Ιουνίου 2002 υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών³⁵. Σκοπός αυτού του μνημονίου ήταν η εκπόνηση και η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης στις στρατιωτικές μονάδες για την προληπτική ενημέρωση των στρατεύσιμων και των οικογενειών τους. Αναλογιζόμενοι το τεράστιο όφελος από την εφαρμογή προληπτικών παρεμβάσεων στις στρατιωτικές κοινότητες **προτείνεται η ενίσχυση της συνεργασίας** στο πλαίσιο αυτού του μνημονίου. Η ύπαρξη των 69 Κέντρων Πρόληψης του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών, στους περισσότερους νομούς της χώρας, δίνει την δυνατότητα συνεργασίας με τις Ένοπλες Δυνάμεις μέσω των κατά τόπους στρατιωτικών μονάδων, σε δραστηριότητες πρόληψης που αποτελούν προτεραιότητα στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ο στόχος της παρέμβασης στους αξιωματικούς είναι η ευαισθητοποίηση τους για θέματα που σχετίζονται με το πρόβλημα των ναρκωτικών ενώ ο στόχος της παρέμβασης για τους στρατιώτες είναι η μείωση ψυχοπιεστικών καταστάσεων που βιώνουν και συνδέονται με την στρατιωτική θητεία. Η στενή και μόνιμη συνεργασία των στελεχών των Κέντρων Πρόληψης με τις Υγειονομικές Υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων θέτει τις βάσεις για την έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση σε περιστασιακούς ή και συστηματικούς χρήστες που υπηρετούν την θητεία τους και επιτυγχάνεται με τον καλύτερο τρόπο η ένταξη τους σε εγκεκριμένα θεραπευτικά προγράμματα. Συλλέγονται πολύτιμα στατιστικά στοιχεία απαραίτητα για την διεξαγωγή συμπερασμάτων προκειμένου να ενημερωθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες με τα νέα επιστημονικά δεδομένα που θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

³⁴ Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), «Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οινόπνευματων στην Ελλάδα».

³⁵ Μνημόνιο συναντίληψης και συνεργασίας μεταξύ Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών για την πρόληψη στα σχολεία, Αθήνα 2002.

4.2.4 Κέντρα Πρόληψης και Υπουργείο Αθλητισμού

Είναι απαραίτητη η συνεργασία του Εθνικού Συντονιστή για τα Ναρκωτικά (ΟΚΑΝΑ) με την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Θα πρέπει να δημιουργηθούν προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των προπονητών και άλλων επαγγελματιών στο χώρο του αθλητισμού. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός ότι σημαντικά πολιτιστικά ή αθλητικά γεγονότα που συμβαίνουν μπορούν να αξιοποιηθούν ως πόλος συσπείρωσης για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου με προσανατολισμό την πρόληψη. Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 όπου έγινε μια έντονη προσπάθεια αθλητικής ηθικής ενάντια στον χουλιγκανισμό και στην βία των αθλητικών χώρων.

Σε πολλά κράτη, όπως στη Γαλλία, στη Γερμανία – όπου η πρόληψη μέσω των αθλητικών σωματείων έχει ξεκινήσει από το 1994, στην Ιταλία, στην Ισπανία, στο Βέλγιο, Βρετανία κ.α., οι αθλητικοί γυμναστικοί σύλλογοι συμβάλλουν δραστικά στην πρόληψη των ναρκωτικών, απ' ό,τι είχε αναφερθεί στα προηγούμενα χρόνια. Το Μάρτιο του 2000 διοργανώθηκε στο Πότσδαμ της Γερμανίας μια διάσκεψη σχετικά με την πρόληψη της ουσιοεξάρτησης στους αθλητικούς ομίλους που εστίαζε στην ποιότητα της πρόληψης των ναρκωτικών στα αθλητικά σωματεία και στην χρήση ναρκωτικών.

Σε επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης είναι σημαντική η τοποθέτηση ψυχολόγων σε όλες τις εθνικές ομάδες που θα έχουν την ευθύνη εφηβικών τμημάτων όπου παρουσιάζονται και τα περισσότερα προβλήματα (άγχος, μεγάλη πίεση για αποτελέσματα και ταυτόχρονη παρακολούθηση του σχολείου, αναγκαστική διαμονή σε ξενώνες μακριά από την οικογένεια).

Η καταπολέμηση της χρήσης ναρκωτικών στον αθλητισμό αποτελεί εξαιρετικό μέσο για να περάσει το μήνυμα της γενικότερης καταπολέμησης των ναρκωτικών. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται μια εξαιρετική δυνατότητα διαφοροποίησης ενός νέου τρόπου σκέψης των νέων, της συμπεριφοράς τους, της στάσης και της ωρίμανσης της προσωπικότητάς τους.

4.3 Προβολή κατάλληλων προτύπων, ενημερωτική διαφώτιση και ανάπτυξη οργανωμένης διαφημιστικής εκστρατείας από τα Μ. Μ. Ε

Οι εκστρατείες των μέσων μαζικής επικοινωνίας έχουν συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για το πρόβλημα των ναρκωτικών. Για να είναι αποτελεσματικά, τα μηνύματα αυτών των ενημερωτικών εκστρατειών πρέπει να έχουν συγκεκριμένους στόχους, να είναι επίκαιρα και ρεαλιστικά. Έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία αυτές οι ενημερωτικές εκστρατείες να λειτουργούν ως στοιχείο υποστήριξης των ενεργειών που αναλαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο, με μια εκπαιδευτική προοπτική, τόσο για τους νέους όσο και για τα άτομα του περιβάλλοντος τους.³⁶

Προκειμένου να επιτυγχάνεται αντικειμενική πληροφόρηση, ενίσχυση της αντίληψης του κινδύνου από την χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και ενδυνάμωση των αντιστάσεων θα πρέπει να προσεγγίζουμε τις ομάδες υψηλού κινδύνου μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Τηλεόραση, Ραδιόφωνο, Περιοδικά και Εφημερίδες) με εκπομπές που δεν μιλούν μόνο για τα ναρκωτικά. Κύριος στόχος τους πρέπει να είναι η ενημέρωση στα πλαίσια της αγωγής ψυχικής και σωματικής υγείας και όχι μόνο για τα ναρκωτικά.

Επίσης θεωρείται αναγκαία η πολυεπίπεδη προσέγγιση τόσο σε επίπεδο γενικού πληθυσμού, όσο και σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων τόσο στην πρόληψη όσο και στην θεραπεία. Να προτείνονται, μέσω εύστοχων μηνυμάτων, εναλλακτικές λύσεις και συμπεριφορές ως αντίδοτο στα αδιέξοδα που συσσωρεύονται από τα καθημερινά προβλήματα των ομάδων υψηλού κινδύνου. Για να είναι αποτελεσματικά, «τα μηνύματα αυτής της ενημερωτικής καμπάνιας πρέπει να έχουν συγκεκριμένους στόχους, να είναι επίκαιρα και ρεαλιστικά. Έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία αυτή η ενημερωτική εκστρατεία να λειτουργεί ως στοιχείο υποστήριξης των

³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000 – 2004), Βρυξέλλες, 26.05.1999.

ενεργειών που αναλαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο, με μια εκπαιδευτική προοπτική ,τόσο για τους νέους, όσο και για τα άτομα του περιβάλλοντος τους»³⁷.

4.4 Δικτύωση , επέκταση και ανάπτυξη των Κέντρων Πρόληψης

Τα Κέντρα Πρόληψης αποτελούν τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στους φορείς της τοπικής κοινωνίας που θα μπορούσαν να εμπλακούν στο θέμα της πρόληψης των ουσιοεξαρτήσεων. Επιπλέον είναι αυτά που θα πρέπει να κυρίως να αναλάβουν την ανάπτυξη της δικτύωσης και συνέργιās των παραπάνω φορέων. Η μέχρι τώρα πορεία τους έχει αποδείξει ότι όσο περισσότερο εξωστρεφή και ανοιχτά στην κοινότητα είναι τόσο καλύτερα αποτελέσματα έχουν. Αντίθετα η εσωστρέφεια μερικών γίνεται –σχεδόν πάντα-αιτία μαρασμού τους. Για αυτό και κύριος στόχος των Κέντρων πρέπει να είναι η ανάδειξη τους σε κυρίαρχη δομή στις τοπικές κοινωνίες στον τομέα των της πρωτογενούς πρόληψης.

Η γεωγραφική επέκταση των δράσεων πρωτογενούς πρόληψης απαιτεί την κάλυψη του συνόλου των νομών της χώρας και την παράλληλη ανάπτυξη και νέων δομών σε νομούς όπου υπάρχει ανάγκη για περισσότερα από ένα Κέντρα. Άμεσος στόχος πρέπει να είναι η σταδιακή αύξηση τους σε 83, που ήταν και ο αρχικός σχεδιασμός θεμελίωσής τους. Πρέπει να επιτευχθεί η κάλυψη όλης της Ελληνικής Επικράτειας με Κέντρα Πρόληψης έτσι ώστε να ικανοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό η ανάγκη των πολιτών σε θέματα πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης σε θέματα εξαρτησιογόνων ουσιών.

Σημαντικός πρέπει να είναι άλλωστε και ο ρόλος των Διοικητικών Συμβουλίων των Κέντρων Πρόληψης στην εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία τους. Στόχος είναι να γίνουν συμμετέχοντες στο όραμα και να βιώσουν μέσα από την ενεργή συνεργασία με τα στελέχη των Κέντρων Πρόληψης την φιλοσοφία της πρόληψης.

³⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000 – 2004), Βρυξέλλες, 26.05.1999.

Επιτακτική κρίνεται επίσης η θέσπιση δευτεροβάθμιου Πανελλαδικού Οργάνου των Διοικητικών Συμβουλίων των Κέντρων Πρόληψης για τον καλύτερο συντονισμό των δραστηριοτήτων τους και διεύρυνση των δραστηριοτήτων της ετήσιας Πανελλαδικής Συνάντησης των Κέντρων Πρόληψης όπου συζητιούνται τα προβλήματα λειτουργίας των Κέντρων και προβάλλονται δράσεις που αφορούν το επιστημονικό τους έργο.

Θα πρέπει να υπάρξει εθνικός κεντρικός σχεδιασμός των προγραμμάτων πρόληψης, με ταυτόχρονη προβολή του έργου των Κέντρων και της σημασίας της Πρόληψης ώστε κάποια στιγμή να γίνει εθνική συνείδηση η μεγάλη σημασία της πρόληψης κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών.

4.4.1 Εθελοντές και Πρόληψη

Για να είναι αποτελεσματικό το έργο της πρόληψης πρέπει αυτή να πηγάζει από την τοπική κοινότητα, να στηρίζεται σε αυτή και κυρίως να εκφράζεται μέσα από την εθελοντική συμμετοχή πολιτών και φορέων. Αυτό σημαίνει ότι τα προγράμματα πρόληψης για να έχουν προοπτική θα πρέπει να αποτελούν υπόθεση της τοπικής κοινωνίας η οποία μέσα από διαδικασίες εκπαίδευσης να αποκτήσει τα εφόδια να σχεδιάζει και να υλοποιεί προγράμματα που θα προωθούν αξίες, στάσεις και συμπεριφορές οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της.

Ο εθελοντισμός είναι απαραίτητη προϋπόθεση επιτυχίας αυτής της προσπάθειας. Στην κατεύθυνση αυτή, τα στελέχη πρόληψης δρουν ως ενεργόποιητές προκειμένου να διευκολύνουν και να ενημερώσουν τις πιο «έτοιμες» κοινωνικές ομάδες / άτομα για να συμβάλλουν στην προαγωγή του πολύμορφου έργου της πρόληψης. Αν και είναι δύσκολο να καθοριστεί το πλαίσιο παρέμβασης και ο τρόπος εκπαίδευσης τους³⁸, η συμβολή των εθελοντών είναι σημαντική στην εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών πρόληψης. Προσπαθούν να πετύχουν εκπαίδευση πολιτών (γονιών ,πολιτών ,στελεχών τοπικής κοινότητας) στην φιλοσοφία της πρόληψης, στον ρόλο του εθελοντή, στην πρόληψη καθώς και στον σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση παρεμβάσεων πρόληψης και στην αναζήτηση ποιότητας ζωής στην κοινότητα.

³⁸ Στεφανής Π. Κ., (2003), «Οδηγός Υπηρεσιών Πρόληψης και Θεραπείας Ουσιοεξαρτήσεων», Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, Ε.Κ.ΤΕ.Π.Ν., Αθήνα.

Είναι απαραίτητη η δραστηριοποίηση εθελοντών γιατί έτσι βελτιώνονται οι σχέσεις συνεργασίας μέσα στην κοινότητα, μειώνονται κρούσματα παθητικότητας και απομόνωσης δίνοντας την δυνατότητα στους πολίτες να αναλάβουν ενεργό ρόλο και να φέρουν ευθύνη για θέματα που τους απασχολούν.

Θα λέγαμε δηλαδή ότι προτείνεται η ανάπτυξη του εθελοντισμού στην Πρόληψη καθώς και δραστηριοποίηση ομάδων εθελοντών για την προαγωγή της Πρόληψης στην τοπική κοινωνία ώστε η πρόληψη να αποτελεί υπόθεση όλων. Πρέπει να δημιουργηθούν προγράμματα για την ευαισθητοποίηση στην αξία του εθελοντισμού και δημιουργία ειδικού κέντρου για την οργάνωση των εθελοντικών δραστηριοτήτων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η φιλοσοφία της πρόληψης αφορά τον άνθρωπο, τις σχέσεις, την επικοινωνία και ότι η έλλειψη αυτών ευνοεί την εξάρτηση και την χρήση ουσιών πρέπει να ενεργοποιηθούν νέα λειτουργικά δίκτυα, νέες μορφές επικοινωνίας και συνεργασίας στην «σύγχρονη» πραγματικότητα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ζήτημα των ναρκωτικών και της τοξικομανίας αποτελεί κοινωνική και πολιτική προτεραιότητα. Όπως επισημαίνει και η κα Μένη Μαλλιώρα σε χαιρετισμό της... «Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, πάνω από τους τρεις στους τέσσερις πολίτες θεωρούν ότι η καταπολέμηση των ναρκωτικών είναι ένα ζήτημα που κατεξοχήν θα έπρεπε να απασχολεί την Ευρωπαϊκή Ένωση»... Βασιζόμενοι στους δύο κυρίους άξονες της νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών (2005-2012) την μείωση της ζήτησης και την μείωση της προσφοράς-αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα της πρόληψης της χρήσης ψυχοδραστικών ουσιών.

Για να είναι οι αποτελεσματικές όμως οι δράσεις της πρόληψης πρέπει να καλύπτουν γεωγραφικά όλη την χώρα, να ξεκινούν από την τοπική κοινότητα και να καταλήγουν σε αυτήν, να υλοποιούνται μέσα από προγράμματα αγωγής υγείας και να συμμετέχουν σε αυτές επιστημονικοί, κοινωνικοί φορείς αλλά κάθε πολίτης υπό σωστή καθοδήγηση και εποπτεία. Κεντρική ιδέα της πρόληψης είναι η ελευθερία και η ατομική ευθύνη.

Σε αυτό το επίπεδο έγκειται και ο ρόλος των Κέντρων Πρόληψης του ΟΚΑΝΑ. Κέντρα Πρόληψης για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών είναι το σημαντικότερο σημείο κάθε εθνικής πολιτικής. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός ότι η μικρότερη διάδοση της χρήσης ναρκωτικών στην χώρα μας οφείλεται στο ότι οι Έλληνες νέοι θεωρούν «επικίνδυνη» την ηρωίνη ή την κάνναβη, στο μεγαλύτερο ποσοστό από ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και είναι και πάλι οι περισσότεροι από τους συνομηλικούς τους, που δηλώνουν πως ενημερώνονται σε θέματα ναρκωτικών από τα «Κέντρα Πρόληψης» και τους «Επαγγελματίες της Υγείας».

Ωστόσο το πρόβλημα της ουσιοεξάρτησης απαιτεί την συνεχή επανεξέταση του και την προσαρμογή του στις νέες στρατηγικές και τα νέα δεδομένα. Άμεσος στόχος πρέπει να είναι η επιδίωξη για ταυτόχρονη καταπολέμηση της ζήτησης και της προσφοράς των ναρκωτικών. Η απαίτηση της εξάλειψης της χρήσης ουσιών και της τοξικομανίας ,είναι απαίτηση εξάλειψης μιας κατάστασης (τόσο σε ατομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο) που χρειάζεται ναρκωτικά κάθε είδους.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ³⁹

Αγωγή Υγείας: Εκπαιδευτική- μαθησιακή διαδικασία που αποσκοπεί στην απόκτηση και βελτίωση της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας

Εξάρτηση: Η ψυχική ή / και φυσική («σωματική») κατάσταση, που εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της επίδρασης σε ένα ζωντανό οργανισμό ενός φαρμάκου και χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία εκδηλώσεων, μέσα στις οποίες περιλαμβάνεται πάντοτε η διάθεση για την συνέχιση λήψης του φαρμάκου με σκοπό την επανεκδήλωση των φαρμακολογικών ενεργειών του ή αντίθετα την αποφυγή δυσάρεστων συμπτωμάτων που μπορεί να εκδηλωθούν, όταν δεν ληφθεί.

Επικεντρωμένες παρεμβάσεις πρόληψης: Παρεμβάσεις πρόληψης που απευθύνονται σε ομάδες- στόχους, οι οποίες θεωρούνται ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες ,δηλαδή τα μέλη τους διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αναπτύξουν προβλήματα εξάρτησης. Για παράδειγμα νέοι που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο ,παιδιά που οι γονείς τους έχουν προβλήματα χρήσης ουσιών, νέοι με παραβατική συμπεριφορά, μετανάστες, πρόσφυγες, άνεργοι κλπ. ⁴⁰

Κέντρα Πρόληψης: Αστικές Εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που συγχρηματοδοτούνται από τον ΟΚΑΝΑ και την τοπική αυτοδιοίκηση και εφαρμόζουν προγράμματα καθολικής και επικεντρωμένης πρόληψης σε όλη την ελληνική επικράτεια.

³⁹ ΠΗΓΕΣ

1. Κουτσελίνης Α., Σπηλιοπούλου Χ., (1995), «Κοινωνική Εργασία στο Σχολείο. Πρόληψη και Καταπολέμηση της Χρήσης των Ναρκωτικών κατά την Σχολική Ηλικία», Πρακτικά Επιμορφωτικού Σεμιναρίου, Αθήνα.
2. Β Π.Ε.ΣΥ Κεντρικής Μακεδονίας, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (ΨΝΘ), Κοινοτικό Πρόγραμμα «Έρευνα, εκπαίδευση και καινοτομία στην πρόληψη της τοξικομανίας», Καινοτόμες δράσεις πρωτογενούς πρόληψης, Κοινότητα Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης.
3. ΟΚΑΝΑ, Σχέδιο Δράσης ΟΚΑΝΑ 2000-2003, Γενικές Αρχές και Κατευθύνσεις, Αθήνα 2000
4. Κυριόπουλος, Γ., (επιμ.), «Εισαγωγή στα Οικονομικά της Υγείας», Ecoman, Αθήνα 2003.

Καθολικές Παρεμβάσεις Πρόληψης: Παρεμβάσεις πρόληψης που απευθύνονται σε ομάδες - στόχους που θεωρούνται παράγοντες κινδύνου για μελλοντική χρήση ουσιών⁴¹. Για παράδειγμα μαθητές, γονείς, νέους-ες, στρατευμένους, ομάδες της κοινότητας κ α.

Ναρκωτικά: Γενικά ουσίες με διαφορετική χημική δομή και διαφορετική δράση στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ), από διεγερτική μέχρι και κατασταλτική, αλλά με κοινό γνώρισμα την ιδιότητα να μεταβάλλουν την θυμική κατάσταση του ατόμου και να προκαλούν εξάρτηση, διαφορετικής φύσης, ψυχική ή και φυσική (με σωματικές εκδηλώσεις) και ποικίλου βαθμού .

Νόμιμες Ουσίες: Περιλαμβάνονται οι οργανικοί διαλύτες, των οποίων η χρήση γίνεται με εισπνοή (εισπνεόμενες ουσίες), τα ψυχοδραστικά φάρμακα, των οποίων η χρήση γίνεται χωρίς ιατρική συνταγή (αν και απαιτείται από τον νόμο), και οι αναβολικές ουσίες.

Οικιακή Παραγωγή Υγείας: Μια θεώρηση ατόμων και την οικογενειών τους σαν μονάδες παραγωγής που συνδυάζουν μια ποικιλία πόρων (δηλαδή τα υλικά αγαθά τους, την πληροφόρηση και τις γνώσεις, την φροντίδα υγείας και τον χρόνο τους) ώστε να διατηρήσουν και να καλυτερεύσουν την υγεία τους.

Ομάδες Υψηλού κινδύνου : Πληθυσμιακές ομάδες που θεωρητικά τουλάχιστον βρίσκονται πιο κοντά στο κίνδυνο. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν οι έφηβοι, σπουδαστές – φοιτητές, οικονομικοί πρόσφυγες - παλιννοστούντες, στρατευμένοι κ.α.

Παράνομες Ουσίες : Περιλαμβάνονται κάνναβη, κρακ, κοκαΐνη, ηρωίνη, LSD και η ουσία «έκσταση».

Ποιότητα Ζωής: Ένας βαθμός υπεροχής στην ζωή που πραγματικά εξαρτάται από τις προσδοκίες κάθε ατόμου.

Πρόληψη: Το σύνολο των μέτρων που μπορούν να παρθούν προκειμένου να εμποδιστεί η εμφάνιση μιας διαταραχής, μιας παθολογίας ή μιας κοινωνικής δυσλειτουργίας .

Πρόληψη Πρωτογενής (primary prevention): Η παρέμβαση πριν την εκδήλωση ενός προβλήματος υγείας στο δίκτυο των αιτιολογικών παραγόντων που το πλαισιώνουν. Διάσπαση δηλαδή του δικτύου αιτιωδών σχέσεων που περιβάλλουν ένα πρόβλημα υγείας με την αφαίρεση ενός ή περισσοτέρων κρίκων αλυσίδας.

Πρόληψη Δευτερογενής (secondary prevention): Η πρόωπη ανίχνευση μιας ήδη αναπτυσσόμενης, αλλά όχι κλινικά ορατής, ασθένειας ή προβλήματος υγείας, με τέτοιο τρόπο ώστε μέσω της πρόωμης παρέμβασης η πρόγνωση να καθίσταται πιο ευνοϊκή.

Πρόληψη Τριτογενής : Η πρόληψη της υποτροπής μιας ασθένειας. Η προσπάθεια δηλαδή περιορισμού των επιπτώσεων των συμπτωμάτων, στην περίπτωση της κλινικά εμφανούς ασθένειας ή του προβλήματος συμπεριφοράς στα πρώτα στάδια.

Υγεία: Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Υγείας «*μια κατάσταση πλήρους φυσικής, πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας, όχι μόνο η απουσία νόσου ή αναπηρίας*».

Φροντίδα Υγείας: Το εύρος των αγαθών και υπηρεσιών που παρέχονται σε άτομα ή κοινωνίες με σκοπό την παρακολούθηση, προαγωγή, διατήρηση ή αποκατάσταση της υγείας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΟΚΑΝΑ

ΚΑΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α΄ & Β΄ ΒΑΘΜΟΥ

*** Νομός Ιωαννίνων**

1. Συμβουλευτικός Σταθμός Καταπολέμησης Ναρκωτικών Νομού Ιωαννίνων με διακριτικό τίτλο «Σ.Σ.Κ.Ν.Ν.Ι.» και έδρα την πόλη των Ιωαννίνων

Παπαδοπούλου 11 - 454 44 Ιωάννινα

Τηλ. : 2651 – 0 - 25595, 33649 & Fax: 2651 - 0 - 33649 Γραμμή SOS: 2651 –0 - 25595

ssknni@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Ζωγράφου)**

2. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών και Προαγωγής της Υγείας με διακριτικό τίτλο «Κ.Ε.Π.Χ.Ε.Ο.» και έδρα το Δήμο Ζωγράφου

Ανακρέοντος 60 - 157 71 Ζωγράφου

Τηλ. & Fax: 21- 0 - 7778542

keptheo@otenet.gr, www.keptheo.gr

*** Νομός Κέρκυρας**

3. Δημοτική Μονάδα Πρόληψης Κατά των Εξαρτησιογόνων Ουσιών & AIDS με διακριτικό τίτλο ΔΗ.ΜΟ.Π. «ΝΙΚΟΣ ΜΩΡΟΣ» και έδρα την πόλη της Κέρκυρας

Καποδιστρίου 9 - 491 00 Κέρκυρα

Τηλ. : 2661 - 0 - 41111, 36327 & Fax: 2661 - 0 - 41111

dimopker@otenet.gr

*** Νομός Τρικάλων**

4. Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης Νομού Τρικάλων με έδρα την πόλη των Τρικάλων

Βίκτωρος Ουγκώ 2 (Πλατεία Χατζηπέτρου) 1^{ος} όροφος - 421 00 Τρίκαλα

Τηλ. : 2431 - 0 - 75555 & Fax: 2431 - 0 - 79875

kkptrik@otenet.gr

*** Νομός Ευβοίας**

5. Κέντρο Πρόληψης Ναρκωτικών Νομού Ευβοίας με έδρα την πόλη της Χαλκίδας

Μπαλαλαίων 7 - 341 00 Χαλκίδα Ευβοίας

Τηλ. : 2221 - 0 - 78118 & Fax: 2221 - 0 - 78118

prolinar@otenet.gr

*** Νομός Ξάνθης**

6. Κέντρο Ενημέρωσης και Πρόληψης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Ξάνθης με έδρα την πόλη της Ξάνθης

Βασ. Σοφίας 1 - 671 00 Ξάνθη

Τηλ. : 2541 - 0 - 74444 & Fax: 2541 - 0 - 74444

Kep_xanthis@aias.gr, www.prolipsi-xanthi.gr

*** Νομός Καρδίτσας**

7. Πρόταση Κοινωνικής Παρέμβασης Νομού Καρδίτσας με διακριτικό τίτλο «Κέντρο Πρόληψης Ενάντια στην Εξάρτηση» και έδρα την πόλη της Καρδίτσας

Πλαστήρα 12, 4^{ος} όροφος - 431 00 Καρδίτσα

Τηλ. : 2441 - 0 - 74477 & Fax: 2441 - 0 - 76304

prevkar@hol.gr, www.prevkar.gr

*** Νομός Πιερίας**

8 Κέντρο Πρόληψης Κατά των Ψυχοδραστικών Ουσιών Νομού Πιερίας με διακριτικό τίτλο «ΑΤΡΑΚΤΟΣ» και έδρα την πόλη της Κατερίνης

Εθν. Σταδίου 1 (ΚΕΓΕ) - 601 00 Κατερίνη Πιερίας

Τηλ. : 2351 - 0 - 78614 & Fax: 2351 - 0 - 78614

kepropie@otenet.gr www.kp-atraktos.gr

*** Νομός Ρεθύμνου**

9. Κέντρο Πρόληψης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Ρεθύμνης με έδρα την πόλη του Ρεθύμνου

Δημοκρατίας 32 (έναντι ΟΑΕΔ) - 741 00 Ρέθυμνο Κρήτης

Τηλ. : 2831 - 0 - 50100, 55899 & Fax: 2831 - 0 - 55899

keprolret@hol.gr

*** Νομός Άρτας**

10. Κέντρο Πρόληψης Νομού Άρτας με διακριτικό τίτλο «Κ.Π.Ν. Άρτας» και έδρα την πόλη της Άρτας

Νόρμαν 13 & Σκουφά - 471 00 Άρτα

Τηλ. : 2681 - 0 - 23126-7 & Fax: 2681 - 0 - 23127

kpnartas@otenet.gr

*** Νομός Φλώρινας**

11. Κέντρο Πρόληψης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Φλώρινας με έδρα την πόλη της Φλώρινας

Μεγάλου Αλεξάνδρου 111 - 531 00 Φλώρινα

Τηλ. : 2385 - 0 - 46041, 45086 & Fax: 2385 - 0 - 44674

kprolflo@otenet.gr www.prolipsi.gr

*** Νομός Βοιωτίας**

12. Πρόταση Ζωής – Πρόληψη της Χρήσης Ναρκωτικών με διακριτικό τίτλο «ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ» και έδρα την πόλη της Λιβαδειάς

Τσόγκα 7 – 321 00 Λιβαδειά Βοιωτίας

Τηλ. : 2261 - 0 - 81566 & Fax: 2261 - 0 - 81565

pzviotia@otenet.gr

*** Παράρτημα Θηβών**

Εφέσσου 10 - 322 00 Θήβα – Βοιωτίας

Τηλ. & Fax: 2262 - 0 – 21923 Τηλ.: 2262-0-28971

*** Νομός Έβρου**

13. Κέντρο Πρόληψης και Ενημέρωσης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Έβρου με διακριτικό τίτλο «ΕΛΠΙΔΑ» και έδρα την πόλη της Αλεξανδρούπολης

Διονυσίου Σολωμού 2 – 681 00 Αλεξανδρούπολη Έβρου

Τηλ. & Fax : 2551 - 0 – 37242

prolipsi@axd.forthnet.gr

*** Νομός Καβάλας**

14. Κέντρο Πρόληψης και Καταπολέμησης Ναρκωτικών Νομού Καβάλας με έδρα την πόλη της Καβάλας

Υδρας 11 Πλατεία Αγ. Νικολάου – 65302 Καβάλα

Τηλ. : 251 - 0 - 620318 Fax: 251 – 0- 620319

kepronarkav@hotmail.com

*** Νομός Ηλείας**

15. Κέντρο Πρόληψης από την Χρήση Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Ηλείας
με διακριτικό τίτλο «ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ» και έδρα την πόλη της Αμαλιάδας

Ελευθερίου Βενιζέλου 29 – 272 00 Αμαλιάδα Ηλείας

Τηλ. : 2622 - 0 - 29710-11 & Fax: 2622 - 0 - 29711

keprilia@otenet.gr, www.parembasis.net.gr

*** Νομός Θεσσαλονίκης (Δήμος Συκεών)**

16. Κέντρο Πρόληψης της Εξάρτησης από Ναρκωτικά και Προαγωγής της
Υγείας με διακριτικό τίτλο «ΠΥΞΙΔΑ» και έδρα το Δήμο Συκεών Θεσσαλονίκης

Επταπυργίου 150 – 566 26 Συκιές Θεσσαλονίκης

Τηλ. : 231 - 0 - 202015, 204453 & Fax: 231 - 0 - 202015, 204453

pyxida@the.forthnet.gr

*** Νομός Αχαΐας**

17. Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Αχαΐας με έδρα την
πόλη της Πάτρας

Αγ. Γεωργίου 104 – 262 25 Πάτρα

Τηλ. : 261 - 0 - 623290, 226948 & Fax: 261 - 0 - 623290, 226948

protasi@pat.forthnet.gr, www.forthnet.gr/protasi

*** Νομός Ζακύνθου**

18. Κέντρο Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Ζακύνθου με διακριτικό
τίτλο «Η ΣΤΟΡΓΗ» και έδρα την πόλη της Ζακύνθου

Κουτούζη 82 – 291 00 Ζάκυνθος

Τηλ. : 2695 - 0 – 24963, 24964 & Fax: 2695 - 0 - 41210

Kpstorgi@otenet.gr; www.kpstorgi.gr

*** Νομός Αττικής (Δήμος Αθηναίων)**

19. – 22. Κέντρο Πρόληψης Εξάρτησης - Αγωγής Υγείας Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ» με έδρα το Δήμο Αθηναίων

(4) Κέντρα Πρόληψης (1^ο, 2^ο, 3^ο, 5^ο Διαμέρισμα).

Λιοσίων 22 – 104 38 Αθήνα

Τηλ. : 21 - 0 - 7221707 & Fax: 21 - 0 – 7221520

info@kentro-prolipsis.gr , www.kentro-prolipsis.gr

1^ο Διαμέρισμα: «ΠΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑ» Στουρνάρη 21 – 104 34 Αθήνα

Τηλ.: 21 - 0 - 3800038, FAX:210 3835879

PALLASATHINA@in.gr

2^ο Διαμέρισμα: «ΑΘΗΝΑ ΠΡΟΜΑΧΟΣ» Αίνου 1 & Βουλιαγμένης – 116 31 Αθήνα

Τηλ.: 210 - 9270096 & Fax: 21 - 0 – 9270096

cap@panafonet.gr, www.kentro-prolipsis.gr

3^ο Διαμέρισμα: «ΠΡΟΝΑΙΑ ΑΘΗΝΑ» Ελασίδων 30 & Κων/πόλεως – 118 54 Βοτανικός

Τηλ.: 21 - 0 - 3424024,3413483 & Fax: 21 - 0 – 3413483

info@kentro-prolipsis.gr, www.kentro-prolipsis.gr

5^ο Διαμέρισμα: «ΑΛΕΑ ΑΘΗΝΑ» Γαλατσίου 1 & Πατησίων – 111 41 Αθήνα

Τηλ. & Fax: 21 - 0 - 2114566

Kentro04@yahoo.com, www.kentro-prolipsis.gr

*** Νομός Χίου**

23. Κέντρο Πρόληψης Κατά της Χρήσης Ναρκωτικών Νομού Χίου με διακριτικό τίτλο «Κέντρο Πρόληψης Χίου» και έδρα την πόλη της Χίου

Ροδοκανάκη 4 – 821 00 Χίος

Τηλ. : 2271 - 0 – 40704, 20838 & Fax: 2271 - 0 - 40704

Kphiou@otenet.gr, www.prolipsihiou.gr

*** Νομός Μαγνησίας**

24. «ΠΡΟΤΑΣΗ ΖΩΗΣ» Νομού Μαγνησίας με έδρα την πόλη του Βόλου

Ελ.Βενιζέλου 7- Δημητριάδος(4^{ος} όροφος) – 383 33 Βόλος

Τηλ.: 2421 - 0 - 38030, 38050 & Fax: 2421 - 0 - 38095

protzois@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Περιστέρι)**

25. ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ Δήμου Περιστερίου με διακριτικό τίτλο «ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ» και έδρα το Δήμο Περιστερίου

Κρυστάλλη 49 –Τ.Κ. 121 31 Περιστέρι

Τηλ.: 21 - 0 -5786888 & Fax: 21 - 0 - 5723734

Kp.odiporiko@asda.gr

*** Νομός Αττικής (Άλιμος, Αργυρούπολη, Ελληνικό και Γλυφάδα)**

26. «Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης» Διαδημοτική Επιχείρηση Δήμων Αλίμου, Αργυρούπολης, Ελληνικού και Γλυφάδας με έδρα το Δήμο Ελληνικού

Λ. Βουλιαγμένης – Είσοδος πρώην Αμερικάνικης Βάσης, Δήμος Ελληνικού

Τ. Κ.: 167 77, Τηλ.: 21 - 0 - 9622633 & Fax: 21 - 0 – 9605380

Kkp4ch@otenet.gr

Δήμος Αλίμου: Υπηρεσία Κοινωνικής Μέριμνας

Γερουλάνου 19 – 174 55 Άλιμος

Τηλ: 21-0 - 9887016 & Fax: 21 - 0 – 9850339

filotis@hol.gr,

Δήμος Αργυρούπολης: Κέντρο Πρόληψης & Ενημέρωσης

Αγίας Βαρβάρας 36, Τ.Κ. 164 – 52 Αργυρούπολη

Τηλ. 210 9961000 & FAX: 210 9961971

noimazoi@otenet.gr

Δήμος Γλυφάδας: Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία

Ελευθερίου Βενιζέλου & Ηρακλείου 19 – 166 75 Γλυφάδα

Τηλ.: 21 - 0 – 9647021 & Fax : 21 - 0 - 9643162

Proll@otenet.gr

Δήμος Ελληνικού: Κεντρική Κοινωνική Υπηρεσία

25^{ης} και Αγίας Τριάδας – 167 77 Ελληνικό

Τηλ.: 21 - 0 - 9610353 & Fax: 21 - 0 – 9602466

keproell@otenet.gr

*** Νομός Αιτωλοακαρνανίας**

27. Κέντρο Πρόληψης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Αιτωλοακαρνανίας με διακριτικό τίτλο «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ» και έδρα την πόλη του Αγρινίου

Φλώρας Καραπαπά 3 – 301 00 Αγρίνιο

Τηλ.: 2641 - 0 - 28770, 55275 & Fax: 2641 - 0 - 28770

odysse@agr.forthnet.gr

*** Νομός Χανίων**

28. Κέντρο Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Χανίων με έδρα την πόλη των Χανίων

Βύρωνος 35 – 731 34 Χανιά

Τηλ.: 2821 - 0 – 28166, 51214 & Fax: 2821 - 0 – 28166

keprolxan@chania-cci.gr

*** Νομός Θεσσαλονίκης (Δήμος Καλαμαριάς)**

29. Κέντρο Πρόληψης για την Καταπολέμηση των εξαρτησιογόνων ουσιών με διακριτικό τίτλο «ΕΛΠΙΔΑ» και έδρα το Δήμο Καλαμαριάς Θεσσαλονίκης

Ησιόδου 10 – 55132 Ν. Κρήνη Θεσσαλονίκης

Τηλ.: 231 - 0 - 442044 & Fax: 231 – 0 - 442043

kpelpida@otenet.gr www.kpelpida.gr

*** Νομός Κοζάνης**

30. Κέντρο Πρόληψης από Εξαρτησιογόνες Ουσίες Νομού Κοζάνης με διακριτικό τίτλο «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» και έδρα την πόλη της Κοζάνης

Πλατεία Λασσάνη 11 – 501 00 Κοζάνη

Τηλ.: 2461 - 0 - 21077 & Fax: 2461 - 0 - 21077

orizontes@Koz.forthnet.gr

*** Νομός Κυκλάδων**

31. – 32. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών ΘΗΣΕΑΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ με διακριτικό τίτλο «ΘΗΣΕΑΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ» και έδρα την πόλη της Ερμούπολης Σύρου(2 Κέντρα Πρόληψης : Σύρος & Πάρος)

ΠΑΡΟΣ: Τηλ.: 2284 – 0 - 24745 & Fax: 2284 - 0 - 28011

Τ. Θ. 43 Παροικιά – 84 400 Πάρος

thiseasp@otenet.gr, <http://www.thiseaskyklades.gr>

ΣΥΡΟΣ: Τηλ.: 2281 - 0 - **85149**,83000, 82378, 85666 & Fax: 2281- 0 - **79180**,82376

Καποδιστρίου 22 – 841 00 Ερμούπολη Σύρος

thiseask@otenet.gr, <http://www.thiseaskyklades.gr>

*** Νομός Φθιώτιδας**

33. « Κέντρο Πρόληψης και Ενημέρωσης Κατά των Ναρκωτικών- Νομού Φθιώτιδας» με διακριτικό τίτλο «ΚΕΠΕΝ-Ν. Φθιώτιδος» και έδρα την Λαμία.

Λεωνίδου 9-11 — 351 00 Λαμία

Τηλ.: 2231 - 0 - 33940 & Τηλ., Fax : 2231 - 0 - 33781

Kepenlam@otenet.gr

*** Νομός Δωδεκανήσου (Κως)**

34. Κέντρο Πρόληψης Ναρκωτικών με διακριτικό τίτλο «ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ» και έδρα την πόλη της ΚΩ

Αλεξάνδρου Διάκου 4 – 853 00 Κως

Τηλ.: 2242 - 0 - 24728, 27620 & Fax : 2242- 0 – 24793,

entropy@hol.gr, prosopo@hol.gr, <http://www.kpippokratiskos.gr>

*** Νομός Μεσσηνίας**

35. Κέντρο Ενημέρωσης – Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης για Ψυχοδραστικές Ουσίες Κ.Ε.Π.Ε.Ψ.Ο. Νομού Μεσσηνίας και έδρα την πόλη της Καλαμάτας

Αμφείας 3 – 241 00 Καλαμάτα

Τηλ.: 2721 - 0 - 84009,88021 & Fax :2721 - 0 - 24633

kepeps@hol.gr

*** Νομός Καστοριάς**

36. Κέντρο Ενημέρωσης και Πρόληψης Κατά των Ναρκωτικών Νομού Καστοριάς με διακριτικό τίτλο «ΔΙΕΞΟΔΟΣ» και έδρα την πόλη της Καστοριάς

Μητροπόλεως 25 – 521 00 Καστοριά

Τηλ.: 2467 - 0 -23278, 24578 & Fax: 2467 - 0 - 23278

diexodos@otenet.gr

*** Νομός Θεσπρωτίας**

37. Κέντρο Πρόληψης της χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Θεσπρωτίας με διακριτικό τίτλο «ΑΡΙΑΔΝΗ» και έδρα την πόλη της Ηγουμενίτσας

Κυρα Βασιλικής 10 – 461 00 Ηγουμενίτσα

Τηλ.: 2665 - 0 - 25140 & Fax: 2665 - 0 - 28885

mithos2@otenet.gr

*** Νομός Ροδόπης**

38. Κέντρο Πρόληψης της χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Ροδόπης με διακριτικό τίτλο «ΟΡΦΕΑΣ» και έδρα την πόλη της Κομοτηνής

Δημάρχου Δημητρίου Μπλέτσα 19 – 691 00 Κομοτηνή

Τηλ.: 2531 - 0 - 81750, 81751 & Fax: 2531 - 0 - 81752

kporfeas@otenet.gr

*** Νομός Χαλκιδικής**

39. Κέντρο Πρόληψης για τα Ναρκωτικά Νομού Χαλκιδικής με διακριτικό τίτλο «ΠΝΟΗ» και έδρα την πόλη του Πολυγύρου

22ας Απριλίου 1, περιοχή Νομαρχίας – 631 00 Πολύγυρος Χαλκιδικής

Τηλ. 2371 - 0 - 23145, 23609 & Fax: 2371 - 0 - 23609

pnoi@aias.gr

*** Νομός Λάρισας**

40. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Λάρισας με διακριτικό τίτλο «ΟΡΦΕΑΣ» και έδρα την πόλη της Λάρισας

Κούμα 37 – 41222 Λάρισα

Τηλ. 241 – 0 – 555935, 555940 & Fax: 241 - 0 - 555938

kplarisa@otenet.gr

*** Νομός Λέσβου (Μυτιλήνη)**

41. Κέντρο Πρόληψης για μια Ζωή χωρίς Εξαρτήσεις Νομού Λέσβου με διακριτικό τίτλο «ΠΝΟΗ» και έδρα την πόλη της Μυτιλήνης

Ελευθερίου Βενιζέλου 35 – 81100 Μυτιλήνη

Τηλ.: 2251 - 0 - 20600 & Fax: 2251 - 0 - 29333

pnoimyt@otenet.gr, www.pnoh-lesvos.gr

*** Νομός Κορινθίας**

42. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Κορινθίας με διακριτικό τίτλο «ΔΙΟΛΚΟΣ» και έδρα την πόλη της Κορίνθου

Εθνικής Ανεξαρτησίας 61 – 20100 Κόρινθος

Τηλ.: 2741 - 0 - 75991-2 & Fax: 2741 - 0 - 75990

Kdiolkos@otenet.gr, www.kdiolkos.gr

***Νομός Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης)**

43-44. Κέντρα Πρόληψης και Ενημέρωσης Δήμου Θεσσαλονίκης για τις Εξαρτησιογόνες Ουσίες με διακριτικό τίτλο «ΣΕΙΡΙΟΣ» και έδρα το Δήμο Θεσσαλονίκης

Κέντρο Πρόληψης Κεντρικού Τομέα Δήμου Θεσσαλονίκης

Αγίας Σοφίας 28 – 54622 Θεσσαλονίκη

Τηλ. & Fax: 231 - 0 – 260715

seirioskentrikos@kp-seirios.gr, www.kp-seirios.gr

Κέντρο Πρόληψης Ανατολικού Τομέα Δήμου Θεσσαλονίκης

Κων. Καραμανλή 60 2^{ος} όροφος – 54642 Θεσσαλονίκη

Τηλ. & Fax: 231 0 860781

seiriosanatolikos@kp-seirios.gr, www.kp-seirios.gr

*** Νομός Γρεβενών**

45. Κέντρο Πρόληψης από Εξαρτησιογόνες Ουσίες Νομού Γρεβενών με διακριτικό τίτλο «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» και έδρα την πόλη των Γρεβενών

Κωνσταντίνου Ταλιαδούρη (τέρμα) – 51100 Γρεβενά

Τηλ.: 2462 - 0 - 87091-4 & Fax: 2462 - 0 - 87090

orizontes@grevenanet.gr

*** Νομός Πρέβεζας**

46. Κέντρο Πρόληψης Ναρκωτικών και άλλων Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Πρέβεζας με διακριτικό τίτλο «ΚΕ.ΠΡΟ.ΝΑ.Π.» και έδρα την πόλη της Πρέβεζας

Λεωφόρος Ειρήνης 66 – 48100 Πρέβεζα

Τηλ.: 2682 - 0 - 60778 & Fax: 2682 - 0 - 60294

Kepronapgr@hotmail.com

*** Νομός Σάμου**

47. Κέντρο Πρόληψης και Αγωγής Υγείας Νομού Σάμου, Φάρος με διακριτικό τίτλο «ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΜΟΥ ΣΑΜΟΥ» και έδρα την πόλη της Σάμου

Μανώλη Καλομοίρη και Πινδάρου – 83100 Σάμος

Τηλ: 2273 - 0 - 87070, 87071, 23443 & Fax: 2273 - 0 - 23441

faros@kpfaros.gr www.kpfaros.gr

*** Νομός Δωδεκανήσου (Ρόδος)**

48. Κέντρο Πρόληψης της χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών και της Προαγωγής της Υγείας με διακριτικό τίτλο «ΔΙΟΔΟΣ» και έδρα την πόλη της Ρόδου

Ερυθρού Σταυρού 37 – 85100 Ρόδος

Τηλ.: 2241 - 0 - 77205 & Fax: 2241 - 0 – 33857

diod187@otenet.gr

*** Νομός Λευκάδας**

49. Κέντρο Πρόληψης της χρήσης των εξαρτησιογόνων ουσιών Νομού Λευκάδας με έδρα την πόλη της Λευκάδας

1^ο χλμ. Λευκάδας - Νυδριού – 31100 Λευκάδα.

Τηλ. : 2645 - 0 - 24248 & Fax : 2645 - 0 - 23176

keprolef@aiaa.gr

*** Νομός Αρκαδίας**

50. Κέντρο Πρόληψης και Καταπολέμησης των Ναρκωτικών Νομού Αρκαδίας με διακριτικό τίτλο «Κ.Π.Ν.Ν.Α.» και έδρα την πόλη της Τρίπολης

Αποστολοπούλου 2 – 22100 Τρίπολη

Τηλ, & Fax: 271- 0 – 235243

Kpnna@tri.forthnet.gr

*** Νομός Θεσσαλονίκης (Δήμος Αμπελοκήπων)**

51. Κέντρο Πρόληψης και Ενημέρωσης Δυτικού Τομέα Νομού Θεσσαλονίκης για τις Εξαρτησιογόνες Ουσίες με διακριτικό τίτλο «ΔΙΚΤΥΟ ΑΛΦΑ» και έδρα το Δήμο Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης

Κέννεντυ 32 – 56123 Αμπελόκηποι, Θεσσαλονίκη

Τηλ : 231 - 0 - 729090. & Fax: 231 - 0 - 729091

dictio_a@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Χολαργός, Αγία Παρασκευή)**

52. Κέντρο Πρόληψης Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας Δήμων Χολαργού και Αγίας Παρασκευής με διακριτικό τίτλο «ΑΡΓΩ» και έδρα το Δήμο Χολαργού

Εθν. Αντίστασης 52– 15562 Χολαργός

Τηλ. : 21 - 0 - 6561466, 6520505 & Fax: 21 - 0 - 6520505argoagp@hol.gr

*** Νομός Αττικής (Καλλιθέα, Ταύρος, Μοσχάτο)**

53. Κέντρο Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Εξάρτησης Δήμων Καλλιθέας-Ταύρου-Μοσχάτου με διακριτικό τίτλο «ΣΤΑΘΜΟΣ» και έδρα το Δήμο Καλλιθέας

Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' 65 – 17676 Καλλιθέα

Τηλ. 21 - 0 – 9537215, 9537216, 9533488 & Fax: 21 - 0 - 9537215.

kepstath@otenet.gr

*** Νομός Κεφαλληνίας & Ιθάκης**

54. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Κεφαλληνίας και Ιθάκης με διακριτικό τίτλο «ΑΠΟΠΛΟΥΣ» και έδρα την πόλη του Αργοστολίου

Σουηδίας (πρώην κτίριο Παιδιατρικού, Γενικού Νοσοκομείου Κεφαλληνίας) – 28100 Αργοστόλι.

Τηλ.: 2671 - 0 - 27320 & Fax: 2671 - 0 – 27321

Ταχυδρομική Θυρίδα 194

apoplus@otenet.gr

*** Νομός Σερρών**

55. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Σερρών με διακριτικό τίτλο «ΟΑΣΙΣ» και έδρα την πόλη των Σερρών

Πλατεία Εμπορίου – Δημοτική Αγορά – 62124 Σέρρες

Τηλ.: 2321 - 0 - 53222 & Fax: 2321 - 0 – 28170

Kp-oasis@otenet.gr

*** Νομός Πέλλας**

56. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Πέλλας με διακριτικό τίτλο «ΟΡΑΜΑ» και έδρα την πόλη της Έδεσσας

Φιλίππου 38 – 58200 Έδεσσα.

Τηλ.: 2381 - 0 – 51174, 51175 & Fax: 2381 - 0 - 51189

Kp-orama@otenet.gr, www.kporama.gr

*** Νομός Κιλκίς**

57. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Κιλκίς με διακριτικό τίτλο «ΝΗΡΕΑΣ» και έδρα την πόλη του Κιλκίς

Βυζαντίου 10 – 61100 Κιλκίς.

Τηλ.: 2341 - 0 – 75311 & Fax: 2341 - 0 – 75312

nireaskp@otenet.gr, www.nhreaskp.gr

*** Νομός Ημαθίας**

58. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού Ημαθίας με διακριτικό τίτλο «ΠΡΟΣΒΑΣΗ» και έδρα την πόλη της Βέροιας

Όλγανου 19 – 59100 Βέροια.

Τηλ.: 2331 - 0 – 73125 & Fax: 2331 - 0 - 76125

prosvasi@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Αιγάλεω, Αγία Βαρβάρα, Χαϊδάρι)**

59. Κέντρο Πρόληψης Εξάρτησης – Αγωγής Υγείας Δήμων Αγίας Βαρβάρας, Αιγάλεω, Χαϊδαρίου με διακριτικό τίτλο «ΑΡΗΞΙΣ» και έδρα το Δήμο Αιγάλεω
Σμύρνης 28 (2^{ος} όροφος) – 12242 Αιγάλεω.

Τηλ. & Fax: 210 – 5313243

kparixis@yahoo.gr

*** Νομός Αττικής (Κηφισιά)**

60. Κέντρο Πρόληψης Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών, Δήμου Κηφισιάς με
διακριτικό τίτλο «ΠΡΟΝΟΗ» και έδρα το Δήμο Κηφισιάς

Πάρου 2 κ Χρήστου Λαδά, 14562 Κηφισιά

Τηλ.: & Fax: 210 – 8082673

Pronoi@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Αχαρνές)**

61. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών, Δήμου
Αχαρνών με διακριτικό τίτλο «ΔΙΕΞΟΔΟΣ» και έδρα το Δήμο Αχαρνών

Πλατεία Αγίου Νικολάου 3, 13671 Αχαρνές

Τηλ.: 210 – 2403182 & Fax: 210 – 2409016

diexod@otenet.gr

*** Νομός Αττικής (Ηλιούπολη, Υμηττός)**

62. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Διαδημοτική
Εταιρεία Δήμων Ηλιούπολης – Υμηττού με έδρα το Δήμο Ηλιούπολης

Κρήτης 2 & Πάρου 18, 16310 Ηλιούπολη

Τηλ.: 210 – 9949890 & Fax: 210 – 9949891

kpilym@hol.gr

*** Νομός Αργολίδας**

63. Κέντρο Ενημέρωσης Ευαισθητοποίησης Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών με διακριτικό τίτλο «ΕΛΠΙΔΑ ΖΩΗΣ» Νομού Αργολίδας

Μακαρίου 8, 21200 Άργος

Τηλ.: 27510-61265 & Fax: 27510-61265

elpidazois@acn.gr

*** Νομός Λακωνίας**

64. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Ν. Λακωνίας με έδρα την πόλη της Σπάρτης

Αρχιδάμου 151, 23100 Σπάρτη

Τηλ.: 27310-23440 & Fax: 27310-23480

kprolip@otenet.gr

*** Δήμος Ηρακλείου Κρήτης**

65. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών με διακριτικό τίτλο «Κ.Ε.Σ.Α.Ν.» και έδρα την πόλη του Ηρακλείου

Μίνωος 8 & Μιχαήλ Αρχαγγέλου, Θέρισος 71304 Ηράκλειο Κρήτης

Τηλ.: 281 – 0 – 253190, 313222 & Fax: 281 – 0 - 253190

kesan@her.forthnet.gr, www.kesan.gr

*** Νομός Αττικής (Ιλιον, Πετρούπολη, Καματερό)**

66. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών των Δήμων Ιλίου, Πετρούπολης, Καματερού με διακριτικό τίτλο «ΦΑΕΘΩΝ» και έδρα το Δήμο Ιλίου

Αγ. Νικολάου 21 & Εφύρας, 13123 Ίλιον

Τηλ.: 210 - 2690011, & Fax: 210 – 2693337

Faethon2@otenet.gr

*** Νομός Λέσβου (Λήμνος)**

67. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών με διακριτικό

τίτλο «ΠΟΛΙΟΧΝΗ» και έδρα το Δήμο Μύρινας Λήμνου

Λεωφόρος Δημοκρατίας 27, 81400 Μύρινα Λήμνου

Τηλ.: 22540 - 22751 & Fax: 22540 – 22673

polioxni@hotmail.com

*** Νομός Ευρυτανίας**

68. Κέντρο Πρόληψης της Χρήσης των Εξαρτησιογόνων Ουσιών Νομού

Ευρυτανίας με έδρα την πόλη του Καρπενησίου

Αγγέλων 1, 36100 Καρπενήσι

Τηλ.: 22370 - 22904 & Fax: 22370 – 22907

*** Νομός Αττικής (Νέα Σμύρνη, Αγ. Δημήτριος)**

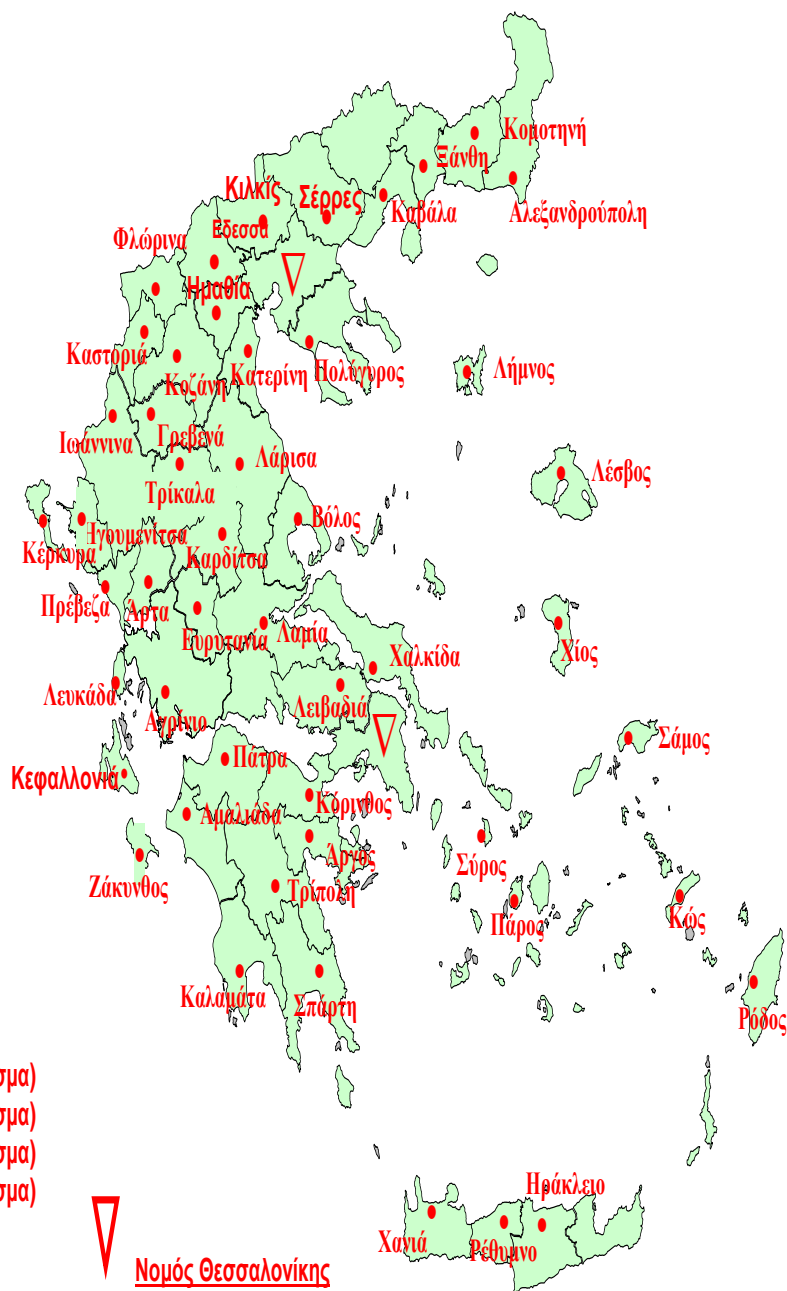
69. Κέντρο Πρόληψης από Εξαρτησιογόνες Ουσίες και της Προαγωγής της

Υγείας των Δήμων Νέας Σμύρνης και Αγίου Δημητρίου με διακριτικό τίτλο

«ΗΛΙΟΣ» και έδρα το Δήμο της Ν. Σμύρνης

Αρτάκης 34, 17124 Ν. Σμύρνη

Τηλ.: 210 – 9336031, 210 - 9336793 & Fax: 210 - 9336793

Νομός Αττικής

1. Ζωγράφου
2. Αθήνα (1ο Διαμέρισμα)
3. Αθήνα (2ο Διαμέρισμα)
4. Αθήνα (3ο Διαμέρισμα)
5. Αθήνα (5ο Διαμέρισμα)
6. Περιστερί
7. Αργυρούπολη
8. Χολαργός
9. Καλλιθέα
10. Αιγάλεω
11. Κηφισιά
12. Αχαρνάι
13. Ηλιούπολη
14. Ιλιον
15. Νέα Σμύρνη

Νομός Θεσσαλονίκης

1. Συκεές
2. Καλαμαριά
3. Θεσσαλονίκη 1 (Κεν. Τομέας)
4. Θεσσαλονίκη 2 (Αν. Τομέας)
5. Αμπελόκηποι

69 ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Β' Π.Ε.ΣΥ Κεντρικής Μακεδονίας, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (ΨΝΘ), Κοινοτικό Πρόγραμμα «Έρευνα, εκπαίδευση και καινοτομία στην πρόληψη της τοξικομανίας», Καινοτόμες δράσεις πρωτογενούς πρόληψης, Κοινότητα Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης.
2. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000-2004), Βρυξέλλες, 26.05.1999.
3. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής(2003), «Ετήσια Έκθεση του Ε.Κ.Τ.Π.Ν για την κατάσταση των ναρκωτικών στην Ελλάδα-2002»Ε.Κ.Τ.Π.Ν, Αθήνα
4. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2005), <<Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα.
5. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (2006), <<Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΠΝ) για την κατάσταση των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα
6. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΤΠΝ – 2004), «Ετήσια Έκθεση 2004 – Κατάσταση του Προβλήματος των Ναρκωτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νορβηγία», Λουξεμβούργο 2004.

7. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΤΠΝ – 2005), «Ετήσια Έκθεση σχετικά με την κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη».
8. Εγχειρίδιο Πρόληψη: Οιοπνευματώδη, Ναρκωτικά και Καπνός, Επιμέλεια συγγραφής: Dr .Jaap van der Stel, με την συνεργασία της: Deborah Voordewind, Ομάδα Πομπιντού – Συμβούλιο της Ευρώπης & Jellinek Consultancy.
9. Κυριόπουλος, Γ., (επιμ.), «Εισαγωγή στα Οικονομικά της Υγείας», Ecoman, Αθήνα.
10. Ζαφειρίδης Φοίβος, (1999), Πρόληψη των Ναρκωτικών. Οι αθέατες Όψεις του Προβλήματος, Περιοδικό «Αντί», Περίοδος Β, Τεύχος 655.
11. Κοκκέβη, Α., Μοστριού, Α., Σαβουλίδου – Λεντάκη, Ε., (1992), Διακρατικό πρόγραμμα – πιλότος «Εκπαίδευση για την προαγωγή της υγείας με στόχο την πρόληψη χρήσης ουσιών στο 1^ο Γυμνάσιο Υμηττού και την κοινότητα 1986 – 1989».
12. Κουτσελίνης Α., Σπηλιοπούλου Χ., (1995), «Κοινωνική Εργασία στο Σχολείο. Πρόληψη και Καταπολέμηση της Χρήσης των Ναρκωτικών κατά την Σχολική Ηλικία», Πρακτικά Επιμορφωτικού Σεμιναρίου, Αθήνα.
13. Μαλλιώρα, Μένη, «Ο ρόλος της οικογένειας στην πρόληψη της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών» Ομιλία στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Οικογένεια στην τρίτη χιλιετία», Αθήνα 19-21/09 2002.
14. Μαλλιώρα, Μένη, «Η ώρα της συνεργασίας ενάντια στα ναρκωτικά» Χαιρετισμός σε σεμινάριο με θέμα «Ναρκωτικά: Βαλκανικές Οδοί», Αθήνα 14/03/2003.

15. Μνημόνιο συναντίληψης και συνεργασίας μεταξύ Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών για την πρόληψη στα σχολεία, Αθήνα 2002.
16. Μνημόνιο συναντίληψης και συνεργασίας μεταξύ Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας και Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών για την πρόληψη στα σχολεία, Αθήνα 2003.
17. ΟΚΑΝΑ, Σχέδιο Δράσης ΟΚΑΝΑ 2000 – 2003, Γενικές Αρχές και Κατευθύνσεις, Αθήνα 2000.
18. ΟΚΑΝΑ, Έκθεση Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών: Απολογισμός έργου τριετίας 1999 – 2002, Αθήνα 2002.
19. ΟΚΑΝΑ (α), Σχέδιο Δράσης ΟΚΑΝΑ 2002 – 2003, Αθήνα 2004.
20. ΟΚΑΝΑ (β), Τα νεότερα του ΟΚΑΝΑ 2002 – 2003, Αθήνα 2004.
21. ΟΚΑΝΑ, Η πορεία μας 2005, Αθήνα 2005.
22. Μπένας Παναγιώτης, (1990), Ναρκωτικά: κοινωνικά αίτια, πρόληψη, θεραπεία, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα.
23. Στεφανής Π. Κ., (2003), Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, «Οδηγός Υπηρεσιών Πρόληψης και Θεραπείας Ουσιοεξαρτήσεων», Ε.Κ.ΤΕ.Π.Ν., Αθήνα.
24. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2004), Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά (2005 - 2012), Βρυξέλλες.
25. Χουρδάκη Μαρία, (2000), Ναρκωτικά-πρόληψη: πρωτογενής τομέας: οικογένεια – παιδεία – Τοπική Αυτοδιοίκηση, Leader Books, Αθήνα.

26. Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόταση για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της Εξάρτησης από ουσίες 2002 - 2006, Αθήνα 2001.

B) Ξένη Βιβλιογραφία

EMCDDA Scientific Monograph Series: Evaluating Drug Prevention in the European Union.

National Institute on Drug Abuse (2003), Preventing Drug Use among Children and Adolescents: A research-Based Guide for parents, Educators and Community Leaders

Olievenstein, (2004), Το μη λεχθέν των συναισθημάτων, (Μετάφραση), Παραδέλλη Μαρία, Εκδόσεις Κέρδος, Αθήνα.

Haydyk, Leslie A, and Wonnacott, Thomas (1980), “Effect equations, or effect coefficients”

EMCDDA, Selective prevention: First overview on the European situation, EMCDDA, Λισσαβόνα 2003. ([http://www.emcdda.eu.int/multimedia/_project reports /responses/Report Selective prevention .pdf](http://www.emcdda.eu.int/multimedia/_project_reports/responses/Report%20Selective%20prevention.pdf))

Γ) Διαδίκτυο

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

<http://www.okana.gr>

Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής(ΕΠΨΥ)

<http://www.epipsy.gr>

Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας(ΕΚΤΠΝ)

<http://www.ektpn.gr>

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

<http://www.who.com>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

www.gesis.org/en/social_monitoring/social_indicators/EU_reporting/eusi.htm

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΔΙΚΩΝ ΛΟΙΜΩΞΕΩΝ

<http://www.keel.gr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

<http://www.udt.gr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

<http://www.ypepth.gr>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ-Γ. Ε. Σ

<http://www.yea.gr>

ΣΤΡΟΦΗ

<http://www.strofi.net.gr>

EUROPEAN MONITORING CENTER FOR DRUG ADDICTION

<http://www.emcdda.org>

NATIONAL INSTITUTE ON DRUG ABUSE

<http://www.nida.nih.gov>

Πανεπιστήμιο Πειραιώς